

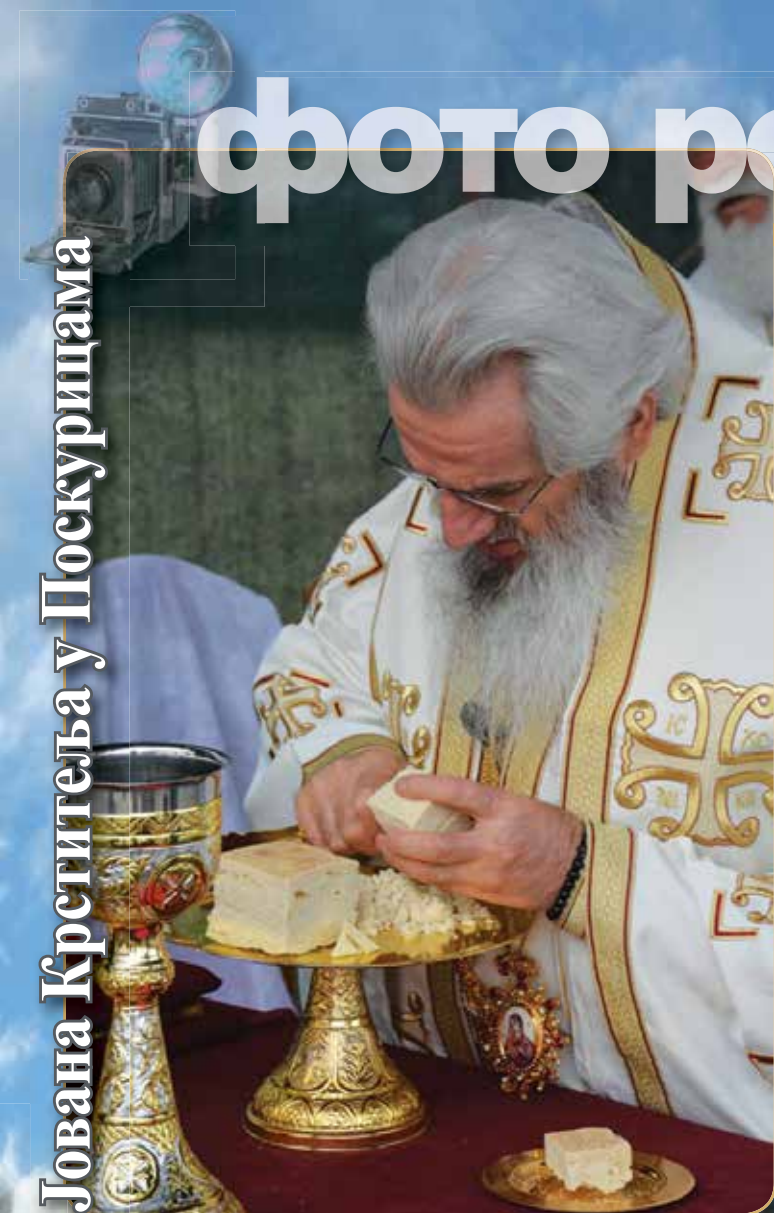

Освештане цркве у Поскурицама и Гунцатима

**Беседа Његовог Преосвећенства Епископа Шумадијског Господина
Јована поводом осам векова аутокефалности Српске Цркве**

фото репортажа

Освештана црква Зачећа Светог Јована Крститеља у Поскурицама

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

246

Свети Инокентије Херсонски
**Беседа на дан
Рођења Христовог**

стр. 2

Митрополит Антоније Сурошки
Слово о Рођењу

стр. 4

Епископ шумадијски Јован
**Са Светим Савом наш народ
постаде стан самог Господа**
стр. 6

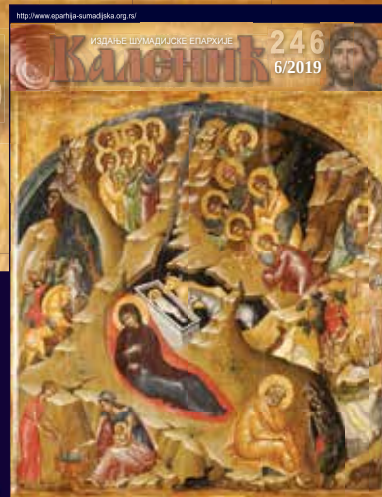

Владан Костадиновић, Осам векова аутокефалије Српске цркве.....	9
Освећење цркве Зачећа Светог Јована Крститеља у Поскурицама.....	17
Освећење цркве Покрова Пресвете Богородице у Гунцатима.....	19
Снежана Савић, Прота Панта Л. Мајсторовић (1868-1931).....	30
Јекатарина Ткачова, Белешке са обала Неве.....	34
Најстарија илустрована књига.....	38
Мирослав Ђорђевић, Хиландар - од поноћи до свитања.....	39

Из летописа Епархије шумадијске
Промене у Епархији шумадијској
Служења, приједи и посете Епископа шумадијског Г. Јована
Нова издања
Дечија страна

Главни и одговорни уредник: Никола Миловић, протојереј
Заменик главног и одговорног уредника: Негослав Јованчевић
Редакција: Др Зоран Крстић, протојереј - ставрофор, Милић Марковић, протојереј,
Марко Митић протојереј, Рајко Стефановић, протојереј - ставрофор, Драган Икић, јереј,
Небојша Младеновић, протојереј, Владан Костадиновић, јереј, Гордана Јоцић

Уредништво и администрација: "Каленик", Владимира Роловића број 1, 34000 Крагујевац,
e-mail : n.milovic2@gmail.com
Дизајн и прелом: Дејан Манделц

Освећене цркве у Поскурицама и Гунцатима
Беседа Његовог Преосвећеног Епископа Шумадијског Господина
Јована поводом осам векова аутокефалије Српске Цркве

Издаје са благословом
Његовог преосвећенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XL,
Број 6, (246), 2019.

Издавач:
Српска православна епархија
шумадијска

Издаје:
шест пута годишње

Тираж: 2000 примерака

Штампа: ГРАФОСТИЛ,
Крагујевац

271.222(497.11)
ISSN 1820-6166 = Каленик
COBISS.SR - ID 50771212

9 771820 616009

Свети Инокентије Херсонски

БЕСЕДА НА ДАН РОЂЕЊА ХРИСТОВОГ

Када се на земљи дешава нешто ново и изузетно, онда обично сви питају шта то значи, шта треба чинити и шта очекивати?

Силазак на земљу Сина Божијег, јављеног у телу Бога, јесте, пријатељи, тако изузетан догађај, од којег значајнијег пре није било, нити ће после бити, у поређењу с којим сви остали догађаји готово ништа не значе.

Шта он сам значи? Због чега је Син Божији дошао на земљу? Шта је донео са Собом? Како да Га сусретнемо и шта ради тога чинити?

На сва ова неизрециво важна питања премудро одговара Црква у једном од својих песмопоја:

„Чудесно Рођење видевши, повукоше се из света, ум на небеса пренеше; овога ради узвишени Бог на земљу сиђе, да нас ка висини привуче”.

(Акатист Богомајци, Кондак 8)

Дакле, циљ доласка Бога на земљу јесте да привуче све живе на небо: циљ је најузвишенији! Обавеза оних који су предвођени Њиме, је да усхтеју у самом делу да узиђу на висину — одстрањујући прелести света и све саблажњујуће сујете његове: неопходна је обавеза! Средство да се испуни ова обавеза и достигне циљ јесте, по указању Цркве, обраћање ума и мисли ка небу. То је за сваког средство блиско, истинито и најлакше.

Пренесимо, пријатељи, ове истине не толико уму, којем су оне више или мање познате, већ срцу нашем, које их тако често заборавља.

„Овога ради узвишени Бог на земљу сиђе, да нас ка висини привуче”.

Управо ради тога! Иначе шта је Њега самог могло да привуче с неба на земљу? Ако би тражио славе, тада би пошао анђелима; а код нас шта налази, осим јасли и крста?

Само га је наше духовно сиромаштво привукло. И кога оно да не дирне? Постоји ли зло, које у свим видовима није беснело над јадним родом људским? Шта нам не наноси штету? Земља се храни нашим телом, воде теку неретко нашем крвљу, ваздух одише нашом пропадљивошћу. Највише природе прекинуле су савез с нама и сакриле се; ниже природе или непријатељују против нас, или стењу с нама под истим бременом сујете. Дуговечније је царство зрна песка које лежи на крају мора, пролазни облак постојаније је судбине од многих срећника. Сама светлост наше мудрости мало се разликује од светлости дивље ватре, које толико не осветљавају пут, колико горењем својим доводе у ужас путнике. Сама лепота наше врлине слична је руменилу на лицу мртваца.

А како се спасити од зла? Чиме исправити повређивање? Ради тога нема на земљи ни у коме и нигде средстава. Видели су мудраце: они су или плакали, или се смејали над недаћама човечанства, а недаће су остале. Сусретали су законодавце: они су ставили препреке против токова зла; препреке су једна за другом падале, а стравични ток расте и шири се. Радовали су се појављивању пријатеља човечанства: они су осветлили свеопшти мрак, зрацима су некима пружили задовољство, али, после кратког светлуцања поново се зацарила тама. Све је било испробано и све је остало узалудно!

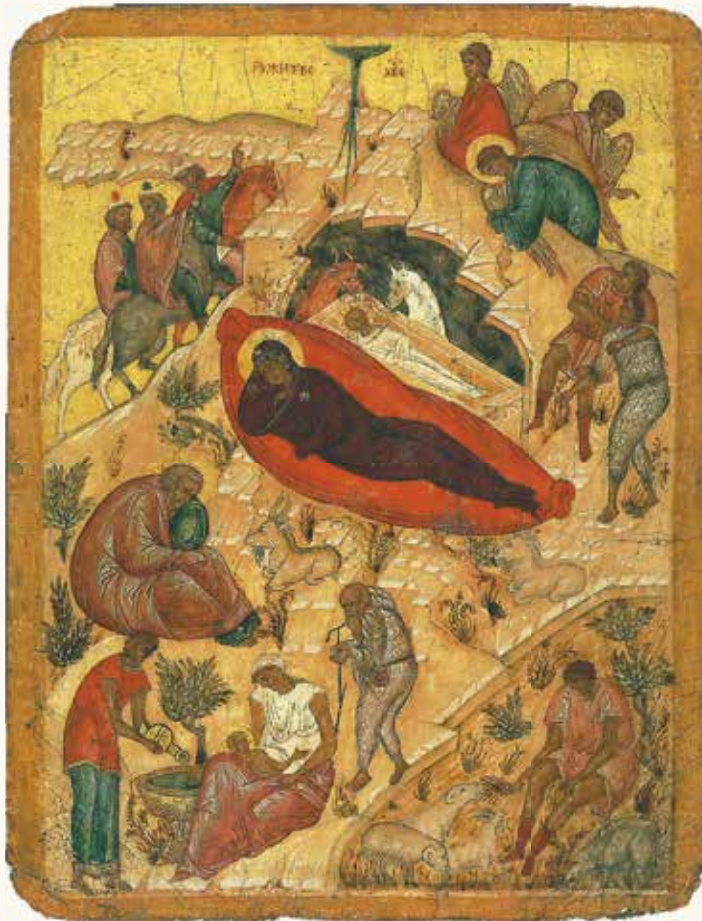
„Погледах, и никог не беше да помогне, и зачудих се што никог не беше да подупре” (Ис. 63, 5), тако је могао да кеже о себи сав род људски.

Није било оног ко би помогао на земљи, али га је било на небу! Ни заступник, ни анђео, него сам Бог и Господ јавио се у телу „да нас ка висини привуче”. Онај који нас је саздао, дошао је да нас пресазда. И пошто је дошао Онај који је изнад свих, тада је и циљ доласка изнад свега. За нас би било довољно да се обновимо у почетном стању, али за Њега је мало! Обновивши, Он хоће да нас потом уздигне на висину — таквом савршенству, какво пре нисмо имали. И како ће да узвиси? Не само призивајући као оне који се налазе одвојени, не само руководећи као заблуделе, него, привлачећи силом, пошто смо упорни, као оне који, ако их не натерате, сами неће хтети да иду ни на небо.

Много се захтевало ради остваривања овог позива и много је учињено! Чиме нас само не привлачи Избавитељ наш? Привлачи све силом савести, увлачи заповестима и претњама Закона, привлачи обећањима Јеванђеља, увлачи примером својим и изабраних својих, привлачи служењем Цркви и њеним тајнама, увлачи Телом и Крвљу својом, невидљивом благодаћу Духа. Хришћанин се, можемо рећи, свуда и непрестано налази у узама љубави Божије, од колевке до гроба.

Није мало већ учињено посредством овог привлачења. Колико је већ душа на висини! Каквих само врлина човечијих има на небу! Постоје тамо многобројни чинови пророка и учитеља, мученика и подвижника, испосника и девственика. Сви су чисти, сви светли, сви блажени; и сви су такви зато што је Господ славе и блаженства био на земљи, привукао их за собом на небо, и даровао им способност да постану слични Њему. Природно, усред нашег духовног сиромаштва и смртности,

ми не видимо и не можемо видети сада све велике и благодворне последице јављања у телу Сина Божијег. То ће се у свој пуноћи познати онда када наступи крај света и свему наступе благодатне Божије заповести, када дође време откровења чеда Божијих, час давања награда и славе. Тада ћемо, пријатељи, угледати из каквог смо бездана извучени, на какву висину узведени, од чега спасени и чега удостојени.

Али јесмо ли и ми извучени из бездана и постављени на висину? Може ли нама припасти спасење света? Јер оно припада само онима који, осећајући привлачење одозго, предају му се свецело и заувек – привучени су склањају, што је могуће више, од прелести света и његове саблажњиве сујете, непрестано се бринући за очишћење себе од сваког скрнављења тела и духа. То је неопходан услов спасења, пројављен у Сину Божијем; без овога сам Господ не може и не успева да нас спасе. Развращено, непокајано срце јесте таква тежина, коју и свемоћ Његова не може подигнути на висину. Хоћемо ли се жалити на то? Јадиковати да нам је немогуће понети земљу са собом на небо? Али то би било јадиковање о немогућем. На тај начин од самог неба начинили бисмо ад. Ако би чудом милосрђа неочишћени грешник био постављен у рај, тамо не би нашао ничег рајског. Нови-на предмета и места привремено би га изненадили, али срце и осећајност убрзо би захтевали храну на коју је навикао; а ње тамо не може бити. Глад и жеђ за чулним задовољствима показали би му адско мучење усред са-мог раја.

Ужасна за грешнике, али утешна за праведнике, ова истина омогућава нам да је осетимо са силом већ овде, на земљи. И овде оно што за благочестивог причињава наслађивање, на пример, молитва, пост, одлазак у храм, посећивање тамнице и остало, то у човеку неосетљивом

производи тескобу и досаду. И насупрот, у чему грешник налази утеху за своју јадну душу, то за врлинског човека често сачињава предмет одвратности. Али таква супротстављеност укуса и наслађивања с још већом силом треба да се открије после смрти. Тамо свако сам од себе већ образује или рај, ако је имао у себи семење раја на земљи, или ад, ако је дао места у себи адском пламену, налазећи се још у телу. Зато, пријатељи, сви свети писци, сви пророци и апостоли ништа тако често и тако силно не саветују људима него да се старају за очишћење свог духа и тела. Без овог силазак на земљу Сина Божијег и сва благодатна средства не доносе корист; без овога најтраженија небеска блага не би донела утеху јадној души грешника, налик ономе како слеп или глув наследник нимало не прима задовољства од тога што у наслеђу – њему пруженом – постоје предивна места и призори природе, или предивни музички инструменти.

Чудесно је рођење Спаситеља нашег који види како се повлачимо из света: живимо у њему онако како је живео Господ наш, као што су живели сви свети Божији људи, не предајући се саблазнима његовим, не полазећи кривим примерима његовим, не приклањајући срца благу његовом, узносећи се мишљу над свим приземним и привременим, или, према изразу Цркве, преузношаху ум на небеса.

Такво узношење ума и мисли према небу јесте најпрече, најпогодније и испуњено надом средство да некад доспемо тамо и свом природом својом.

Од чега почиње убичајено наше развраћање? Од неподобних мисли. Од мисли треба да почне наше исправљање. Непрестане мисли о земаљском и телесном погубљују нас; често размишљање о небеском и духовном може да нас спасе. Шта олакшавају мисли? Међутим, много значи често понављана мисао. Као што наш телесни вид прихвата чак боју оних предмета које дуго посматрамо, тако бива и с очима срца. Почни чешће да мислиш о Богу и Његовим савршенствима, о души и њеном предназначењу, о вечности, о савести, о наказности греха и лепотама врлина – од добрих мисли убрзо ће се појавити добре жеље; ове жеље, у крајњој мери неке, прелазе у деловање, од понављаних деловања образује се навика према добру; а тамо – од деловања благодати, јавља се и ново срце и нови живот.

Што се тиче самог начина делатног усхођења на висину, указан нам је самим силазком Сина Божијег: што је Њега спустило, то нас узводи. Њега је спустила на земљу преданост вољи Очевој: ево, идем, јављао је Оцу, да испуним вољу Твоју, Боже (Јевр. 10, 7). За нас ова преданост јесте прва и права стаза на небо.

Он је по великој љубави својој сишао к нама, несрећном роду људском; ми узлазимо ка Њему по љубави нашој према Њему и земаљској браћи нашој. Дела милосрђа више од свега приближавају нас Свемилосрдном.

Јавио се на земљи, обучен свим видовима смирења. Ако се и ми обучемо у ову одежду, сматраћемо себе покајаним грешницима и полагаћемо наду једино на милост Божију, да овим смирењем и ми *достигнемо висине*.

Што је Њега спустило, то нас узводи! Само увек верно следимо стопама Његовим и неизоставно ћемо доспети на небо, ка Њему, нашем Спаситељу и Господу.

Превео са руског Горан Дабетић

Митрополит Антоније Сурошки

СЛОВО О РОЂЕЊУ

Рођење Христово, које данас празнујемо с таквом лакоћом срца, с таквом благодарношћу и радошћу, заслужује пажњу не само нас, људи, него и читаве твари, зато што нам је Рођење Христово, Оваплоћење Логоса Божијег, донело невиђену, недокучиву, нову вест како о Богу тако и о човеку и свој твари.

Бог нам се у Христу јавио на необичан и недокучив начин. Многобожачки народи могли су себи представити Бога као великог, небеског, који оваплоћава све велико, величанствено, дивно, о чему човек на земљи може само да машта. Али само је Бог могао да се открије човеку као што се открио у оваплоћењу Христовом. Бог је постао један од нас, али не у слави, већ у немоћи; беспомоћан и осиротео, рањив и као да је побеђен, презрен од свих који верују само у силу и земаљску величину. Оне прве ноћи, када је Бог постао човек, када је сам Живи Бог обитавао телом међу нама на земљи, присајединио се најтежем човечијем сиромаштву. Нико није примио Мајку Његову под свој кров; сви су га сматрали туђим, сви су га отерали на далеки, бесконачни пут, који се простирао пред луталицама без крова и уточишта. И они су пошли – те прве ноћи Христос се присајединио онима који из века у век пролазе кроз живот и телесно и духовно одбачени, презрени, нежељени, искључени из људског друштва.

А таквих је људи кроз историју небројено много. И до овог дана – авај! – у великим градовима и простран-

ствима земаљским толико је таквих људи, који немају где да оду, које нико не чека, за којима нико не уздише, којима нико није спреман да отвори свој дом, зато што су туђинци, или зато што је страшно присајединити се судбини људи упропашћених не само несрећом, него и људском злобом; постали су туђинци зато што их људи, други људи искључују из свог срца и своје судбине. Усамљеност је страшна, мучна, убиствена усамљеност, која сналази срца толиких људи, која је била удео Пречисте Деве Богородице, Јосифа Обручника и тек рођеног Христа. Он је био туђ, ни од кога жељен, искључен и одбачен. То је почетак Његовог пута; и на овом путу присајединио се, као што сам рекао, свима који тако живе у наше време, туђим међу људима, који би за њих морали бити браћа; презрени су, побеђени подлошћу, малодушношћу и злобом људском. Рањени су због своје крхкости, због своје незаштићености. Наша је ствар, хришћани, да видимо у њима лик Оног Бога, према коме се данас односимо са страхопоштовањем, и да их тако прихватамо, као што бисмо сада прихватили Христа, ако би се пред нама појавио упропаштен, израњављен, презрен, омрзнут, гоњен...

Ево какав се јавио пред нама Бог, зато што је усхтео да постане један од нас, како се ниједан човек на земљи не би постидео свог Бога: као да је Бог тако велик, тако далек да Њему нема приступа за нас. Он је постао један од нас у нашем унижењу и у унесрећености нашој; и није се постидео нас, постао је као и сви ми; не само по материјалној, земаљској, физичкој унесрећености, не само спрам душевне остављености љубави људске, него зато што се сродио – кроз своју љубав, кроз своје поимање, кроз своје праштање и милосрђе – сродио се и са онима које су други од себе одбацили, зато што су ови били грешници. Он није дошао праведницима, Он је дошао да грешнике заволи и потражи. Дошао је ради тога да ниједан човек, који је изгубио за себе самог уважавање, не би могао да помисли да је Бог изгубио уважавање према њему, да Бог више не види у њему неког достојног своје љубави. Христос је постао човек ради тога да бисмо сви ми, сви без остатка, укључујући оне који су изгубили у себи сваку веру, знали да Бог верује у нас, верује у нас у нашем паду, верује у нас када смо изгубили веру једни у друге и у себе, верује тако да се не боји да постане један од нас. Бог у нас верује, Бог стоји као чувар нашег људског достојанства, Бог је чувар наше части, и ради тога да бисмо могли у то поверовати, да бисмо то могли видети својим очима, наш Бог постаје унесрећен, беспомоћан човек. Само они који верују у силу и ни у шта друго, само они који верују у своју праведност, неће наћи пут к Њему, док се не покају, док не увиде да су смирење, љубав, жалост, милосрђе – закон живота.

Али у Христу нам се није јавио само Бог с Његовом љубављу, вером у нас, као бранилац нашег достојанства, као чувар наше правде – Он нам је јавио величину човека. Ако је Бог могао суштински да постане човек – зар ми не схватамо како је велики човек? Да је човек тако

велики, да Бог може да постане човек и човек да остане човек? И да тако велика твар, коју је Бог призвао у постојање, може сместити у себе Бога? И да је вештаство, наше тело, наша крв, наше кости, све вештаство наше способно да буде Богоносно, да се сједини с Божанством и остане човек? И јави нам се у слави узвишености коју ми не видимо, али коју види Бог, раде које је нас створио и све створио?

Загеледајмо се у начин Оваплоћења: Христос нам је јавио смирење и љубав Божију, веру Божију у сву твар, у нас грешнике, пале, и јавио нам је истовремено како можемо бити велики и како је дубока, бездано-дубо-

ка твар Господња. Ево, с овом вером можемо живети, можемо постајати људи у свој мери Христовог оваплоћења, и разматрати свет у којем живимо не само као мртав материјал, већ као оно што је позвано да постане, на крају крајева, видљива одежа Божанства, када Бог постане све у свему. Каква слава, каква радост и нада! Опевајмо са страхопоштовањем, љубављу и трпљењем Оваплоћење Христово; оно је за нас живот вечни већ на земљи и оно је слава свега тварног у вечности на небесима. Амин!

Превео са руског Горан Дабетић

Свети Лав Велики

СЛОВО НА РОЂЕЊЕ ХРИСТОВО

Логос Бога, Бог, Син Божији, који је од почетка био код Бога, кроз кога је све почело бити и без кога ништа није почело бивати (Јн. 1, 1–3), очовечио се ради изабављања човека од вечне смрти и тако је без умањења спустио себе до прихватања наше ништавности, тако да је, [увек] остајући оно што је био и примајући у себе оно што није био, спојио у себи истински лик слуге (Флп. 2, 7), с оним ликом, у којем је раван Богу Оцу; и таквим савезом сјединио је обе природе, као што прослављање није исцрпило нижу од њих, тако ни присаједињење није умањило вишу. На тај начин, пошто нису повређена својства обе природе, спојене у једном Лицу, узвишеност прихвата униженост, сила – немоћност, бесмртност – смртност, ради нашег искупљења неразрушива природа сједињује се са природом која је подложна страдању и Бог Истинити и човек истинити спајају се у јединству Господа Исуса Христа тако што Он, једини Посредник између Бога и људи (1Тим. 2, 5), исцељујући нас, може умрети као човек и васкрснути као Бог. Дакле, Рођење Спаситеља нимало није нарушило непорочност Деве, јер чуварем целомудрености постаде рођење Истине.

Овакво Рођење, вољени, доликовало је Божијој сили и Божијој премудрости – Христу (1Кор. 1, 24), и како нам је одговарало људским својствима, тако се и разликовало Божанственошћу. Јер, ако не би био Бог истинити, онда нам не би даровао искупљење, а ако не би био човек истинити, тада нас не би поучавао примером. Зато када се рађа Господ, ликујући анђели певају: „Слава на висинама Богу, и на земљи мир, међу људима добра воља!“ (Лк. 2, 14), јер они виде да се ствара Небески Јерусалим од свих народа света. Колико је велико ликованье овом неописивом делу када му се толико радују анђели, да је ваљало подстицати човечију униженост!

Дакле, вољени, кроз Сина заблагодаримо – у Духу Светом – Богу Оцу, који нас је по великом милосрђу свом заволео (Еф. 2, 4) и сажалио се над нама, и нас, умртвљене од престопа, оживео са Христом тако да у Њему будемо нова твар (2Кор. 5, 17) и нови лик. Скини-мо са себе старог човека са делима његовим (Еф. 4, 22) и, поставши саучесници Христовог рођења, одрецимо се дела плоти (Гал. 5, 19). Спознај, о хришћанине, позив свој и, поставши причасник Божанске природе (2Пет. 1, 4), недостојним начином живота не враћај се старој ништавности. Памти чије се Главе и чијег Тела јављаш делом (1Кор. 6, 15). Сети се да си, отргнут од власти таме, пренесен у светлост и Царство Божије (Кол. 1, 13). Кроз Тајну Крштења постао си храм Духа Светог (1Кор. 6, 19). Не изгони из себе Обитаватеља рђавим делима и не подвргавај себе поново ропству ђаволу, јер цена [твога искупљења] јесте Крв Христова (1Кор. 6, 20), и у истини ће ти судити Онај ко те је у милосрђу спасао. Он, са Оцем и Духом Светим, царује у векове векова. Амин.

Превео са руског Горан Дабетић

Прослављање осам векова аутокефалије СПЦ у Шумадијској епархији

СА СВЕТИМ САВОМ НАШ НАРОД ПОСТАДЕ СТАН САМОГ ГОСПОДА

Беседа Његовог преосвеиштва Епископа шумадијског Господина Јована на свечаној Литургији у цркви Светог великомученика Георгија на Опленцу којом је у Шумадијској епархији прослављен велики јубилеј – осамстогодишњица самосталности наше Цркве, 1. октобар 2019. године

Ево нас у велелепном опленачком храму посвећеном Светом великомученику Георгију у коме служимо Божанственој Литургији, а која се, Богу хвала и нашем Светом Сави, служи пуних осам стотина година у самосталној, аутокефалној Српској Цркви. Велики је ово дар Божији који је произашао из молитве Богу и љубави Светог Саве према роду српском. Задобијањем аутокефалности Српске Цркве, српски народ се уврстио међу оне друге који су вековима пре нас имали аутокефалију и помесну Цркву. Народ који има аутокефалију потврђује да је постао зрео да крене путем спасења, „у меру раста пуноће Христове“ (Ефесцима 4, 13) ради задобијања Царства Божијега. Сабрани у овом светом храму, испуњени смо неизрецивом радошћу и светим осећањима што је Господ удостојио баш нашу генерацију да се окупимо око светог Престола Божијег и да као народ Српске православне епархије шумадијске прославимо овај велики и свети јубилеј.

Ево, навршило се осам стотина година од рођења наше Српске православне Цркве која је постала залагањем и трудом Светог Саве, највеће и најзначајније личности у историји нашег народа. А прошло је више од једанаест векова од времена када је преко Свете браће Ђирила и Методија и њихових ученика светлост Христовог Јеванђеља обасјала Словене и нас Србе на овој балканској ватрометини, на којој су се укрштале политичке и црквене струје Истока и Запада. Од тада, у периоду дугом више од једног миленијума, у нашој црквеној и националној историји није било већег догађаја од оног дана када је у години 1219. Свети Сава добио аутокефалију Српске Цркве, постао њен први архиепископ и стао на њено чело.

Наше јубиларно и свечарско сећање на Светог Саву, осам векова после добијања аутокефалије, представља потврду да наша генерација има толико духовног здравља, толико јасну жижу

за сагледавање наше историје и толико етичке свести да се у њој лик Светог Саве може огледати као у чистом огледалу. Зато овај јубилеј говори не само о Светом Сави него и о нама који улажемо све своје духовне снаге сакупљајући их као светлост у сочиво да би што потпуније сагледали и што дубље доживели горостасну личност духовног родитеља српског народа. И уколико се тај лик јасно укаже нашој генерацији, свакоме од нас у јачој светлости, биће то доказ чистоте огледала наше душе. Кроз ту чистоту сагледаћемо лик Светог Саве исто онако јасно као што је он био јасан и диван нашим прецима који су га пре осам векова гледали физичким очима са устрептаним срцем од блажене радости и дивљења.

Личност Светог Саве се не исцрпљује у временској и просторној димензији. Свети Сава није само најмлађи син великог жупана Стефана Немање, младић који се замонашио, постао први српски архиепископ, живео светим животом и умро. Свети Сава је немерљиво већи. Он је снажна, богонадахнута и богоносна личност, јер, по речима његовог хагиографа Доментијана, „Постаде стан самог Господа, имајући у срцу своме и у души својој Онога који почива на светима и који се поје од серафима и слави од херувима“.

Величина Светог Саве није само у ономе што је он лично урадио, иако је радио и урадио много. Величина његовог дела је у томе што је умео и успео да покрене све стваралачке силе народа, да одушеви, понесе, упали огањ вере и сазнање да смо, радећи добро, Божији сарадници и истински градитељи своје среће и свог спасења.

Доментијан, његов последњи ученик и писац житија, говорећи о градњи манастира Хиландара, истиче да „богобојажљиви муж“ доноси Сави од Бога вест да гради Хиландар како би дело његово и Немањино требало да послужи и донесе добро будућим поколењима, јер „Бог посла тебе у Свету Гору не да се спасеш само ти и твоји родитељи, но да и деци отачаства твога устројиш добар пут“.

Препознајући то признање, Свети Сава није резултат свог рада

приписивао самом себи. У искреној побожности, сваки успех, све што је у животу постигао, па и свој архијерејски чин и архиепископски престо самосталне Српске Цркве сматрао за Божији дар: „Бог имајући бесконачну милост... уздиже мене на ово светитељство, хотећи кроз мене испунити недостатке отаца наших“, говори у беседи о правој вери. Свети Сава је дубоко уверен да му у свему што ради помаже Бог, управо да је он, по вољи Божијој, сарадник Божији на великом делу стварања и промишљања о српском народу и његовом духовном животу.

Сава се из Хландара вратио у Србију као зрео човек од тридесет три године, као духовник са широким видцима и значајним сазнањима о људском животу и принципима који у њему владају. Видео је Цариград и Солун, упознао византијску културу и цивилизацију, ушао у политички и дипломатски живот византијске и српске државе и тако посматрао оно што се око њега збива са једног вишег аспекта, са висине култивисаног духа који је кадар да врши правилне анализе, ствара синтезе и изводи здраве закључке и мудре смернице за рад. Стање у коме се налазила његова отаџбина изазива у Сави болан утисак. У њој је препознао верско незнање, културну заосталост, економску и друштвену неразвијеност. У оваквом стању, без културе и цивилизације, Срби су заувек могли имати само ропске перспективе. Такво сазнање рађа у Сави нову идеју, нову жељу и мотив за акцију. Испосница или ћелија постаје му тесна. У Сави је проговорила крв Немањина. Велика идеја о служби свом народу као издашан многоводни извор тражила је свој

ток, своје остварење. Не напуштајући подвижнички живот, молитву, подвиг и труд, Сава улази у народ, упознаје његов живот, али га и поучава и разгони мрак незнања. Од младог монаха идеалисте, постаје просветитељ, неуморни и неодољиви учитељ који као оличење неког вишег ауторитета покреће целокупни духовни живот српског народа напред, према светлости здравог верског знања, духовног процвата и економског просперитета. Непрестано путује, подиже цркве или на погодним местима поставља крстове, учи свештенике и народ, учи свагда и сваког, и орача и чобанина, и ткаљу и домаћицу, и старо и младо. И та делатност Савина чврсто се уткала у народну свест и проговорила кроз безброј легенди и прича о просветитељској акцији Савиној.

Васпитан у стого православном духу, носећи у души велику идеју о српској националној Цркви, извршивши у земљи припреме за коначно организовање аутокефалне Српске Цркве, одлучио је да оде у Свету Гору да се духовно освежи, обнови пријатељства и везе које ће му бити потребне за остварење велике идеје и да одабере и припреми за то потребне људе. И Божијим провиђењем, мудри цариградски патријарх Манојло I препознао је Савину богоугодну идеју и у Nikeји га је хиротонисао за првог српског архиепископа.

Наша је света дужност да у овој светој години захватимо Свемогућем Богу што је нашем народу дао вечно будног анђела чувара – Српску православну Цркву да га кроз толике векове чува, штити и брани.

Са пуно пијетитета према Савиној светој личности подсећајмо се у овој јубиларној години његове неизмерне заслуге за нашу Цркву, за нашу националну историју и културу, за наше национално биће и наш опстанак на

овом немирном тлу, које је вековима било поприште великих светских збивања и светских сукоба. Паднимо на колена пред његовом иконом и поклонимо му се да нас и у будуће чува као првостолник и заштитник рода српског у небеској Цркви Божијој.

Са осећањем поштовања и с побожном захвалношћу сећајмо се и свих осталих светих Срба, светих архиепископа, патријараха, епископа и осталих светих свештенослужитеља и монаха, свих светих из рода на-

шег, али и Божијег, који су својим светим животом по примеру Светог Саве непрекидно подсећали наш народ на врховне идеале Цркве Христове, на честитост и светост. Захвалимо им што су нас, следејући Господу нашем Исусу Христу, учили несебичном служењу Богу, ради спасења сваког крштеног човека и васцелог нашег рода.

У овој јубиларној години сетимо се свих задужбинара, ктитора и градитеља наших великих и малих задужбина, бројних храмова и манастира који украсише земљу нашу дивним светињама од времена светих Немањића па до наших дана и овог нашег храма на Опленцу.

У овој години нашег нарочитог славља, са побожним поштовањем сетимо се свих наших знаних и незнаних мученика за веру, свештенослужитеља, војсковођа и војника, жена и нејаке деце који су падали на бојним пољима за крст часни и слободу златну, убијани на прагу свог дома, или који су умирали по збеговима и логорима, страдали као избеглице и заробљеници, или су у вековима мрака и бездушне тираније продавани по трговима као робље и свој живот завршавали у крајњој беди и понижењу.

Српски народ се у то време, баш као и данас, налазио на географској, духовној и политичкој вододелници Истока и Запада. Мислим да би и ми данас требали да се угледамо на Светог Симеона и његове свете синове Саву и Стефана Првовенчаног, без обзира и на све данашње околности које нас окружују, и да мудро и болагоразум-

но, као и они, водимо двоједини брод српског народа, Српске Цркве и српске државе, кроз Сциле и Харибде сукоба Истока и Запада који нису мањи од оних данашњих.

Славећи у овој години осам стотина година од добијања аутокефалије, ми уствари светкујемо оно што је највеће и најсветије у нашој историји, у нашем народу, а то је што имамо своју Цркву и Светог Саву. Да, наша Црква је Стетосавска, народна, па самим тим и национална. Али наш национализам никада није био шовинистички, никада није био заснован на мржњи према било ком народу и у себи је увек носио нежност, милост и саосећање. Па отуда и она наша народна пословица која каже: „Брат је мιο ма које вере био“. Свети Сава је нас учио да волимо сваког човека и да га поштујемо. И зато, док је Свети Сава вођа наших душа, ми можемо рачунати на себе, на своју историју. Свети Сава је желео и хтео, браћо и сестре, само једно: да Господ Христос царује у свакој српској души, да Господ Христос царује у свакој српској породици, да Господ Христос царује у школи, у просвети, у земљорадњи, у сваком послу српском и људском. И тако би нам и данас све светије и лепше било!

Изузетност Савиног дела мотивисало је и рационалног и критички орјентисаног Станоја Станојевића да његову мисију опише речима са узвишеним значењем: „Замишљена и заснована на чисто националној основи, Савина Црква се убрзо изједначила са српским народом, стопила се с њим у једну целину и црпла је из његових расних особина стално своју снагу. Проникнута истинском, правом и дубоком вером, Српска Црква је држала живот и давала је увек снагу српском народу, одржавала је његову свест у данима робовања, хранила га је у доба потиштености надом у васкрс, јачала је стално његову отпорну снагу и утврђивала је и ширила идеју о заједници целог народа. Савина Црква је била главна морална снага, која је кроз векове одржала и спасла наш народ.“

Ако се и данас запитамо шта је велико у српском човеку, шта је велико у српском роду, у српској историји, одговор је: Само Свети Сава и увек Свети Сава. Свети Сава је целог живота радио оно што неће нестати чим се доврши, већ оно што остаје трајно и што има моћ даљег стварања. Он је отачаство своје *родио Духом Светим*. И ми смо поводом ове прославе осетили да је Свети Сава нама очински близак као и својим савременицима и да смо ми, не мање него они, његова духовна чеда. Радујмо се и због ове дивне његове поуке: „Ја вас родих, децо, угледајте се на мени и са љубављу и брижљивошћу трудите се љубимци моји; јер свако ко се труди од зла ће се сачувати. Са страхом Божијим веру чувајте и све заповести Божије како треба извршујте... Божијом мудрошћу поучавајте се. Овај живот свршава се и нико од нас неће остати овде... да пажљиво и свето живимо у данашњем веку и паметно да проводимо време јер су дани озбиљни.“ Мислим да нам не треба боља поука од ове. Зато позивам своје Владичанство, народ Шумадијске епархије да буде уз Светог Саву и да му се моли, а моћ његове молитве је велика. Амин!

ОСАМ ВЕКОВА АУТОКЕФАЛИЈЕ СРПСКЕ ЦРКВЕ

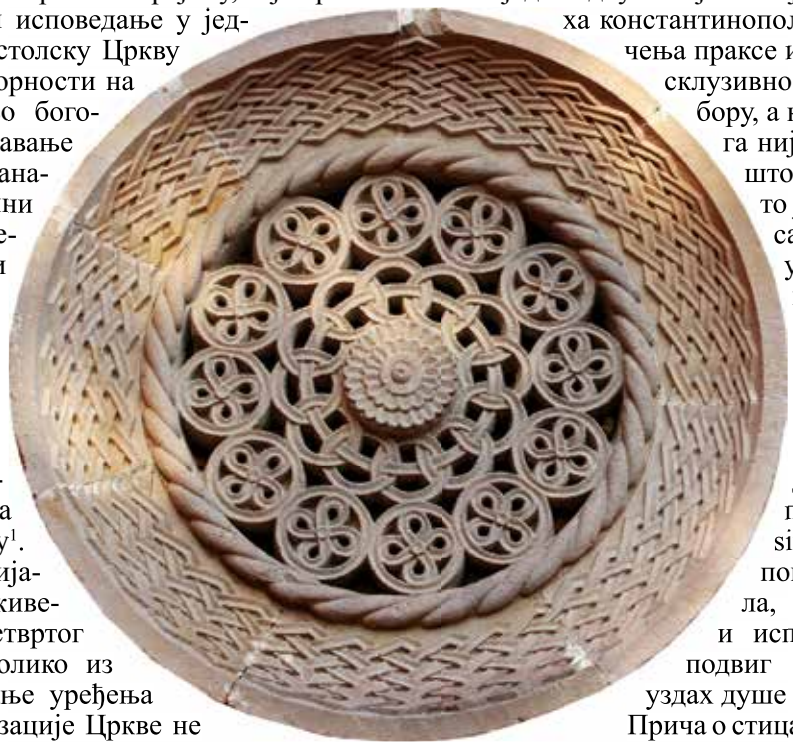
Посебно место у изучавању односа Цркве и државе припада питању аутокефалности. На први поглед, самовласност једне помесне Цркве да устројава и уређује сопствени живот, а пре свега право да бира и суди сопственим епископима, јесте питање које се простира искључиво у равни еклисиологије. Међутим, како је Црква заједница конкретних људи у исто тако конкретним димензијама простора и времена, онда не чуди то што се многе њене пројаве стављају у контекст друштвених промена, превазилазећи међе строго богословствујућег домена. У најновије време питање односа помесних црквених заједница се неумољиво преплиће са недовољно разјашњеним појмом аутокефалности, то јест са давањем права одређеној Цркви да себе артикулише као самосталну и самовласну и то у толикој мери да се сама еклисиологија ставља по страни и постаје тема супсидијарног карактера. Најновија ескалација сукоба на релацији Москва-Константинопол/Истанбул добија пре свега политички контекст борбе за Украјину, која прети да у потпуности помути исповедање у једну, свету, саборну и апостолску Цркву стављајући принцип саборности на најтежи испит. Одсуство богословске зрелости, уклапање у сопствене интересе и анахрони, или империјални приступ питању аутокефалности – само су неки од узрока постојећег стања и дисфункције православне Цркве као саборног тела. Према речима професора Владици Фидаса, васељенски сабор представља једино тело које има право да уреди и организује Цркву¹. Метрополитански и патријаршки систем су тако заживели одлукама Првог и Четвртог васељенског сабора. Уколико из разлога икономије, питање уређења административне организације Цркве не може да сачека сазивање васељенског сабора, онда се о томе може одлучивати и на ендимуса сабору – то јест помесном или патријаршијском сабору. Напокон, Цариградски сабор из 381. године који је ставио тачку на Аријеву, Македонијеву и Аполинаријеву јерес и установио егзархатски систем, у Халкидону 451. године је био признат као васељенски поводом његових тријадолошких и христолошких формулација, иако су на саборским одлукама били потписи само епископа Истока због противљења папе Дамаса. То значи да је ауторитет ендимуса сабора био заснован на васељенском сабору. У вези са организацијом Цркве, ендимуса сабори којима председава васељенски патријарх, а у сагласности са катедрама Истока, „могу да прогласе Цркву аутокефалном или да јој дају патријаршијско достојанство *ad honores*“² као што је био случај са Црквом у Бугарској (Симеоново царство) или Србији (време Стефана Првовенчаног). Прва реч приликом проглашења аутокефалности припада Васељенској патријаршији и катедри од

које се одваја административна област од које се конкретна самосталност ствара³. Тек након тога изражава се свеpravославно мишљење о каноничности устављене аутокефалије. Конкретно, процес аутокефалије пролази кроз две фазе, да би своју завршницу добио на Васељенском сабору. Аутокефалност одређује црквену администрацију на конкретној територији и за циљ има гаранцију јединства помесне и саборне Цркве у истинитој вери и љубави. Сви делови једне аутокефалне Цркве чине једно административно тело. Покретање поступка доделе аутокефалије припада оном који заузима прво место у канонском поретку првенства части⁴. У вези са праксом XIX и XX века када је Васељенска патријаршија прогласила аутокефалност Српске, Румунске или Бугарске православне Цркве патријаршијским и саборским томосима, треба истаћи да су се са сваком одлуком сагласиле и остале аутокефалне Цркве, пре свега велике катедре Истока – Александрија, Антиохија и Јерусалим.

Ниједна одлука није била једностранни акт патријарха константинопољског управо ради сведочења праксе и канонског права које ексклузивно припада васељенском сабору, а који из практичних разлога није могао бити сазван. Пошто је Црква тело Христово, то је она позвана да сведочи саборност као и јединство у вери и љубави. Било каква насртај или увођење принципа власти над другима у директној је супротности са начелом јединства у љубави. Свако одступање од сведочења Христа као неопходног услова (*conditio sine qua non*) бића Цркве, поништава напоре апостола, унижава крв мученика и исповедника, обесмишљава подвиг преподобних, затомљује уздах душе на путу боготражења.

Прича о стицању аутокефалности наше помесне Цркве у контексту времена и простора одређена је процесима на југоистоку Европе крајем XII и почетком XIII века. Очекивани континуитет нарушен је погубним последицама Четвртог крсташког похода. Па ипак, чак и у часу најгушће таме, Бог дише где жели и чини и оно што је људима немогуће. Ничим заслужен, благослов Тројице продисао је кроз срце, реч и поступке човека који као камен међаш раздваја биће овог народа на маглу преосталог паганства и јасноћу успона на духовни Синај. Зато и не чуди што свако благодарење Богу изречено језиком нашег рода почиње именом управо тог човека – Светог Саве.

Хришћанство је на Балкан дошло још у апостолско доба. Рад Светог апостола Павла и његових ученика нашао је плодно тле у свим деловима полуострва. Као и у осталим деловима Римског царства, хришћанство се развијало првенствено у већим градским центрима, од Емоне, преко Салоне, Сирмијума, Мурсе, Сингидунума, па до Наиса, Ремезијане, Сердике и Солуна. Долазак

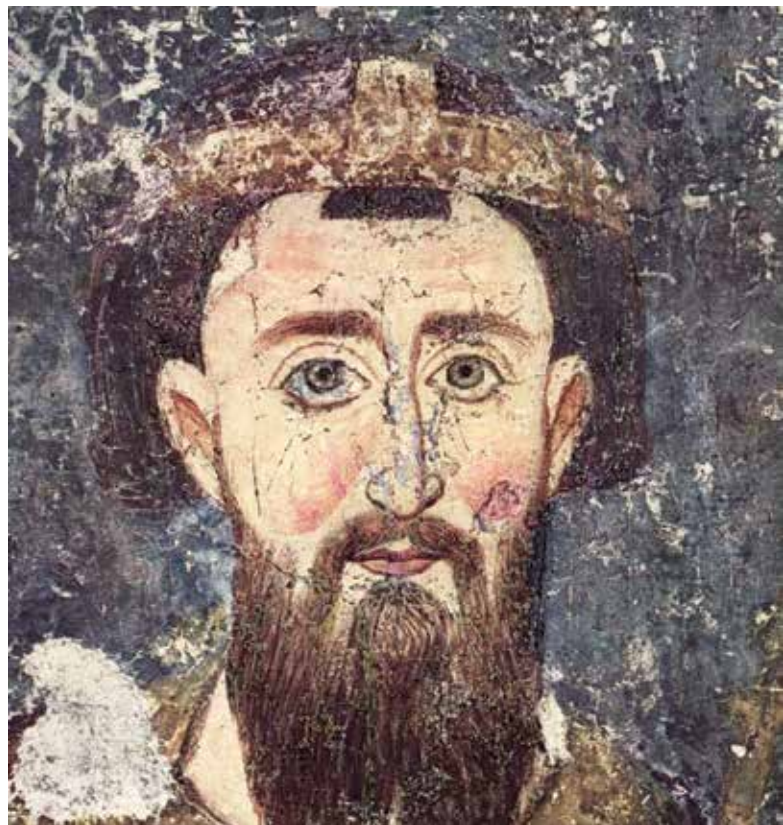

Словена на Балкан током владавине Јустина II довео је до нестанка древних хришћанских катедри, али не и до ишчезавања саме вере. Покрштавање Словена ради њихове пацификације, током седмог и осмог века било је далеко од приоритета Царства које је сву своју пажњу усмерило према својим источним и југозападним границама, имајући у виду изазов одбране од насртаја Персије и Арапа уједињених под Мухамедовим полумесецем. Наговештај губитка, а потом и одлазак Свете земље, Сирије, Египта и остатка северне Африке из Царства – захтевао је тражење богословске формуле јединства монофизита и халкидонаца што је за последицу имало настанак јереси монотелита. Следећи проблем је било мирење са чињеницом да се муслимани не могу војно покорити. Уколико победа оружјем није могућа, онда исламски свет постаје предмет интелектуалног посматрања и покушаја духовног потчињавања. На маргинама тих тежњи настаје следећа редакција монофизитске мисли – иконоборство. Док у Царству током осмог века траје борба за православље, око њега настаје нова опасност. Када је пажња најзад окренута ка Балкану, центар пажње Ромејског царства био је уперен ка ратовима са Бугарима који испуњавају историјски видокруг почетка деветог века. Када је 11. марта 843. године коначно завршена иконоборачка криза, стекли су се услови за обнављање Магнаварске школе која је потом изнедрила најученије личности друге половине деветог века – патријарха Фотија, али и Лава Математичара и Константина Философа познатијег као Светог Кирила Словенског. Свети Кирило ће заједно са братом, Светим Методијем чинити окосницу ромејске политике мисионарења и стварања византијског духовног комонвелта који ће надживети и преживети све политичке интенције Источног римског царства.

Идеја патријарха Фотија да пошаље мисионаре – синове Лава Друнгарија у мисију међу Словене имала је политички контекст, али се она разликовала од чисто империјалног принципа ширења моћи изван државних граница. Темељ је био положен у доживљају Словена као Богом позваних народа једнаке иконичности са Творцем као што су Ромеји. Успех мисије заснивао са на проповеди Благих вести на језику који је Словенима био разумљив, на формирању народне јерархије и на једном братском односу према роду који је до тада „у тами лежао“. Далековидост Светог Фотија је потврђена историјским развојем потоњих времена.

Срби, као део јужнословенског корпуса, хришћанство су први пут примили између 867. и 874. године⁵ на маргини Моравске мисије. На жалост, историјско-политичке прилике су директно утицале на спору християнизацију. Као прво, разноликост црквене јурисдикције на просторима где су Срби живели била је прва препрека било каквој озбиљнијој евангелизацији. Са западне стране је то била латинска јурисдикција Сплитске, Барске, а повремено и Дубровачке архиепископије. На југоистоку и југозападу су биле епископије под јурисдикцијом различитих центара – Константинопоља, Трнова, Драча и на крају од 1020. године Охрида (Рас, Призрен, Липљан, Ниш). Аутокефалија Јустинијане Приме, која је била везана за некадашњи трачки Таурусиум или Царичин град код Лебана, са доласком Словена је угашена⁶. Велики делови територије нису уопште били обухваћени неком организацијом црквеног живота. Уз све то, све до средине XII века граница западне и источне Цркве је ишла преко српских земаља. Пуна димензија раскола из 1054. године је свој пуни смисао добила тек са Четвртим крсташким походом, али је антагонизам црквених

пракси – бесквасног и квасног евхаристијског хлеба, латинског и матерњег богослужбеног језика, целибатног и ожењеног свештенства, увелико био присутан. Када је после пораза Самуиловог Бугарског царства дошло до поновног освајања Балкана од стране Ромеја, супротстављеност различитих црквених јурисдикција је само појачана. Последице оваквог стања су биле двоструке – неизводљивост дубље и трајније християнизације Срба и немогућност јачег политичког окупљања за које постоји потенцијал с обзиром на бројност народа. Када говоримо о епохи средњег века, када су стасавале и наша Црква и наша држава, неопходно је нагласити да савремени концепт секуларне или разцрквљене друштвене

организације није постојао. Једноставно речено – без организоване Цркве није била могућа ни држава.

Црквена организација у раном средњем веку у српским земљама је до сада остала непозната. Епископа је било само у приморју, а у унутрашњости само незнатан број свештеника⁷. Старије цркве у Србији су биле малих димензија, окружене гробљем. За време службе, махом су само свештенослужитељи били у цркви, док је народ био у пољу, пред црквом. Када је реч о данашњој централној Србији нема података, једино је у Београду била епархија, где је још 878. године епископ био Сергије, као и Браничеву 879. године, са епископом Агатоном⁸.

После вишевековних ратова које је Источно римско царство (у даљем тексту Византија) водило на својим северозападним границама са Бугарском, тријумф Василија II Македонца (976-1025) над Самуилом на Беласици 1014. године дао је претпоставку за комплетни тријумф над свим спољашњим непријатељима. Део његове политичке агенде био је пацифизација Бугара, али и јужнословенских поданика Балкана стварањем једне црквене јурисдикције која је од почетка имала проблематичну канонску утемељеност. Анексијом краљевине Ани (део Јерменије) у време Константина IX Мономаха 1050. године, Византија је достигла свој последњи врхунац. Сви дотадашњи непријатељи су били побеђени, али бура је тек предстојала⁹. Уместо Бугара и Јермена,

на источне границе наваљују Турци Селџуци, на западу су Нормани, на северу уместо Руса, централно-азијска племена Печенега, Уза и Кумана. И као што се то често пута догађа у току једне генерације, Царство је од година изобиља дошло до година глади. Почело је са катастрофом код јерменског града Манцикерта од 19. до 26. августа 1071. године када је цар Роман IV Диоген изгубио битку против турског султана Алп Арслана, а недуго затим и главу¹⁰. Губитак ове битке отворио је врата Селџуцима ка Анадолији која је почев од седмог века била замена за Египат, изгубљену житницу. Царство је великом брзином губило све битне градове Мале Азије – Никеју, Ефес, Смирну и на крају је било сведено на

једне стране. Рим је био исувише заузет својим ратом са световним владарима, применом закона о целибату свештенства и погледа усмереног ка Јерусалиму и крсташким државама на блиском Истоку. Балкан се налазио на маргини папске политике. Оживљавање византијске моћи на Балкану током владавине цара Манојла Комнина (1143-1180) за црквено стање у Охридској архиепископији је значило само јачање јелинског утицаја као политичког оруђа спречавања било каквог сепаратизма. Успешним ратовима против Стефана Немање, Млетака и Угарске, Манојло је осигурао превласт Византије и чинило се да ће наставак християнизације Балкана бити једино у надлежности Константинопоља, али точак историје се још једном завртео.

Век од покретања крсташких похода, Ромеји су западне хришћане углавном именовали само једном речју – варвари. Себе су сматрали супериорним у односу на западну браћу. Но, истини за вољу, ни Запад није имао много лепше мишљење о источном Риму. Са једне стране је била раскош и охолост Византинаца, а са друге стране задивљени Запад који је посредством трговине, ходочашћа и кроз најамничку службу у византијској војсци откривао тај богати тајни свет хранећи своју, у прво време латентну, а потом и отворену похлепу за ромејским благом. Током XII века ромејска мржња према Латинима и латинско презрење Ромеја сједињују веру и политику. Латини су у непосредном контакту постали свесни своје војне надмоћи, нарочито када су без много муке освојили Јерусалим 1099. године и држали га до

уску област око саме престонице. Претпоставка за пад је био антагонизам два племства – цивилног и војног који је толико био јак да ни упозорења на надоласке Селџуке нису била довољна да се изврши збијање редова и пружи адекватан одговор. Овог пута није било ни Теодосија Великог, нити Ираклија и царство је једним војним поразом било сведено на трећеразредну војну силу Европе.

У недељу, на Васкрс 4. априла 1081. године на Литургији у Светој Софији за новог василевса је крунисан двадесетчетворогодишњи Алексије Комнин¹¹. Управо је он, желећи да протера Селџуке и да војно анулира Нормане који су већ били преотели Бари, започео преговоре са папом Урбаном II (1088-1199) о заједничкој војној акцији против Сарацена у Светој земљи¹². Ти преговори су добили своју нову димензију када је у француском граду Клермону 27. новембра 1095. године папа Урбан II својом беседом означио почетак крсташких похода. Тако је нешто што је требало да буде помоћ Византији да протера муслимане и што је на почетку изгледало као могућност превазилажења раскола из 1054. године, на крају постало коначан разлаз две хришћанске хемисфере и почетак краја Византије.

У оваквим околностима у Византији, али и у околини српских земаља, није било могуће извршити јачање црквене организације на западном Балкану ни са

1189. године. Претпоставка да ће односи између Истока и Запада бивати све бољи, што се боље буду познавали, изродила се у супротност.

Војна моћ и светске претензије папства које су у време Гргура VII и Хајнриха IV биле у успону, наилазили су на згражавање у Византији где је Црква остала верна предању отаца. „Нормански напади, којима је отворен оружани сукоб Запада и Византије, у очима просечних Ромеја били су, с једне стране последица раскола цркава и папске подмуклости, а с друге предигра за крсташке походе, који су врло брзо схваћени као најопаснији облик западне агресивности“¹³. Како је време пролазило, Латинима је бивало све теже да одоле искушењу и окрену се против шизматика на Истоку. У све то, у престоници Византије су се у другој половини XII века догодила два погрома Млечана који су били увертира за 1204. годину.

На основу повластица цара Алексија I Комнина (1081-1118), Млечани су стекли статус привилегованог трговинског партнера што им је донело велико богатство. Византинцима је изгледало да се дошљаци са Запада богате на њихов рачун. По наредби цара Манојла I Комнина, 12. марта 1171. године ухапшено је више хиљада венецијанских трговаца у Цариграду и околним лукама¹⁴. Један од преговарача које је Млетачка република 1172. године послала у Цариград био је шезде-

сетчетверогодишњи Енрико Дандоло. Он је у ромејској престоници остао до априла 1182. године када се догодио прави масакр Латина, односно Млечана. Митрополит Евстатије Солунски (1178-1196) каже да је Цариград био крвава позорница по којој је дивљао гнев усмерен против Латина. Разуларена светина је напала и опљачкала главне постаје млетачких трговаца, а папском легату су одсекли главу и привезали је за псећи реп¹⁵. Млечани су се спашавали главом без обзира, а међу њима и Дандоло који је, изгледа тада добио ударац у главу од којег је био делимично слеп¹⁶. Озлоглеђени Латини су, бежећи из Цариграда, харали по грчким лукама и тако се светили над онима који сем вере и језика нису имали ништа заједничко са узрочницима њихове несреће.

Наследник цара Манојла, Алексије II Комнин, био је, по речима хроничара Никите Хонијата, „сујетан и охол, лишен унутрашње просвећености и способности“¹⁷. Као потпуно неадекватна личност на Константиновом трону у веома бурном времену, Алексије II је покренуо низ догађаја које ће довести до пада Цариграда 13. априла 1204. године, а што ће индиректно имати пресудан значај за формирање и јачање српске самосталности у црквеној и државној равни. На цара Алексија и његову мајку Марију Антиохијску (била је први Латин на месту регента византијског цара), кренуо је брат од стрица покојног Манојла, Андроник, који је у историји остао упамћен као цар Андроник I Грозни (1183-1185). У септембру 1183. године је крунисан за царевог савладара. Два месеца касније је осиони млади цар Алексије био удављен тетивом лука, а његово тело бачено у Босфор и тако је Андроник постао једини владар. У његово време, 24. августа 1185. године, Сицилијанци, то јест Нормани освајају Солун и по речима митрополита Евстатија Солунског понашају се бестијално свуда, па чак и по богомољама. По његовим речима, жене и деца су били везани и силовани, куће паљене и пљачкане, а „иконама су ложили ватре“¹⁸. То је, по мишљењу поменутог митрополита, била освета за погром из 1182. године. Долазак Нормана у Солун, упркос наредби да се град брани по сваку цену, утицао је на цара да у септембру 1185. године изда едикт којим наређује ликвидацију свих затвореника и прогнанника заједно са њиховим породицама под оптужбом да су сарађивали са освајачима. Ово је довело до преврата и доласка на власт династије Анђела која је дала четири цара – Исака II, Алексија III, Алексија IV, Алексија V, као и господара Епира Михаила Дуку Комнина и Теодора Дуку Комнина који су у непосредној вези, како са Четвртим крсташким походом, тако и са стицањем аутокефалности Српске Цркве 1219. године. То је било и време дефинитивног разлаза две хришћанске хемисфере и актуелизације Великог раскола, потпуна пропаст могућности измирења и васпостављања црквеног јединства, али и увод у коначну пропаст Византије. Мада је Балкан био на маргини свих ових догађаја, одсјаји крвавих борби у Византији и игра моћи која је затим следила, имаће дубоке импликације, како на политички, тако и на духовни развој младе и независне рашке државе – Србије Немањића.

Крајем XII века ситуација у Европи је била конфузна. Исток и Запад су били без јаког политичког вођства. После смрти Фридриха Барбаросе 10. јуна 1190. године током Трећег крсташког похода, у Немачкој је беснео грађански рат. Енглеска и Француска су имале сличан проблем после смрти краља Ричарда Лављега Срца и повратка краља Филипа II Августа у Француску. Краљ Ричард је 1199. године умро не испунивши своју ам-

бицију повратка Јерусалима хришћанима, јер се његов контрагент Саладин од Египта показао вичнијим. У том метежу само је један човек учврстио своју власт – Инокентије III, папа од 1198. године. Одмах је започео планове за крсташки поход, али овог пута против Египта у намери да сруши Саладина.

Прве недеље Великог поста 1201. године група од шест витезова је допутовала у Венецију како би спровела наум папе Инокентија. Тамо је од 1193. године дужд био нико други до сведок поменутог цариградског масакра из 1182. године – Енрико Дандоло. Венеција је одлучила да финансира крсташки поход папе Инокентија на

Египат тако што ће обезбедити транспорт, храну, галије. Оно што је само мали број људи у том тренутку знао, јесте тајни трговински уговор који је Млетачка република потписала са Египтом готово у исто време када су крсташи дошли у град Светог Марка. Према том уговору, Венеција се обавезала да неће учествовати у нападима на Египат¹⁹. Када се испоставило да се окупило знатно мање крсташа него што је било очекивано и да недостају средства којима би се Венеција исплатила, крсташи су за рачун Републике крајем 1202. године освојили Зару (Задар) и тако показали папи ко је заправо spiritus

operandi похода. Папа је бацио анатему на све вође похода на римокатоличку Зару, али суштински то није имало значаја. Док је био у Зари, Бонифаћеу Монфератском, главнокомандујућем похода, стигло је писмо Филипа Швапског, Барбаросиног сина, са предлогом који се не одбија. Наиме, Филип је био зет свргнутог и ослепљеног цара Исака Анђела. Исаков син Алексије је успео да побегне из цариградског затвора и оде код шурака. Ако би крсташи помогли Алексију да оцу врати престо, он би им финансирао поход на Египат. Уз то, пристао је да се потчини папи. Истини за вољу, Алексије се сусрео са Бонифаћеом у Немачкој и пре него што ће овај кренути за Венецију. По свему судећи, тада је направљен план о походу на Цариград, а поменуто писмо је било само званично представљање плана. Не треба превише објашњавати са каквим је олакшањем и задовољством Дандоло прихватио промену плана. Даљи след догађаја се одвијао филмском брзином. Исаков²⁰ брат и узурпатор Алексије III је био синоним за корупцију. Уместо да ојача војску, он је титуле и звања продавао као на пијаци. Командант флоте, царев зет Михајло Стрифин је државни новац уместо на флоту трошио на себе. Зато не чуди како је од 24. јуна 1203. године, када су крсташи спустили сидро пред Цариградом, па до 13. априла 1204. године, када је град пао, прошло мало времена. Упркос сопствених амбиција Бонифаћеа Монфератског, за првог латинског цара је 16. маја 1204. по жељи Дандола постављена његова марионета – Балдуин Фландријски.

Још пре пада Цариграда, Стефан Првовенчани је одлучио да окрене леђа византијској политици. Све је почело разводом са Јевдокијом која је постала жена Алексија V. У жељи да учврсти, како свој положај после завршеног сукоба са Вуканом, тако и позицију Рашке у новонасталим политичким околностима, источна оријентација његовог оца је распадом Византије компромитована. Питање опстанка тековина Светог Симеона је постало категорички императив политике Стефана Првовенчаног и реализација овог аманета се протезала и изван оквира овосветских послова. Окретање политичког погледа у правцу Рима свакако није била ствар емотивне и дубоко интимне природе другог Немањића на трону великог жупана, него просто сумирање геополитичких тенденција у освит XIII века. Држава Рашка се, захваљујући свом географском положају, налазила у средини општег стремљења ка моћи и власти. На северу је Угарска, која је после битке код Гвозда 1097. године смрвила самосталност Хрватске, у потпуности завладала долином Саве и Дунава, да би крајем XII века потчињила себи и Задар, ојачавши своју позицију у региону. У Босни је бан Кулин морао да се 1203. године обавезе папи на послушност како би сачувао самосталност државе и сопствену власт. На југу су већ господарили Латини, а на истоку се дизала моћ Бугарске. За Рашку је опасност из Угарске, од Латина и из Бугарске била Дамоклов мач који је претио да једним потезом избрише сваки траг вишеденцијске борбе свих оних који су под барјаком студеничког свеца жртвовали најдрагоценији дар од Бога дат – свој живот.

У друштву које је своје политичко биће артикулисало као отелотворење Јустинијанове симфоније две власти, раздвајати државу од Цркве није било ни теоретски могуће. Једини политичко-верски фактор који је могао да пружи какву-такву сигурност интересима Стефана Првовенчаног био је у Риму. Енрико Дандоло је 1205. године већ био мртав, преговори око женидбе са његовом унуком Аном још нису ни почели. Рим је већ послао краљевске круне Кипру 1197. године и Јер-

менији 1198. године²¹, а затим и Калојану, бугарском владару 8. новембра 1204. Године, који се том приликом обавезао папи на послушност. Први сусрет представника Стефана Првовенчаног и легата папе догодио се још 1199. године у Бару. Када је сукоб са Вуканом завршен, позиција Рашке је била још више уздрмана. Вукан је, наиме, покушао да уз помоћ Мађара завлада Србијом. Нови угарски краљ Андрија II (1205-1235) је намеравао да Рашку припоји својој држави користећи општи метеж настао после пада Цариграда 1204. године. Према Константину Јиречеку, папа Инокентије је већ у марту 1204. године послао архиепископа Калоче из Угарске да посети Вукана. Циљ је био да Вукан заједно са властелом и свештенством призна папску јурисдикцију²². Како је следећег месеца Цариград пао, ово путовање папског изасланика није предузето. Калојанова помоћ у сукобу са Вуканом, као и његово окретање Риму су за Стефана могли да буду нека врста политичког путоказа и за Рашку.

Када је реч о духовном стању после пада Солуна и Цариграда, ситуација је била веома тамна. Док се у економском смислу скоро ништа није променило, дотле је у духовној равни све било другачије. Крсташи су отворено показивали презир према свему што је било православно и веома брзо су постали омражени. Без оклевања су уводили латинске обреде где год су могли, сматрајући православни живаљ нижегласним расом. Прост народ је морао да прихвати неизбежно, али су се зато великаши масовно преселили у неку од држава наследница Византије. Те државе су биле Никејско царство и Епирска деспотовина. Теодор Ласкарис, зет Алексија III, до последњег тренутка је бранио Цариград од крсташа. У Никеји је 1206. године био признат за цара, а две године касније је од стране патријарха током Светле недеље крунисан и миропомазан. Последњи православни патријарх пред пад Цариграда, Јован X Каматир (1198-1206), побегао је непосредно пре уласка крсташа и сакрио се у тракијску Димотику. Теодор Ласкарис га је позивао у Никеју, али временски патријарх због болести није желео да напусти своје тренутно уточиште. Од тог тренутка монаси који су остали у граду, играли су главну улогу у организовању црквеног живота. Папа је без успеха преко својих изасланика покушавао да приволи монахе да му се потчине. Наследник цара Балдуина који је погинуо у рату против бугарског цара Калојана, Хенрих Фландријски (1206-1216), имао је блажи однос према православнима од свог брата и претходника, тако да су монаси били спремни да га признају за цара. Када је умро избегли патријарх Јован, монаси су питали цара Хенриха за дозволу да изабере патријарха. Хенрих није желео да мимоиђе папу Инокентија. Тако настају нацрти два писма Инокентију, где се у другом признаје папи право потврђивања избора. Но, данас се не зна да ли је икада иједан нацрт писма послат папи, али је сигурно да папа није реаговао на њих. Зато се монаси обраћају Теодору Ласкарису који је постао владар Никеје. Тамо је изабран наследник патријарха Јована X, Михаило IV Автроианос (1207-1213).

Епирску деспотовину је основао Михаило Комнин Дука, ванбрачни син севастократора Јована Анђела Дуке. Михаило је из своје престоницеу Арти успоставио власт над целом северозападном обалом Грчке и делом Тесалије. Њега је на престолу 1215. године заменио његов полубрат Теодор Дука Анђео (1215-1230). За разлику од Михаила, Теодор је јасно истакао своје претензије да постане законити баштиник Цариградског престола и за то је имао подршку некадашњег хартофилакса ар-

хиепископа Јована Каматира²³ – ученог Димитрија Хоматијана који је од 1216. године²⁴ заузимао место архиепископа охридског. Оно што се мора нагласити јесте да је на предлог митрополита Нафпактоса Јована Апокавка, управо Теодор одредио Димитрија за архиепископа и он ће му бити изузетно важан савезник у борби за круну василевса.

Растко Немањић је био најмлађе дете српског великог жупана Стефана Немање. Још као младић, 1191. године је напустио Хум којим је владао и отишао на Свету Гору где се у Старом Рускује замонашио. После Русика, монах Сава је боравио у Ватопеду где је 1197. године дочекао оца, монаха Симеона. Родоначелник династије се 25. марта 1196. одрекао власти у корист млађег сина Стефана који је већ био ожењен Евдокијом, чији је отац збацио рођеног брата Исака и постао цар Алексије III. Захваљујући духовном угледу који су за кратко време стекли на Атосу, као и родбинским везама са царем, Сава и Симеон су 1198. године добили златопечатни сигилиј којим им је додељен опустели манастир Хиландар. Противљење Ватопеда да уступи Хиландар, решено је царском хрисовуљом. За веома кратко време манастир Хиландар постаје центар духовности који ће одиграти значајну улогу у добијању и изградњи српске аутокефалије. Сама чињеница да је Хиландар добио независност у мору грчких обитељи на Атосу наговестили су на који начин ће се развијати наша помесна црквено-политичка прича. Сава је 1204. године постао архимандрит у Солуну и тим чином је потврђена његова потчињеност

јурисдикцији патријарха Константинопољског. Од 1206. године Сава борави у Студеници и активно учествује, како у државним пословима као саветник своме брату Стефану, тако и као просветитељ свога рода. Какав је однос Свети Сава могао имати према проримској политици свога брата предмет је само хипотеза, али оно што се поуздано може рећи јесте да међу браћом није постојао антагонизам. Пада у очи готово сагласност две опречне радње. Прва је да је Стефан, уз помоћ Млетака са којима се ородио 1217. године, добио краљевску круну од папе Хонорија III (1216-1227). У тадашњем свету само су два субјекта имала право да шаљу краљевске круне – византијски цар и римски папа. У годинама када је епирски владар Теодор низао војне успехе било је нејасно да ли ће се Никеја одржати као легитимни наследник Византијског царства. Уз то, Епир је заједно са Бугарском и Угарском представљао реалну претњу по српске интересе тако да није било времена за одуговлачење или одбијање могућности да се искористи шанса за добијање круне која би умирила два моћна непријатеља који су били одани папи – Бугарске и Угарске. Тако је велики жупан Рашке постао Stephanus, deigratiotius Servie, Dioclie, Tribunie, Dalmatie at que Chlumierex coronatus²⁵. Друга ствар је чињеница да Свети Сава исте године одлази у Хиландар где почиње припреме за свој пут у Никеју 1219. године. Интересантно је то што на основу Савиних хагиографа не можемо наићи ни на један податак који би могао да наговести негодовање Никејаца у вези са Стефановом круном. Из перспективе Ласкариса, валидност Стефанове круне никада није довођена у питање све док се на њега рачунало као на савезника у веома замршеној игри моћи и борби за баштину Византијског царства. Сам долазак Саве у Никеју, а не у Арту или на Охрид, тумачен је као de facto склапање савеза Србије и Никеје. Сходно поменутом правилу ендимуса сабора и одлуци, како цара Теодора Ласкариса тако и патријарха Манојла Сарантена Харитопула (1217-1222), Сава је на Цвети 1219. године хиротонисан за архиепископа аутокефалне српске Цркве у цркви Свете Софије где су одржани Први и Седми васељенски сабор. Аутокефалија српске цркве је у политичком смислу наставак процеса озакоњења државне самосталности који је започео добијањем круне. Уједно, то је и потпуна потврда свих жртава и одрицања Стефана Немање који је започео веома амбициозан план изградње независне државе у времену и простору који су били крајње неповољни. Са духовне стране, акт о аутокефалији значио је и завршну епизоду у дугој христијанизацији Срба. По први пут су постојали основни елементи за развој Цркве. Ако је основа за развој Цркве њено сведочење васкрслог Господа богослужењем на језику разумљивом народу, онда је сасвим јасно зашто постојеће епархије у Расу, Призену и Липљану нису биле у стању да одговоре овој мисији. Богослужење је у овим епархијама било на грчком језику, а оне су биле у саставу Охридске архиепископије, на чијем је челу, у тренутку стицања српске аутокефалије, био поменути Хоматијан.

На путу у Србију, Сава је најпре био у Хиландару, а затим је као гост митрополита солунског Константина Месопотамита (1197-1227) боравио у манастиру Филокалу где је саставио *Крмчију* или *Номоканон*, основни правни акт Краљевине Србије. Номоканони су као зборници црквеног и грађанског права у Византији важили за извор права.²⁶ Практично, добијање аутокефалије је отворило пут не само регулацији црквеног живота, него конституисању Србије као политичког субјекта са пу-

ном сувереношћу, а у складу са начином функционисања средњовековне државе. Из овога се може извући следећи закључак – Српска Црква је државотворна, а основа те државотворности јесте њена аутокефалија.

Осим *Номоканона*, битни документ на којем је Свети Сава у Солуну радио јесте и састављање српске редакције *Синодика православља* који је и обнародовао у Жичи 1221. године, а који је познат као *Чин обновљења свете истините вере православне*. Познање правила живота и правила вере јесу угаони каменови на којима је Србија Немањића почела свој историјски ход. Дошавши у Србију, Сава уређује црквени живот у границама државе његовог брата. Као центар нове аутокефалне Цркве одабрана је Жича из више разлога, од којих су најбитнији њен положај у центру младе краљевине и то што није била у јурисдикционој области Охридске архиепископије. Нова Црква није могла да толерише утицај латинских епархија у српском залеђу Јадрана. Тако је решено да се оснују Хумска и Зетска епархија у приморју, а Хвостанска, Будимљанска, Дебарска, Моравичка и Топличка у унутрашњости земље. Три постојеће епархије, Рашка, Призренска и Липљанска су придодате Жичкој архиепископији. Оснивањем приморских епархија, Свети Сава је померио област православне Цркве на Запад и то у тренутку када крсташи држе Цариград. Овим чином је помогао хомогенизацију западних крајева и њихову интеграцију у остали део државе на основу припадности православној вери. Да ово није учинио, питање је када би под мисионарским деловањем Бара и Дубровника области Зете и Хума биле трајно изгубљене, како за нашу помесну Цркву, тако и за наш народ. Увођење домаћег епископата у Расу, Липљану и Призрену је била претпоставка за укључивање домаћег свештенства, а самим тим основа за несметани напредак христијанизације Срба у тим крајевима државе Провенчаног. Охридски епископат је, према Димитрију

Богдановићу, „био озбиљна опасност, као туђ елеменат под контролом цркве из чије се области српска црква изузела одлуком трећег фактора (Никеје) и под утицајем епирске државе, која је могла и непосредно да запрети политичкој независности Србије“²⁷. Протеривање грчког епископа из Призрена је изазвало реакцију Димитрија Хоматијана и било повод његовом писму упућеном Светом Сави 8. маја 1220. године.

У свом протесном писму охридски архиепископ Димитрије Хоматијан²⁸ оптужује Светог Саву, најпре за кршење 12. и 17. халкидонског и 38. трулског канона²⁹. Прва и основна замерка је упућена лично Светом Сави да је узурпирао архијерејски чин, пошто нема цара који би избор могао да потврди. Одмах се намеће питање како је Хоматијан разумевао сопствену хиротонију, пошто је његову потврдио Теодор Дука, епирски деспот који ни формално ни правно није имао овлашћење да то учини. Друга оптужба која се налази у поменутом писму јесте оптужба да је прекршио 35. канон Светих апостола који забрањује епископу да присваја туђе територије, односно оне које су под туђом јурисдикцијом. У истом смислу наводи су и 8. канон сабора у Ефесу, 13. и 22. канон Антиохијског сабора. Мора се признати импозантно познавање канона Цркве првојерарха Охрида. У том смислу још више чуди произвољни приступ када су у питању његове обавезе и положај. Сам Хоматијан је прекршио већину наведених канона када је на захтев деспота Теодора Дуке себи потчинио области које су отете од Бугара и припојене Епиру. На сабору у Охриду 1217/18. године бугарски епископи су протерани и замењени грчким³⁰. У тренутку писања писма Светом Сави, Хоматијанов човек од поверења Јован Апокавк, у његово име водио је полемику са патријархом Манојлом око титуле *васељенски* коју су никејски патријарси но-

сили. Иза те титуле је стајао проблем између Никеје и Епира, а тицао се права Епираца (Охрида) да сами постављају епископе на упражњене територије. Уколико је никејски патријарх васељенски, Охрид/Епир нема право самосталног избора епископа.

Основа на којој Димитрије Хоматијан темељи своје право, јесте поставка да је Охридска архиепископија аутокефална актом цара Василија II (1020) и да представља настављача традиције епископа Јустинијане Приме. Но, очигледне историјске чињенице говоре супротно. Акт цара Василија није никада прошао кроз канонску/саборску процедуру, није потврђен од стране осталих великих патријаршија (Александрије, Антиохије, Јерусалима) и од почетка је био политичко средство тријумфа над Самуиловом Бугарском.

Чињеница да су за архиепископе у Охрид по правилу слали клирици из Цариграда, где је притом и потврђиван избор, сведочи да нема говора о аутокефалности. Позивање на Јустинијану Приму је бесмислено пошто наведена аутокефалија никада није обухватала Охрид. То би било слично као позивање на баштину епархија у Сирмијуму, Мурси или Сердики које су одавно престале да постоје. Иза позивања на каноне, заоденуте бригом за очување црквеног поретка, стајала је амбиција овог псеудо-патријарха, замена теза и једноставна неистина. Кратко речено, архиепископ Охрида није имао аутокефалност, сам није на канонски начин постао архиепископ, па самим тим ни другом није могао дати самосталност. Никејски патријарх је био све, само не „огрнут одеждом немоћи“ јер је *de facto* и *de jure* био признат од стране осталих патријараха – а то јесте суштина принципа саборности као основног начела једне, свете и апостолске Цркве. У немирним годинама сталних политичких превирања после пада Цариграда, Хоматијан је био вођен пре свега политичким прагматизмом потенцијалне надмоћи Епира над Никејом, па је и његов однос према канонима био тиме инспирисан.³¹

Стицање аутокефалности у Никеји 1219. године извршено је у складу са постојећим канонима и не може се ни на који начин доводити у контекст савремених догађања на релацији Константинопољ – Москва. Посматрати односе Цркве и државе у средњем веку кроз призму данашњице је у најмању руку анахроно и тенденциозно. Тачно је да је поступак Никеје 1219. године био и политички мотивисан, као и да је жеља Србије за аутокефалном Црквом имала државотворну потку. Али, оно што даје еклисиолошку оправданост добијања аутокефалије 1219. године јесте чињеница да православни у држави Стефана Првовенчаног нису имали јединствену црквену организацију, могућност богослужења на матерњем језику у својим југоисточним областима, а да су испуњавали све услове за самосталну црквену организацију. Коначно, само православље на овим просторима свој корен добија тек са Светим Савом развејавајући тако тмину остатака паганства и хетеродоксије богумилске јереси. Без Крмчије и српског Синодика не би било ни Цркве ни државе. Зато, као закључну мисао овог рада, истичемо једну реч – благодарење. Благодарење Оцу, Сину и Светоме Духу за благослов живота на овим просторима, за светло познања истине и остварење смисла дарованог живота. То је и благодарење за Саву, Немању и Стефана и за све знане и незнане сведоке Јеванђеља који су сопственом жртвом положили корене дубоко да нам остану као аманет да будемо со земљи, да веру не окаљано сачувамо и онима што временом за нама следе предамо.

напомене:

¹ Власије Фидас, *Канонско право – богословска перспектива*, Београд 2001, 144.

² Исто.

³ Исто, 146.

⁴ Исто, 149.

⁵ Димитрије Богдановић, „Преображај српске Цркве“, *Историја српског народа књ. I*, 2000, 315.

⁶ Велики цар Јустинијан (527-565), то јест Флавије Саватије Петар је био пореклом романизовани Трачанин из Таурусиума. Када је постао цар у знак поштовања према месту порекла едиктом је одредио аутокефалност Цркве која је своје седиште имала управо у овом граду.

⁷ Константин Јиречек, *Историја Срба – политичка историја до 1537. године*, Београд 1988, 101.

⁸ Исто, 103.

⁹ Георгије Острогорски, *Историја Византије*, Београд 1993, 316.

¹⁰ Исто, 326.

¹¹ Džon Džulijus Norič, *Vizantija*, 25.

¹² Исто, 47.

¹³ Радивој Радић, *Страх у позној Византији 1180-1453, књига I*, Београд 2000, 26.

¹⁴ Исто, 28.

¹⁵ Исто, 29.

¹⁶ Постоји и претпоставка да га је у тамницу бацио још цар Манојло Комнин и да је тамо од последица рањавања изгубио вид.

¹⁷ Dž. Dž. Norič, *Vizantija*, 129.

¹⁸ Исто, 136.

¹⁹ Исто, 151.

²⁰ Цар Исак је ослепљен 4. априла 1195. године.

²¹ Константин Јиречек, *Историја Срба*, 163.

²² Исто, 164. О томе колико се радило о покушају папе да спроведе у дело план стар више векова о обнављању Солунског викаријата и његове политичке моћи које су укинуте још 732. године, остаје само предмет претпоставки.

²³ Интересанто је то што су патријарх и архиепископ имали исто име. Није установљено да ли су били у сродству. Упореди: Влада Станковић, „Цариградски патријарси у актима Охридског архиепископа Димитрија Хоматина“, *Зборник радова Византолошког института, XLVIII*, 2011, 121.

²⁴ Günter Prinzig, „Aquisipatriarch in the state of Epiros: The autocephalous archbishop of 'Boulgaria' (Ohrid) Demetrios Chomatenos“, *Зборник радова Византолошког института XLI*, 2004, 172.

²⁵ Константин Јиречек, *Историја Срба*, 169.

²⁶ Димитрије Богдановић, „Преображај српске Цркве“, 323.

²⁷ Исто, 320.

²⁸ Георгије Острогорски, *Византија и Словени*, Београд 1970, 170.

²⁹ Исто, 177-78, „Ако си ти блажени, сада постао архијереј, као што се чуло на све стране, ми желимо да сазнамо где. Ако у Србији, питамо како? Ако рукоположењем најсветијег цариградског патријарха, питамо зашто? Јер, ако си постао митрополит на основу права, од старине припадљеног царевима да обнављају градове и да их од нижег степена, наиме епископског, уздигу на виши митрополитански или архиепископски, као што говоре канони 12. и 17. Халкидонског сабора и 38. канон сабора који се био састао у Трулу на царском двору, тада је требало да си ти пре тога био епископ... Али ти ниси био епископ нити уопште имаш царску одлуку, која би потврђивала твоје рукоположење... А пошто нема правог царства, то и твоје рукоположење сасвим недостаје правна основа.“

³⁰ Günter Prinzig, „Aquisipatriarch in the state of Epiros“, 173.

³¹ Види: Благота Гардашевић, „Каноничност стицања аутокефалности Српске цркве 1219“, *Свети Сава, споменица поводом осамстогодишњице рођења 1175-1975*, Београд 1977, 33-78.

ОСВЕЋЕЊЕ ЦРКВЕ ЗАЧЕЋА СВЕТОГ ЈОВАНА КРСТИТЕЉА У ПОСКУРИЦАМА

У суботу, 5. октобра 2019. године, у години када наша Српска православна црква прославља 800 година самосталности, мештани села Поскурице и Шљивовца окупили су се око свог духовног пастира Епископа шумадијског Господина Јована како би учествовали у јединственом и непоновљивом догађају – освећењу цркве посвећене Зачећу Светог Јована Крститеља.

Његовом преосвештенству Епископу шумадијском Господину Јовану су, поред свештенства из Шумадије, саслуживали и гости из жичке, браничевске и тимочке Епархије.

Пре полагања честица светих моштију у Часну Трпезу, наш архијереј је истакао како су од данас парохијани овог храма под молитвеном заштитом не само Светог Јована, већ и Светог Лазара Косовског, чији је део моштију положен у Свети Престо. „Храм Божији јесте слика неба. Храм је свет, јер у њему почива Бог. Цео храм је свет, али његов најсветији део јесте Часна Трпеза коју смо сада припремили за освећење. Према вишевековној традицији, у њу ћемо положити частицу светитеља-мученика. Овај храм, који је посвећен рођењу Светог Јована Крститеља, данас ће добити део моштију Светог великомученика косовског кнеза Лазара. Ви који припадате овом храму и овој парохији, бићете под молитвеном заштитом Светог пророка Јована, али и Светог великомученика Лазара. Зато, увек када долазите на богослужење сетите се ових светитеља и молите им се. Нама су потребне њихове молитве, али и молитве свих светитеља, како бисмо на тај начин омекшали своје срце и приближили се Богу. Рекох, ове мошти ће бити положене у Трпезу заједно са именима живих и мртвих, која сте исписали. То је древно правило у Православној Цркви и често понављам

да ће се над овим моштима савршавати најсветија Тајна – Тајна Цркве, Тајна Свете Литургије. Над њима ће се природно претварати у надприродно, то јест хлеб и вино у Тело и Крв Господњу. Верујем да се радују наши преци што ће се над њиховим именима служити Света Литургија.“

Након освећења храма служена је Света архијерејска Литургија, а на малом входу Епископ Јован је произвео јереја Милана Петровића у чин протојереја, посаветовавши га очинским речима да ово одликовање схвати као подстрек за даљи рад на њиви Господњој: „Драги нови протопрезвитеру Милане, одликовање којим те Црква данас одликује дато ти је за твој труд, али се у Цркви одликовања више дају за подстрек и оно што и теби и мени предстоји, то јест спасење и Царство небеско. Господ благосиља оно што градиш унапред, јер ће на тај начин бити благословено све саграђено у прошлости. Желим да ти ово одликовање буде на спасење и добробит твоје породице. Такође, желим да од данас и до краја живота будеш добар пример онима који су са тобом. Пример сваког човека, а најпре свештеника, јесте онај који ће или доводити народ у храм Божији или ће непримереним животом одбијати народ од Цркве. Дакле, нама свештеницима је Бог дао да служимо Свету Литургију и то, брате, да ти и ја Господу позајмљујемо наше руке, речи и глас. Све то говори да је потребно да чувамо благодат рукоположења, а то ћемо успети нашим сталним освећивањем светошћу Христовом. Бићемо освећени ако у нашем срцу пребива Господ. Увек имај на уму своју свештеничку одговорност, а она није мала. Баш зато што није мала, није ни лака. Но, ако се носи са Христом, онда постаје лака, али ако је носимо својим моћима, онда ће бити тешка. Нека те Господ ук-

репи, дoмeтнe вeрe, љубaви и, нa првoм мeстy, живoтa хришћaнскoг дa знaш дa oнo штo свaкo oд нaс свeштeникa чини трeбa дa будe у слaву Бoжију и спaсeњe свoгa нaрoдa. Мoлим тe дa имaш нa умy дa ћe из нaших рyку Гoспoд трaжити дyшe пaрoхијaнa. Aкo сe ти бyдeш спa-

видy дoлaскa у црквy, мoлитвe, причeшћивaњa и испoвeдaњa. Штa нaм врeди aкo смo сaгрaдили хрaм, a oн бyдe прaзнa сa врeмe служeњa Свeтe Литургијe? Гдe нeмa нaрoдa и причeшћa нeмa пoтрeбe дa сe служити Свeтa Литургијa. Крyнa Литургијe јeстe причeшћe и oнo

нијe сaмo зa свeштeникa кoји служити Литургијy, нeгo и зa нaрoд. Ми сe причeшћујeмo зa вeчнi живoт и тo јe лeк зa нaшy бeсмртнoст, aли и oпpoштaј грeхoвa. Зaтo, пoтрeбнo јe дa сви зaјeднo вoдимo рaчунa дa ли чујeмo глaс звoнa кaдa oнo зaзвoни и дoлaзимo у хрaм или идeмo зa свoјим пoслoвимa. Нaрaвнo, дoбрo јe имaти свoјe пoслoвe, aли нeкaдa јe пoтрeбнo oдлoжити их и дoћи нa зaјeднички пoсao, тo јeст мoлитвy и сaбрaњe у свeтoм хрaмy, брaћo и сeстрe. Хрaм јe пaрчe нeбa нa зeмљи. Дaклe, oвo мeстo и oвa зeмљa јe дaнaс дoбилa пaрчe нeбa. Кaдa дoлaзимo у хрaмoвe трeбa дa схвaтимo дa зaистa ступaмo нa нeбo, јeр сe у хрaмy служити Свeтa Литургијa, кoјa свoди Бoгa нa зeмљy, a људe уздижe нa нeбo.

Видитe, имaмo дoвoљнo рaзлoгa дa сe рaдујeмo дoлa-

сaвao, спaсићe сe и oни, јeр увeк имa пoсрeдник измeђу нaс и Бoгa – тo су свeти и Прeсвeтa Бoгoрoдицa. Нeкa ти јe срeћнo и Бoгoм блaгoслoвeнo!“

Нa крaју Свeтe Литургијe Милoш Пeјић јe oдличoвaн aрхијeрeјскoм грaмaтoм признaњa, a зaтим јe уприличeн културнo-умeтнички прoгрaм у кoм су учeствoвaли члaнoви КУД-a „Млaдoст“ из Шљивoвцa, КУД-a „Дукaти“, кaо и чaлoвoи хoрa „Свeти Ђaкoн Aвaкyм“ кoји су свoјим нaступoм пoкaзaли дa су прaви чувaри трaдицијe.

У нaстaвкy јe уприличeнa трпeзa љубaви кoјa јe плoд прoтe Милaнa Пeтровићa и њeгoвих пaрoхијaнa.

Бeсeдa Њeгoвoг прeoсвeштeнствa Епискoпa шyмaдијскoг Гoспoдинa Јoвaнa нa Литургији

„Нaздрaвљe причeшћe и мoлитвa и нeкa блaгoдaт oсвeћeњa oвoг хрaмa бyдe нa свимa вaмa. Ми смo дaнaс крстити oвaј хрaм. Видeли стe дa смo, измeђу oстaлoг, њeгoвe зидoвe пoмaзивaли свeтим мирoм, кaо штo пoмaзујeмo свaкo дeтe приликoм крштeњa. Дaнaс смo сви дoбили oвaј хрaм кaо дaр Бoжији, a пoсeбнo ви кoји припaдaтe oвoј пaрoхији. Мoлим вaс дa зa тaј дaр Бoжији, кoји смo сви дoбили, дaмo мaлo уздaрјa. Пoрeд дaрa кoји стe дaли дa сe хрaм сaгрaди, дaјтe уздaрјe Бoгy крoз мoлитвy, причeшћe, свeтa дeлa и хришћaнски живoт.

Вeликo јe дaр кoји ми oд Бoгa нeзaслужeнo дoбијaмo. Њeгoв вeликo дaр зaслужујe нaш мaли oдгoвoр у

скy у Црквy. Знaтe и сaмi дa сe првo oбрaдујeмo кaдa сe срeтнeмo сa вoљeнoм oсoбoм. Кo нaс вишe вoли oд Гoспoдa Христa? Кo нaс вишe вoли дo Црквe кaо мaјкe нaшe? Дaклe, Бoг и Црквa нaс вишe вoлe нeгoли нaши тeлeсни мaјкa и oтaц, a вeликa јe љубaв рoдитeљскa. Свaки oнaј кoји грaди видљиви хрaм oвдe нa зeмљи, oн, зaпрaвo, грaди нeвидљиви хрaм у Цaрствy нeбeскoм. Oвaј хрaм ћe ићи испрeд нaс нa нeбy, aли сaмo oндa кaдa јe испуњeн нaрoдoм Бoжијим.

Зaтo, нeкa вaм јe срeћнo и Бoгoм блaгoслoвeнo њeгoвo oсвeћeњe. Хвaлa вaм свимa кoји стe нa билo кoји нaчин дoпринeли дa oвaј хрaм oсвeтимo. Ви мeштaни бoљe знaтe дa јe oвдe дaвнo зaпoчeт вeлeлeпaн и дивaн, aли прeвeликo хрaм зa oвo мeстo. Зaтo смo oдлучили дa упрaвo нa тeмeљимa, кoјe су oви дoбри људи прoјeктoвaли и изгрaдили, сaгрaдимo хрaм. Oвo јe крyнa вeликoг хрaмa, кoји бисмo врлo тeшкo зaвршили. Етo, ту јe хрaм и дoлaзитe у њeгa. Хрaм сe нe мeри пo вeличини. Свaки хрaм јe истa свeтињa биo oн мaли или вeликo. Свaки јe хрaм вeликo oнoликo кoликo у њeмy имa нaрoдa Бoжијeг. Зaтo, нeкa стe срeћни и Бoгoм блaгoслoвeни и, у имe Епaрхијe шyмaдијскe, блaгoдaрим свaкoмe oнoмe кoји јe дoпринeо дa сe oвaј хрaм сaгрaди. Хвaлa свaкoм кoји јe дao и нaјмaњу лeптy, aли и oнoмe кoји јe свoјoм мoлитвoм пoмoгao. Нeкa стe срeћни и Бoгoм блaгoслoвeни!“

*Мaркo Лaзoвић,
aпoслoвeнт Прaвoслaвнoг бoгoслoвскoг фaкyлтeтa*

ОСВЕЋЕЊЕ ХРАМА ПОКРОВА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ У ГУНЦАТИМА

У години када наша помесна Црква слави велики јубилеј, осам векова самосталности, у архијерејском намесништву беланичком освешћен је још један храм.

Дана 13. октобра 2019. године, Његово Преосвештенство Епископа шумадијског Господина Јована дочекао је велики број верника Гунцата и околине, а владика је осветио храм Покрова Пресвете Богородице у том селу. Епископу су саслуживали протојереји ставрофори Славко Божић и Видо Милић, протонамесник Влада Димитријевић, јереј Огњен Козлина, протођакони Дамјан Божић и Иван Гашић и ђакони Зоран Станковић и Зоран Степановић.

Благољепију богослужења допринели су и „Србски православни појци“ који су песмом увеличали ово духовно сабрње.

После трократног опхода око храма Епископ Јован је положио у часну трпезу мошти светог великомученика косовског Лазара и том приликом истакао значај овог момента: „Храм је обиталиште Бога, то је дом у коме Господ пребива. Данас у овај храм, у овај престо, полажемо мошти Светог великомученика Лазара. Потребно нам је заступништво Светог Лазара, јер он је пролио крв за спасење свога народа. Ви сте данас поред празника Покрова Пресвете Богородице коме је овај храм посвећен, добили још једног заштитника – Светог Лазара Косовског. Имена која сте уписали, а која ће се положити у Свети престо, сведочиће о овом времену, али ће се над њима и вршити Света Литургија за ваше спасење, и спасење свих оних који су овде уписани. Чак и после нашег одласка са овога света над овим именима служиће се Божанска Литургија. Молите се Богу и слушајте Цркву, а не себе, да бисте задобили спасење. Бог вас благословио!“

По освешћењу храма у трему испред цркве Епископ је служио Свету архијерејску Литургију. На малом входу Епископ шумадијски Господин Јован одликовао је надлежног свештеника Игора Обрадовића чином протојереја. Новоодликованом проти Владика је кроз своју

беседу упутио речи поуке: „Драги брате Игоре, данас те Црква Божија одликује заиста високим одликовањем протопрезвитера. Гледано по људској логици, млад си за овај чин, али размишљајући о твом свештеничком труду, одлучио сам да те данас одликујем као круну онога чему сваки свештеник треба да тежи. У Цркви, дете моје, одликовања се дају другачије него што се дају у свету. У свету се дају углавном ради некаквих заслуга. Такође, у Цркви се даје ради тога што је урађено, али више због тога што тек предстоји. Дакле, одликовање се даје као подстрек за још већу веру, љубав, смирење и, на крају, за већу послушност. Молим те да ти ово одликовање не служи на гордост, већ на смирење. Још ћу те молити да у себи не градиш свој култ, као што то, нажалост, неки чине. Немој да народу намећеш себе, већ нека народ види твоја добра дела и нека о теби говори. Ако будеш тако радио благослов ће бити на теби, а ако будеш радио управо из доказивања, нећеш бити доказан. Онај који се доказује пред народом треба да се доказује кроз молитву, веру и смирење, а не кроз своје его. Зато те молим да своје ја замениш молитвом. Немој се оптерећивати да ли о теби народ добро говори, већ се моли за њих. Моли се, чувај себе, нека ти Господ подари мудрости. Но, не мудрости људске, јер код појединих људи видимо шта значи та мудрост. Права мудрост јесте управо оно што се послуша. Зато те молим да имаш страха Божијег у себи. Када се год пробудиш, запитај се шта ти ради паства и да ли си се довољно молио за њу. Као што знаш, Господ ће из наших руку тражити душу својих парохијана. Господ неће гледати да ли смо саградили нешто, поготово у славу своју, већ ће Господ гледати наше срце. Зато, Бога, молитву и смиреност у срце и не бој се. Бог те благословио!“

У наставку богослужења после великог входа и освешћења дарова светом причешћу приступили су Епископ, свештеници и ђакони, али и велики број верног народа са децом. На крају богослужења Владика Јован одржао је беседу и том приликом истакао следеће:

„У име Оца и Сина и Светога Духа, помаже вам Бог, браћо и сестре!

Човеку, који је словесна круна стварања и све творевине Божије, дато је и задато да свим својим срцем, душом и мислима, слави, велича и благодари Богу. Где

ће то човек радити присније, лепше и достојанственије него у светим храмовима? Зато, браћо и сестре, сваки народ који гради храмове Божије овде на земљи од цигле, камена или дрвета, заправо, гради невидљиви храм на небу.

Заједно са својим свештеником, ви сте саградили овај храм и он ће вас пратити кроз живот овде на земљи, али и у вечном животу ако се удостојимо да видимо Царства небеског. Пратиће вас само онда ако будете долазили у храм на Свету Литургију. Тамо где је Литургија, тамо је Бог са свима светима својим! Према томе, они ће бити сведоци да ли сте били у њему на служби Божијој, да ли сте се причешћивали, праштали и себи и другима. Благодарим Богу и вама на труду, али вас молим да овај храм не буде празан на богослужењима. Немојте да се задовољавате са бројем од пет, десет или петнаест верника. Такође, често мислимо да је то довољно, јер је бар неко отишао у Цркву.

Браћо и сестре, знам да је тешко да цела породица увек долази на богослужење. Исто тако знам да је могуће да свака породица пошаље једно челаде да прими благослов и пренесе га на породицу и дом свој. То је смисао градње храмова – да се у њему сабирамо, миримо и тражимо спасење, браћо и сестре. У храм се улази у смирености и вером да је Бог заиста присутан. Неко ће казати да га не види, међутим, Бог се не сагледава телесним, већ духовним очима. Ако због гордости и сујете човек не отвара своје духовне очи, онда му телесни вид ништа неће помоћи.

Опет вас молим и преклињем да долазите у храм. Ако сте овај храм градили да би се чуло да сте саградили Цркву, било да то говори верник, свештеник или владика, онда од тога неће бити никакве користи. Имаћете духовну корист ако будете живели са храмом. Осетиће се да сте заиста народ Божији и да сте, приликом градње, уграђивали себе и своју љубав у њега.

Ово је осми храм који сам осветио у епархији нашој ове године. Било је времена када смо освећивали и по

петнаест годишње. Са те стране гледано, Епархија шумадијска има разлога да се дичи храмовима, за разлику других епархија. Међутим, у нашој епархији постоји нешто чиме не можемо да се дичимо – тиме што на појединим местима немамо народа у Цркви на богослужењима. Изградили смо храмове од камена и цигле, али нама је потребно да се изграђујемо као жива Црква. Свети апостол Павле каже: Ви сами као живо камење зидајте се у дом духовни, свештенство свето, да бисте приносили жртве духовне, благопријатне Богу, кроз Исуса Христа (Ефесцима 4, 18).

Молим вас да долазите и узимате благослов Господњи и учествујете на Светој Литургији. Учешће није исто што и присуство, већ подразумева стављање целог свог бића пред Бога; сјединити се са Богом причешћем. Литургија се служи управо ради причешћа. Где нема причешћа не треба да буде Литургија, јер она није лично дело појединца, већ заједничко дело Бога и народа. Када градим храмове, потребно је да се изграђујемо у духовном смислу; у поштењу, истини и правди. Човек када гради храм, треба да повећава своју веру у Бога.

Нека сте срећни и Богом благословени! Свима вама који сте и најмању лепту дали да се изгради овај храм, благодарим у име Цркве Божије у Шумадији. Битно је да ли смо прилог дали из љубави или да бисмо причали да смо даривали Цркву. Имајмо на уму да када учинимо добро дело, није корисно да трубимо. Имајмо веру јеванђелску, где се каже: Када чиниш милостињу, да не зна левица твоја шта чини десница твоја (Матеј 6, 3). Хвала и малим и великим приложницима, али и онима који нису могли дати материјални прилог, већ су се молили да се храм освети и заврши. Данас је крштење овога храма, јер смо га помазали светим миром, као што и децу помазујемо када их крштавамо. Уђите, освећујте се, али улазите са вером и смирењем. Бог вас благословио и сваким добром даровао!“

Пред окупљеним народом, на крају службе, Владика је одликовао орденом Војска Карађорђа Радоја Цветковића, најпреданијег радника на изградњи светиње. Архијерејску грамату признања између осталих добили су приложници плаца за изградњу храма почивши Драгослав Савић и његова супруга Мирјана и пројектант храма Јован Мирчећ.

После доделе одликовања и признања у име свих одликованих окупљенима се обратио београдски прота Славко Божић који је захвалио Владика на признањима и подсетио све окупљене да ће се у овом храму молити и будућа поколења када нас више не буде било и сведочити о људима који су допринели изградњи овог храма и најмањим својим трудом.

Почеци изградње храма датирају пре седам година, када су веома брзо ударени темељи за подизање цркве. Владика Јован је темеље храма осветио 16. марта 2013. године, звона за цркву 16. јула 2016. године и крстове за светињу 22. јула 2017. године. Храм је подигнут за непуних седам година трудом надлежног свештеника и од прилога верника.

Прота Игор Обрадовић са својим парохијанима пипремио је трпезу љубави за све окупљене али и пригодан поклон и дирљиву беседу коју је упутио владици Јовану.

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

СЛАВА МАНАСТИРА ПРЕРАДОВАЦ

У понедељак, 7. октобра, манастир Прерадовац, надомак села Опарића, прославио је свог заштитника Светог Симона Монаха (Стефана Првовенчаног).

Краљевдан, како Левчани називају овај празник, окупља велики број верних из читавог краја и шире околине. Свету архијерејску Литургију служио је Епископ шумадијски Г. Јован уз саслуживање свештенства и монаштва наше Епархије.

Благољепију богослужења допринели су својим слаткопојем „Србски православни појци“.

У надахнутој беседи Владика Јован је истакао породичне вредности и врлине које су одликовале свете средњовековне породице и које су нам данас преко потребне: „Данас нас је Свети Дух сабрао, заједно са молитвама Светог Симона, да служимо Свету Литургију. Бог нам даје много више оних незнатних дарова, него оних нама знаних, а посебно му благодаримо што нам је дао светитеље који нас заступају и који се моле за нас. Данас прослављамо преподобног Симона Монаха, потомка свете и праведне породице. Немањићи су живели честито и праведно, светим животом, по заповестима Божијим. Не можемо тражити ред и поредак код другог ако и сами не живимо по реду и поретку. У светим породицама прво се испуњавала дужност, па се онда тражило право, а наша је дужност да живимо по Богу, а кад ту дужност испуниш онда имаш право и да тражиш од Бога. У таквој светој породици живи Дух Божији. Када у породици влада међусобна љубав, тада владају мир и узајамно разумевање. Када нам у породици завладају мир и слога, онда ће они завладати и у Цркви и у држави“, поручио је верницима Епископ Јован.

Велики број верника је пришао Светој Чаши како би се сјединили са самим Господом Исусом Христом. Након Литије пререзан је славски колач.

За заслуге, љубав и пажњу коју су показали према овој светој обитељи, Епископ је одликовао Мирослава Милетића из Опарића орденом Војска Карађорђа, Бранислава Баховића из Београда Архијерејском граматом захвалности и Драгана Милисављевића из Крушевца Архијерејском граматом захвалности.

Након отпуста, прослављање великог српског владара Стефана Првовенчаног, скромног монаха Симона, заштитника овог манастира, као и првомученице Текле, настављено је трпезом љубави коју је припремило сестринство манастира.

СВЕТА ЛИТУРГИЈА И ПАРАСТОС КРАЉУ АЛЕКСАНДРУ I КАРАЂОРЂЕВИЋУ

Дана, 9. октобра, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован са великом љубављу дочекао је свог у Христу брата Епископа будимљанско-никшићког Г. Јоаникија.

Светом архијерејском Литургијом у храму Светог великомученика Георгија на Опленцу началствовао је Преосвећени Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије уз саслуживање Његовог преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована и свештенства наше Богом чуване Епархије шумадијске.

Светој Литургији присуствовали су принц Михаило Карађорђевић, чланови Круноског савета, председник Општине Топола, директори основне и средње школе заједно са својим ученицима. Појали су чланови певачког друштва „Србски православни појци“.

Након прочитаног Јеванђеља беседио је владика Јован: „Велика ми је данас радост што саслужујем на Божанственој Литургији коју служи Његово преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије. Радујем се што је он овде да се Богу моли на дан када се сећамо блажене успомене краља Александра I Карађорђевића који је рођен на Цетињу и одрастао на Цетињу, где је рођен и одрастао и владика Јоаникије. Такође се радујем што могу да поздравим и Преосвећеног Епископа Михаила из Руске заграничне цркве који је у Женеви“, у уводу своје беседе рекао је владика Јован. Затим је истакао величину личности Светог Јована Богослова кога данас молитвено прослављамо и у кога сви треба да се угледамо како би могли задобити љубав коју је он стекао волећи највише свога Божанственог Учитеља Христа: „Свети Јован је сав саткан од љубави према Богу и према човеку. Када читамо његово Јеванђеље и његове посланице ми видимо да се у њима највише говори о љубави. Он је говорио да ко задобије љубав, задобио је Бога, јер је Бог Љубав, а ко је одстрањен од љубави, одстрањен је од Бога, јер Бог је љубав. Ми љубављу треба да живимо и да тако сведочимо да смо иконе Божије; да љубављу и вером бранимо све оне вредности које стичемо у Цркви а то су вредности Христове“.

Пред крају Свете Литургије Епископи Јоаникије, Јован и Михаило из Руске заграничне цркве заједно са свештеницима одслужили су парастос краљу Александру I Карађорђевићу. Крај његовог гроба у крипти храма беседио је Преосвећени Владика Јоаникије. Потом је уследила церемонија

полагања венаца на гроб краља Александра, након чега се данашње сабрање наставило у ресторану „Стара Варош“.

Стеван Илић, ђакон

ВЛАДИКА ЈОВАН БОГОСЛУЖИО У МИРОСАЉЦИМА

У четвртак, 10. октобра, када Црква прославља Светог мученика Калистрата, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету архијерејску Литургију у храму Светог Николе у месту Миросалџи, надомак Лазареваца, у колубарско-посавском намесништву. Епископу су саслуживали јеромонах Доситеј Хиландарац, настојатељ

манастира Светог великомученика Георгија у Телијама, свештеници Епархије шумадијске и протонамесник Милован Илић, гост из Епархије шабачке. Благољепију сабрања допринело је појање „Србских православних појаца“.

Мноштво верника, и међу њима велики број деце, окупили су се у порти миросалџачке светиње да дочекају свог Епископа. Пре почетка Сабрања, Владика Јован освештао је фрескопис у храму Светог Николе, рад фрескописца Јована Атанасковића из Београда. Обративши се окупљенима шумадијски Првојерах је поручио: „Долазак на свету Литургију је заправо наш улазак у Царство Божије. Наше храмове осликавамо ликовима светих угодника Божијих који нам и сведоче радост и лепоту овог Царства. Вера у Бога је темељ нашег живота и основна истина нашег бића. Том вером су били задојени угодници Божији, чијим ликовима је осликан и овај храм. Они су молитвени посредници између нас и Бога. Од наше вере само зависи да ли ће и ове фреске бити чудотворне помоћнице онима који им са усрђем припадају“. Овом приликом Владика се захвалио свима који су заслужни за осликавање храма у Миросалџицима, а посебним одликовањима су награђени Витомир Димитријевић из Миросалџаца Орденом Светог Саве другог степена, Дејан Димитријевић из Миросалџаца Орденом Светих новомученика крагујевачких првог степена, Миодраг Ранковић из Миросалџаца Орденом Светих новомученика крагујевачких првог степена.

После литургијског сабрања уследила је трпеза љубави, коју је за окупљене вернике приредио парох миросалџачки протојереј Зоран Ивановић, са својом породицом и верним народом.

У МАНАСТИРУ ВОЉАВЧИ СЛУЖЕНА СВЕТА ЛИТУРГИЈА

У суботу 12. октобра, у манастиру Вољавча служена је Света Литургија на празник када прослављамо Светог Киријака Отшелника – Михољдан. Светом Литургијом начелствовао је архимандрит Серафим из манастира Денковац, уз саслуживање монаха и свештеника Епархије шумадијске.

Појале су монахиње наших манастира. За време Литургије

великом броју верника који се окупио у овој нашој светињи благу реч произнео је јеромонах Мардарије.

Након свете Литургије пресечен је славски колач. У трпезарији манастира где је великим трудом настојатељица ове свете обитељи монахиња Евгенија припремила дивну трпезу љубави, беседио је архимандрит Серафим.

Као и сваке године, верни народ овог краја имао је прилику да целива мошти дивног угодника Божијег Светог Киријака Отшелника, чији је ђивот био отворен за време Божанствене Литургије.

Стеван Илић, ђакон

ПРОСЛАВЉЕНА ХРАМОВНА СЛАВА У БАРОШЕВЦУ

У понедељак, 14. октобра, када Црква прославља празник Покрова Пресвете Богородице, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету архијерејску Литургију у Барошевцу, поводом храмовне славе. Епископу је саслуживало монаштво и свештенство колубарско-посавског намесништва. И овог пута литургијско сабрање увеличано је појањем „Србских православних појаца“.

Окупљене вернике Владика Јован је очински упутио у смисао и суштину данашњег празника. „Овај празник прославља се десет векова у Цркви. И заиста, после Господа Исуса Христа, Пресвета Богородица је за нас православне хришћане најсветије биће. Њен покров нас штити топлотом вере и молитве, као благослов и помоћ у свим невољама. Мајка Божија је наша највећа молитвеница и заштитница. Свако ко у свом срцу има искрену веру осећа и духовним очима види и сведочи ову неизмерну љубав Пресвете Богородице према људском роду“.

На крају Сабрања Преосвећени Владика преломио је славски колач са овогодишњим свечаром, Милорадом Петровићем, председником ЦО барошевачке.

Овом приликом Владика Јован уручио је Орден Светих новомученика крагујевачких другог степена Зорану Николићу из Барошевца, за труд и љубав које је показао приликом обнове храма Покрова Пресвете Богородице у Барошевцу.

Након Литургије за окупљене вернике приређена је трпеза љубави, трудом и залагањем барошевачког пароха протојереја Милана Матића, његове породице и верног народа.

ОСВЕЋЕЊЕ ТЕМЕЉА МАНАСТИРСКОГ КОНАКА У ГРНЧАРИЦИ

У уторак, 15. октобра, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован осветио је темељ манастирског конака при храму Светог Николе у манастиру Грнчарици. Нови манастирски конак биће саграђен на темељима старог конака из XIX века, а пројекат будућег конака дело је архитекте Горана Марковића из Крагујевца.

Епископ Јован је након чина освећења пожелео срећан почетак градње конака, подсетивши окупљене да је наш народ

наставио ону дивну, свету традицију наших Немањића, који су градили како цркве и манастире, тако и конаке. „Да се помолимо Богу да овај конак угледа лепоту своју, како бисмо и ми, који на било који начин помажемо његову градњу, осетили да смо део тог конака. Нека вам је срећно и Богом благословено“, пожелео је Владика Јован игуманији Домники и њеном сестринству.

ЦРКВА У ИЛИЋЕВУ ПРОСЛАВИЛА СВОЈУ СЛАВУ

У суботу 19. октобра, када наша света Црква прославља Светог апостола Тому, Црква Божија у крагујевачком насељу Илићево је прославила своју храмовну славу. Свету Литургију је служио протојереј ставрофор Милић Марковић уз саслуживање архимандрита Јована Радослављевића и свештеника Епархије шумадијске. Литургији је присуствовало сестринство манастира Липар са игуманијом Тавитом и сестрама Исидором и Доротејом.

Препуном храму верника, беседом се након прочитаног Јеванђеља обратио протојереј ставрофор Милић Марковић. Након Свете Литургије и причешћа верних, свештенство је одржало молебан Светим Новомученицима Крагујевчким из Илићева и Маршића који су стрељани на данашњи дан 1941. године. Овом приликом је градоначелник града Крагујевца Радомир Николић са сарадницима и представницима локалне заједнице положио венце на спомен обележје нашим стрељаним суграђанима.

Старањем протојереја Владимира Ћировића, трпезом љубави је са верним народом настављено прослављање храмовне славе Цркве у Илићеву.

Мирослав Василијевић, протођакон

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У МИЛОШЕВУ

У недељу, 20 октобра, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у селу Милошеву.

Дочекан од бројних верника и свештенства беличког намесништва, Владика је пре Свете Литургије осветио нову палионицу свећа, која је сазидана прилозима мештана, а највише прилозима Митра Рајковића и Младена Стојановића.

Преосвећеном су саслуживали: игуман јошанички архимандрит Евтимије и свештеници Епархије шумадијске. Литургију су певали свештеници беличког намесништва и хор Светих апостола Петра и Павла из Јагодине.

У својој беседи Владика је између осталог рекао: „Данашње Јеванђеље нам даје толико значајних поука, да су све подједнако важне. Народ се на Генисаретском језеру сабирао око Христа, да се храни духовном храном, речима Христовим. Када год се народ окупљао око Христа, заборављао је на себе, јер је за њих Христова реч била све. Значајније од свега у овом Јеванђељу је то што су апостоли оставили све и пошли за Христом. Да ли би и ми тако учинили сада, када би нам дошао и позвао нас? Апостоли нису питали ништа, нису тражили изговоре и оправдања. Ове речи су похвала апостолске одлучности, да крену за њим, без двоумљења, зато и ми треба да будемо такви, одлучни, да знамо коме припадамо. Господ одлучност тражи од сваког од нас, од родитеља, од деце, од свештеника, али нас уједно и позива да проверимо своју веру, своју молитву, свој живот, да види јесмо ли одлучни да будемо са Христом и за Христа. Богочовечанска личност Христова је повукла апостоле ка Христу, они су у том позиву препознали Христов глас, као што деца послушају благи глас својих родитеља. У тим речима је било садржано све, они су знали да су Христови следбеници, одлучни да вером ходе, а не знањем. Свако време је јеванђељско време, од нас зависи колико и како ћемо се снаћи, јер без Бога не можемо. Наш живот цео треба да буде

тежња да се сретнемо и сјединимо са Христом, јер само са њим добијамо вечност. Наше тежње треба да буду такве да се трудимо да задржимо Бога у срцу и ту благодат коју смо добили рођењем својим“.

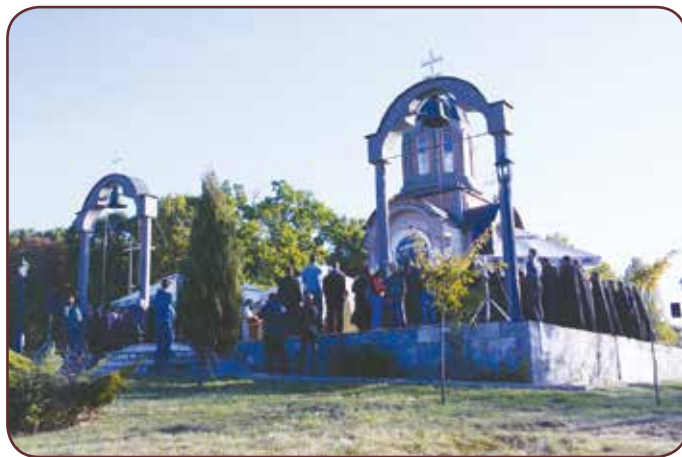
На крају Свете Литургије одржан је парастос блаженопочившем Епископу Валеријану, а потом су Архијерејским захвалницама награђени добротвори цркве: Митар Рајковић, Миодраг Лукић, Радосав Милојевић, Драган Миладиновић, Невена Величковић, а орденом Војска Карађорђа Младен и Радмила Стојановић, сви из Милошева.

Да Милошевици нису заборавили како се дочекује Владика, показали су не само на литургијском сабрању, већ и за трпезом љубави у парохијском дому при храму Светог пророка Јеремије у Милошеву.

Нинослав Дирак, протођакон

ПРОСЛАВЉЕНИ СВЕТИ НОВОМУЧЕНИЦИ КРАГУЈЕВАЧКИ

У понедељак, 21. октобра, на платоу испред храма Светих новомученика крагујевачких у Шумарицама служена је Света архијерејска Литургија поводом 78 година од стрељања преко две хиљаде Крагујевчана од стране немачких окупаторских сила.

Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован началствовао је светим сабрањем уз саслужење свештеника и ђакон Епархије шумадијске. У славу и част крагујевачких новомученика појали су ученици крагујевачке Богословије „Светог Јована Златоуста“.

Након причешћа већег броја верника уследио је чин резања славског колача, током којег су Епископ Јован и свечар Јован Алексић, иначе ктитор шумаричког храма, преломили славски колач уз узвишене речи: „Христос посреди нас – Јесте и биће“. Господ нас је сабрао и посреди нас је и наших новомученика крагујевачких, дајући тако смисла њиховом страдању, а нама даровавши нове молитвене заступнике из нашега рода. Стога се Епископ Јован, заједно са свештенством и верујућим народом, помолио испред спомен обележја „V3“ одслуживши молебан светим новомученицима и пожелевши свима да живимо у миру и љубави и слози, и да Господ чува нас и нашу државу молитвама наших светих новомученика.

Урош Костић, ђакон

ПАРАСТОС ЕПИСКОПУ ШУМАДИЈСКОМ ВАЛЕРИЈАНУ

У среду 23. Октобра, на дан Светих мученика Евлампија и Евампије, навршило се 43. године, од упокојења блажене успомене првог Епископа шумадијског Г. Валеријана. Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је заупокојену Свету архијерејску Литургију у Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу уз саслужење више свештеника и ђакон. После Заамвоне молитве служен је парастос Епископу Валеријану.

У беседи над гробом блаженопочившег Епископа Валеријана, Епископ Јован је између осталог рекао: „Драги оци, браћо и сестре, помолили смо се данас Богу и одслужили Божанствену Литургију, за наше спасење, али и за спасење душе и тела Владике Валеријана. Кажем, душе и тела, јер по учењу наше Цркве, треба да се спасе све оно што је Господ саздао, а Господ је саздао и душу и тело. Зато треба да буде спасено и тело, а не само душа... Ми се данас молимо, да нас молитве Владике Валеријана, да чувају, а Владика Валеријан је добро знао, у каквом је времену живео. У том претешком времену за Цркву, заиста је рат ратовао против 'нечастивих', против свих оних који су били против Бога и против Цркве. Зато је свакако чуо речи: 'Добри и верни слуго над малим си ми био веран, над многима ћу те поставити'. Нека Господ упокоји душу нашег Владике Валеријана, и нека се он моли за нас, заједно са његовим наследником Владиком Савом, јер, ни једном, ни другом није било лако носити крст, али су га до краја изнели. И један и други Владика су умрли блаженим уснућем, у епископском звању, у Цркви. Нека њиховим молитвама и нас Господ помогне да се одржимо у Цркви, у заједници Божијој'.

Срећко Зечевић, протојереј

ОСВЕШТАНИ КРСТОВИ, ИКОНОСТАС ЗИМСКЕ КАПЕЛЕ И ПОДИГНУТА КУПОЛА У МАНАСТИРУ ПИНОСАВА

Обнова манастира Светог Архангела Гаврила, у народу познатог као манастир Пиносава, у селу Кусадак, наставља се и ове године. После прошлогодишњег асфалтирања новог пута до Манастира, препокривања манастирске цркве и урађеном спољном осветљењу храма, и ове године се благодарећи помоћи од стране државе и добрих људи доста тога урадило.

Дана, 23. октобра, у послеподневним часовима, Његово преосвештенство Епископ Шумадијски Г. Јован је, уз саслужење свештенства јасеничког Архијерејског намесништва и игумана манастира јеромонаха Петра (Драгојловића), осветио нове крстове за нову куполу манастирског храма. Купола је прекривена бакром и урађена је по најмодернијим стандардима и заштитом. Епископ Јован је после освећења Крстова освештао и нови ручно дуборезани храстов иконостас са новим позлаћеним иконама за Зимску капелу ове древне јасеничке светиње.

После освећења крстова, Епископ Јован је беседио о тајни Крста Христовог, истакавши да је „крст сила и знамење победе над демонским силама, над смрћу и над грехом, јер је Господ наш Исус Христос на Крсту победио демонске силе, смрт и грех“. Након освећења иконостаса за Зимску капелу Владика Јована, свештенство и верни народ, угостили су игуман манастира Пиносава јеромонах Петар са монашством и донаторима.

У току данашњег дана, благодарећи бесплатним радовима фирме КГ Кран из Крагујевца, нова купола и јуче освећени крстови успешно су подигнути и уграђени на манастирски звоник и олтарски део храма. Посебну захвалност Манастир Пиносава дугује свим приложницима и добротворима, на првом месту Влади Републике Србије и Скупштини Општине Смедеревска Паланка. Без огромне помоћи добрих људи из Кусатка и иностранства и без помоћи Владе Републике Србије, као и Општине Смедеревска Паланка, Манастир не би могао финансирати захтевне и веома скупе радове.

Иначе, током ове године у Манастиру Пиносава урађено је комплетно фуговање каменог дела манастирског храма, саграђена је мала еко фарма кока носиља, обновљен је манастирски пчелињак, почело се са пробном производњом нове кошнице у српском пчеларству званом „Манастирча“ чији је изумитељ игуман Манастира Пиносава јеромонах Петар (Драгојловић), поправљен је и окречен стари манастирски конак који је заблистао новим сјајем, ограђен је и покривен манастирски бунар и уређен простор око манастирске економије.

Овом приликом, поред Владе Србије и Општине Смедеревска Паланка, поменућемо само највеће донаторе који су помогли досадашњу обнову Манастира Пиносава. То су пре свега мештани села Кусадак који су прошле године месецима скупљали помоћ за обнову своје велике и древне светиње; Драган Карашичевић из Аустралије који донирао бибел цреп за препокривање храма; Добрица Гачић из Шведске, који је највећим делом финансирао израду позлаћених икона за Зимску капелу; Зорица Цимбаљевић, приватни лекар стоматолог из Београда, која је највећим делом помогла израду ручно дуборезаног храстовог иконостаса; фирма Во-тер Џет из Велике Крсне чији је власник Небојша Вићевац поклониле два нова крста за манастирски храм; фирма СОК из Краљева и њен власник господин Срђан Драгојловић који већ две и по године непрекидно помаже Манастир Пиносава; Зоран Бодрожић српски бизнисмен из Москве; верници и свештенство Српске Цркве Општине из Берлина; Данко Сладојевић из Београда и многи други.

Бојан Гмитровић

ХРАМ СВЕТЕ ПЕТКЕ У КРАГУЈЕВЦУ ПРОСЛАВИО СВОЈУ СЛАВУ

Празновање преподобне мати Параскеве у виноградском храму у Крагујевцу свечано је почело празничним бденијем које је у суботу 26. октобра служио Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслужење свештеника и ђакона крагујевачких храмова. Храм Свете Петке био је испуњен свештенством, монашством, ученицима Богословије „Светог Јована Златоустог“, као и верним народом.

У недељу, 27. октобра, архијерејским литургијским сабрањем настављена је прослава храмовне славе. Светој Литургији, која је служена испред храма, присуствовало је

неколико стотина верника, међу којима су били ученици Богословије, као и ученици ОШ „Свети Сава“ који су дошли у пратњи директора школе и свог вероучитеља. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске. Појали су чланови хора Саборног храма Успења Пресвете Богородице којима је дириговао протојереј Драгослав Милован, као и свештеници храма Светог Саве.

Верницима се обратио протојереј ставрофор др Зоран Крстић који је истакао да је у години у којој обележавамо осам векова аутокефалије СПЦ важно да знамо да стицање аутокефалности 1219. године не представља рођење, већ представља пунолетство хришћанске православне вере нашег српског народа. „Када говоримо о зрелости, постоји центар наше вере, а то је вера у васкрсење. Само са вером у васкрсење ми можемо да пробијемо границе историје и разумемо поруке и приче које нам је Господ саопштио, а једна од њих је ова коју смо данас чули. Кад реално погледамо свет и историју ми ту видимо само непријатељство. А Господ нам каже да љубимо непријатеље своје. Непријатеља је немогуће волети у оквирима историје. Али кад перспективе наше вере проширимо на Царство Небеско, онда можемо непријатеље да претварамо у браћу. Само у светлости васкрсења ми можемо да испунимо овакве захтеве и заповести које нам даје Господ. У светлости васкрсења ми прослављамо празнике, у тој светлости молимо се и преподобној мати Параскеви, да будемо милостиви и благи и према незахвалнима и према злима и према онима који нас мрзе, зато што се на тај начин угледамо на свог Господа“, рекао је поред осталог прота Зоран у својој беседи.

Пре чина резања славског колача вршен је опход око храма након којег је Владика Јован преломио освешћени колач са Весном Делибашић, овогодишњом колачарком. За све сабрање вернике уприличено је послужење испред храма као и трпеза љубави.

Урош Костић, ђакон

СЛАВА ЦРКВЕ ПРЕПОДОБНЕ МАТЕРЕ ПАРАСКЕВЕ У ЈАГОДИНИ

На дан када наша света Црква прославља Преподобну мајку Параскеву, 27. Октобра, јагодинска црква посвећена овој светој угодници Божијој свечано је обележила своју славу заједно са свим гостима и људима добре воље који су узели учешће у овој свечаности.

Мноштво верног народа окупило се под скуте преподобне матере симболично, али и дословно, јер се у овој цркви чува део ризе Свете Петке, која је донета из Јашија, града у Румунији, 2013. године.

Божанствену Литургију служио је протојереј ставрофор Радослав Станковић уз саслужење свештеника Епархије шумадијске. Прота Милан се у празничној беседи осврнуо на произнету јеванђељску перикопу о мудрим и лудим девојкама, опомињући да су љубав и милост Божија несаследиви, али да Бог никог на силу не жели да спасе. Нагласио је да је за то потребна наша слободна воља и наша љубав која ће узвратити Божијој љубави која се свима пружа. На тај начин дело спасења представља заједничко дело Бога и човека.

Након Божанствене Литургије на којој се причестио велики број верника, уследила је свечана литија око цркве до записа и фијале у црквеној порти, где је обављен чин резања славског колача у част свете Петке и славу Божију. Овом приликом, црквена заједница се помолила за колачаре Аницу Адамовић и њену кћер Софију, и за њихов дом. Они су припремили лепо послужење за верни народ и све људе добре воље. Славље је настављено за „вечером љубави“ у канцеларијским просторијама црквене општине Преподобне мајке Параскеве у јагодинском спортско-туристичком комплексу подно Ђурђевог брда са благословом старешине цркве протојереја Срђана Кандића.

Угљеша Урошевић, вероучитељ

СВЕТА ПЕТКА ПРОСЛАВЉЕНА У СМЕДЕРЕВСКОЈ ПАЛАНЦИ

Уз присуство мноштва верног народа, гостију и свештенства у паланачкој цркви је прослављена храмовна слава, Преподобна мати Параскева – Света Петка.

Као што и приличи имену и дану, празник је започео бденијем у навечерје славе, а сутрадан је Светом Литургијом началствовао високопреподобни игуман Петар (Драгојловић) уз саслуживање свештеника Епархије шумадијске и многобројног народа, кога одавно није било у оволиком броју.

После прочитаног Јеванђеља, богонадахнуто је беседио игуман Петар подсећајући на речи јеванђељске приче о десет мудрих и лудих девојака и опоменуо верни народ о великом греху немара и заборавља, упутивши на савете светих отаца како спасити душу.

После свете Литургије уследила је Литија, а потом и трпеза љубави коју су припремили домаћини славе.

Владимир Степановић, ђакон

АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У БАРЗИЛОВИЦИ НАДОМАК ЛАЗАРЕВЦА

У уторак, 29. октобра, када Црква прославља Светог Лонгина Сотника, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму Силаска Светог Духа на апостоле, у месту Барзиловица, наомак Лазареваца. Епископу су саслуживали свештеници Шумадијске епархије. За благољепије сабрања побринули су се „Српски Православни појци“.

Пре почетка Литургије Владика Јован осветио је црквену звона и крстове за новоподигнути храм у Барзиловици. Окупљеним верницима шумадијски Првојерах је поручио

да је само истинска вера која се претаче у дела могла у једном малом месту као што је Барзиловица да подигне овако леп и велик храм. За све добро у животу потребна је жртва. А добро је само оно што је од Бога и што води Богу. Без Бога нема истинског добра, које оплеменењује људско биће. Дobar човек у себи има веру, смирење, љубав, милосрђе... Овом приликом заслужним грађанима додељена су признања. Орден новомученика крагујевачких првог реда Симиши Малом из Београда; Орден новомученика крагујевачких другог реда Гордани Стевић из Лазареваца и ГО Лазаревац; Орден војда Карађорђа Борисаву Матијашевићу из Барзиловице, Горану Поповићу из Барзиловице и Милану Поповићу из Барзиловице; Архијерејску грамату признања: Владану Иванчевићу из Барзиловице, Александру Иванчевићу из Барзиловице, Александру Јовановићу из Барзиловице, Петру Вуковићу из Београда, Вукашину Јањевићу из Лазареваца, Александру Булатовићу из Лазареваца, Милану Мишковићу из Лазареваца, МЗ Барзиловица, Предузећу АРТ АУТО ЛИМ из Чибутковице и Црквеноопштинском управном одбору из Чибутковице.

По завршетку Литургије за окупљене је припремљена трпе-
за љубави, трудом и залагањем пароха чибутковачког про-
тојереја Жељка Ивковића и верног народа.

СИМПОСИОН – 100 ГОДИНА ХРАМА СВЕТЕ ПЕТКЕ У ЛАПОВУ

Ове године се навршава 100 година од освећења храма Свете Параскеве у Лапову, које је извршио тадашњи српски митрополит Димитрије Павловић. Тим поводом је 11. августа прослављен овај јубилеј Светом архијерејском Литургијом коју је служио Епископ шумадијски Г. Јован са свештенством, а уједно је написана и монографија храма. Монографију су написали мр Небојша Ђокић, др Момчило Исић, др Оливера Думић, др Иван Бецић, протонамесник Горан Живковић, протојереј Саша Антонијевић и Дејан Радисављевић, а краће прилоге су дали Дејана Банковић, протонамесник Дејан Шишковић и ђакон Марко Арсенић. Са благословом Епископа шумадијског Г. Јована 28. и 29. октобра, у данима који следе храмовној слави Светој Параскеви, одржан је симпозион на коме су учествовали писци ове монографије.

На сам дан славе служена је Света Литургија, којом је начествовао у протојереј ставрофор Милан Радовановић уз саслуживљење свештенства Епархије шумадијске. Литургијску беседу је одржао прота Ненад Савић, који је говорио присутном народу о значају и култу ове велике светитељке. Храм је уистину био мали да прими све вернике који су дошли тога дана да увеличају храмовну славу. При крају Свете Литургије је пресечен славски колач, а ове године је колачар био Горан Милошевић са породицом, који је уједно и приложник овога светог храма. Причестио се велики број верника, међу којима је било и пуно деце, а затим је организован свечани ручак у црквеној сали. Пре самога ручка подељени су пригодни дарови, црквени сувенири награђеној деци из основне школе „Светозар Марковић“ за ликовне и литерарне радове.

Првог дана Симпозиона гости су били мр Небојша Ђокић, др Момчило Исић и др Иван Бецић, а уводну реч је дао протонамесник Горан Живковић. Небојша Ђокић који је дао главни допринос писању монографије је говорио о њеном значају за једно мало место као што је Лапово, као и о појединим детаљима из књиге које је поткрепио занимљивим подацима. Он је навео многе чињенице везане за историјат храма, његову уметничку вредност, као и личности које су учествовале у градњи и осликавању. Момчило Исић је стручњак за локалну историју са нагласком на просвети и веома надахнуто је говорио о значају исте, почевши од Лапова па надаље. Иван Бецић се бави новијом финансијском историјом и његов допринос у писању монографије је био у том домену. Он је говорио о некадашњем начину посло-

вања у Лапову и целој Србији, који се битно разликовао од данашњег, јер је био далеко саборнији и хуманији. Монографија је наике написана са жељом да се у њој изнесу како духовни тако и сви остали аспекти живота парохијана лаповске цркве. Оливера Думић и Дејан Радисављевић који су такође учествовали у писању монографије били су спречени да дођу на Симпозион.

Друге вечери гост је био протојереј Саша Антонијевић, а заједно са њим је реч имао и протонамесник Горан Живковић. Наике, прота Саша као врстан црквени историчар је написао текст о познатом свештенику Живану Маринковићу, који је једно време био парох у Лапову. Отац Саша је веома надахнуто причао о његовом животу, од рођења до упокојења, нарочито о веома тешком периоду рада у приренској Богословији. Лаповски парох Горан Живковић је говорио о свештенству које је свих ових година служило у храму Свете Параскеве, нагласивши да су у Лапову служили многи високообразовани свештеници, добри организатори, појци и беседници, почевши од Патријарха Димитрија, о. Луке Радовановића, проте Живана, о. Милована, о. Михајла, о. Милоја и многих других. Обе вечери симпозиона су се завршавале занимљивим питањима слушаца која су изазвала плодну дискусију.

Горан Живковић, протонамесник

СЛАВА ЦРКВЕ СВЕТОГ АПОСТОЛА И ЈЕВАНЂЕЛИСТЕ ЛУКЕ У МЛАДЕНОВЦУ

У четвртак 31. октобра, када наша Света Црква прославља Светог апостола и јеванђелисту Луку и Светог Петра Цетињског, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму посвећеном Светом Луки на Старом градском гробљу у Младеновцу. Храм скромних димензија био је премали да прими велики број верника, који су дошли са жељом да са својим Владиком учествују у Литургији. Нашем Архијереју саслуживали су свештеници Епархије шумадијске. Литургијско сабрање увеличали су „Српски православни појци“ из Београда.

У својој беседи је Епископ Јован истакао да на први поглед двојица Светитеља које данас празнујемо немају много сличности. Но, то је само на први поглед. Најважнија заједничка особина ове двојице Светитеља јесте да су они живели за Христа, да је Христос био у њима и да су они били уз Христа. То је пример за све нас да ако нисмо у заједници Богочовечанског Тела Христовог, у Цркви, у литургијском сабрању, нема нас ни у спасењу. Наш Владика је рекао да је апостол Лука записао у свом Јеванђељу Реч Божију, Реч која оживљава, Реч која васкрсава, Реч која освећује, Реч која просвећује. То је та Реч Божија од које је постало све што је постало. Пред Богом су живи само они који слушају Реч Божију и извршавају је, а духовно мртви пред Богом су они који слушају Реч Божију а не творе је. Епископ је закључио да

се зато требало трудити за спасење како своје, тако и других. Имена свих трудбеника на спасење људи је записано у Књизи живота. Та књига је у рукама Божијим и никаква сила, никакво зло нас не може истргнути из те књиге, ако се ми сами својим недељима не испишемо из ње. У Књигу живота се уписујемо својим делима, а и кад се истргнемо својим недељима можемо се поново уписати покајањем. На крају Свете Литургије извршен је чин освећења кољива и резања колача. Овогодишњи домаћин били су Драган Вукадиновић и Милија Милојевић са породицама. После се приступило трпези љубави коју су домаћини са љубављу припремили.

Марко Јефтић, јереј

ОСВЕЋЕЊЕ ПАЛИОНИЦЕ СВЕЋА У МАЛИМ ПЧЕЛИЦАМА

У недељу, 3. новембра, Епископ шумадијски Г. Јован освештао је палионицу свећа у порти храма посвећеног Богородици Тројеручици. Епископ је овај чин обавио уз саслушање свештенослужитеља Епархије шумадијске.

Многобројни верници су дочекали Епископа и молитвено узели учешћа у освећењу овог лепо украшеног молитвеног здања. Владика се обратио народу пригодном беседом и доделио Архијерејску грамату захвалности Александру Краговићу који је приложио овом светом храму Христов гроб и певницу. Архијерејске захвалнице добили су и Снежана Митровић, Велибор Матовић и Синиша Николић. Подељене су и црквеноопштинске захвалнице верницима за допринос у градњи палионице и за друге радове на храму. Владика је на крају сабрања дао инструкције иконописцу Миљану Милетићу у вези почетка живописа. За народ је припремљено пригодно послужење.

Зоран Митровић, Протојереј ставрофор

СЛАВА ЦРКВЕ У СЕЛУ ДУБОКА

На празник Светог апостола Јакова, првог Епископа јерусалимског, 5. новембра, мештани села Дубока и околине су прославили своју славу.

Старешина цркве протојереј Иван Јовановић, свештеници из беличког намесништва и парохијани овог храма принели су на Светој Литургији бескрвну жртву Богу Оцу по благослову Преосвећеног Епископа шумадијског Г. Јована. Протојереј Иван Јовановић био је добар домаћин свима који су дошли да се Богу помоле у заједници окупљеној око цркве Светог апостола Јакова, брата Господњег.

Надахнуту беседу је произнео и началствовање службом је извршио помоћник архијерејског намесника беличког протојереј Александар Гајић. Он је подсетио верни народ на значај овог празника, поготово за житеље овог села, који без обзира на све тешкоће, треба да буду пример својој деци, да покажу како се чува Црква и вера, јер духовне вредности не

зависе од материјалног стања и да то увек имају на уму ако желе добро својој деци.

Након причешћа великог броја присутних верника уследила је свечана литија око цркве и резање славског колача. Том приликом се цела заједница помолила за овогодишње колачаре. Потом су у име Епископа уручене Архијерејске захвалнице Манојлу Милосављевићу, Стаменку Љубисављевићу, Слободану Томићу и Зорану Милорадовићу (сви из Дубоке), за несебичну помоћ и љубав показану у реновирању крова парохијског дома, као и уређењу порте и цркве. Потом су сви позвани на трпезу љубави у Дом за културу села Дубока.

ХРАМ СВЕТОГ ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ДИМИТРИЈА У КРАГУЈЕВЦУ ПРОСЛАВИО СВОЈУ СЛАВУ

Овогодишња прослава Митровдана у крагујевачком храму Светог великомученика Димитрија отпочела је у четвртак, 7. новембра, празничним бденијем које је служио Његово преосвећенство Епископ шумадијски Г. Јован.

Честитајући храмовну славу, Епископ се верницима обратио надахнутом беседом: „Нека је срећно намерчере и сутрашња слава овог светог храма, нека је срећна слава свима који славе Светог великомученика Димитрија као своју крсну славу. Свети Димитрије је велики чудотворац, велики угодник Божији и велики молитвеник. Бог га је обдарио да његово тело буде нетрулежно и не само нетрулежно, већ и мироточиво. Ми браћо и сестре треба да будемо Богу захвални што нам је дао светитеље. Предиван је Бог у светитељима својим, а ми када прослављамо светитеље, ми у ствари прослављамо Бога. Можемо и ми да достигнемо степен светитељства, јер је сваки хришћанин потенцијални светитељ. Помолимо се Богу да нам Господ молитвама Светог великомученика Димитрија буде наш заштитник. Бог вас благословио и сваки добром даровао“.

Евхаристијским сабрањем, у петак 8. новембра, началствовао је протојереј ставрофор др Зоран Крстић, а саслуживали су свештеници Епархије шумадијске.

Светој Литургији присуствовали су и ученици ОШ „Јован Поповић“, који су у храм дошли у пратњи свог вероучитеља Милоша Тодоровића. Храм је био испуњен верницима, а многи су службу пратили на платоу испред цркве. Новопостављени свештенослужитељ сушичког храма, јереј Марко Вуксановић, овом приликом се представио парохијанима надахнутом беседом у којој је, између осталог, истакао врлине које су красиле светог великомученика Димитрија за време његовог овоземаљског живота.

Након Литургије уследио је опход око храма и чин резања славског колача који је за ову прилику приредила породица протонамесника Александра Сенића. Сабрање је настављено послужењем испред храма као и трпезом љубави.

Урош Костић, ђакон

МИТРОВДАН ПРОСЛАВЉЕН У ЛАЗАРЕВЦУ

У петак, 8. новембра, када Црква прославља Светог великомученика Димитрија, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету архијерејску Литургију у Лазаревцу, поводом храмовне славе. Епископу су саслуживали монаси и свештеници колубарско-посавског намесништва. За благољепије сабрања био је задужен хор „Свети Димитрије“, предвођен диригентском палицом протонамесника Владимира Стојковића.

Литургији је присуствовала Његова Екселенција, амбасадор Кубе у Србији Густав Тристо Дел Тодо, представник Управе за сарадњу са црквама и верским заједницама Бранко Борић, као и представници јавног и културног живота лазаревачке општине. Овом приликом, Владика Јован је следејући древну хришћанску праксу, у оквиру литургијског сабрања крстио малог Николу, сина свештеника Владе Димитријевића и његове супруге Наташе.

Обраћајући се верницима који су се у великом броју окупили да прославе патрона лазаревачке светиње, шумадијски Првојерах је подсетио на чуда која се и данас дешавају пред моштима Светог великомученика Димитрија. „Он је својим животом запечатао своју веру и љубав према Богу. Угледајући се на мученике пре њега, он је знао је да је одлазак из овог живота улазак у вечни живот, у починак и славу Божију. У јединству Христовог тела смрт губи моћ. За човека који живи у Христу нема умирања. Нека нам Свети великомученик Димитрије помогне својим светим и чудотворним молитвама у немоћима и слабостима које носимо у себи. Нека Свети Димитрије помогне и малом Николи који се данас крстио, да остане у духу православне веру коју је данас примио и да га Господ препозна по мирису мира којим је данас помазан“, поручио је Владика Јован.

На крају сабрања владика Јован преломио је славски колач са овогодишњим свечарима Бранком Петровић и Олгом Пауновић. Затим је уследила трпеза љубави припремљена трудом и љубављу братства лазаревачког храма и верног народа. Пригодним уметничким програмом представили су се учесници пројекта „Веродар“, изводећи нумере са истоименог албума.

СВЕТИ ВРАЧЕВИ ПРОСЛАВЉЕНИ У КЛИНИЧКОМ ЦЕНТРУ КРАГУЈЕВАЦ

Лекарска слава – Свети Козма и Дамјан обележена је у четвртак, 14. новембра, у Клиничком центру Крагујевац Светом архијерејском Литургијом, коју је служио Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован.

Литургија је служена у болничкој капели која је посвећена управо овим светитељима те је овим молитвеним сабрањем прослављена и њена слава.

У присуству директора Клиничког центра проф. др Предра-

га Саздановића и запослених у овој здравственој установи Епископ Јован свима је пожелео срећну славу: „Нека Бог молитвама светих бесребреника Козме и Дамјана посети немоћи наше. Све што смо добили, добили смо за бадава, на дар, али Бог, браћо и сестре, кад види човеков труд у његовој вери, у његовом начину живота, онда Бог на тај дар његов даје и дар Божији, а куд ћете лепше и боље него кад осети човек да на оно што он мало узвраћа Богу да му Бог узвраћа стоструко више. Нека је срећан и Богом благословен данашњи дан“.

У наставку Литургије Владика је пресекао славски колач са овогодишњим домаћином др Ненадом Ђоковићем, ортопедом.

Епископ је након болничке капеле молитвено посетио и за послене у Заводу за хитну медицинску помоћ где је такође пререзао славски колач подсетивши окупљене да су Свети Козма и Дамјан лечили не само лекарским вештинама, већ и вером.

У току дана Владика је посетио запослене и штићенике у Заводу за смештај одраслих лица „Мале пчелице“ где је свима пожелео добро здравље. Епископ је током ове посете преломио славски колач са др Владицом Станојевићем, директором завода.

Урош Костић, ђакон

ПРОСЛАВЉЕНА КРСНА СЛАВА ЕПИСКОПА ШУМАДИЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Празник Обновљења храма Светог великомученика Георгија – Ђурђиц, свечано је прослављен у Саборном храму у Крагујевцу у суботу 16. новембра. Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију уз саслужење високопреподобног архимандрита Прокопија, госта из Антиохијске патријаршије, као и свештенства и монаштва Епархије шумадијске. У славу и част светог великомученика Георгија освешћен је и пререзан славски колач Владике Јована, за чије здравље и спасење су се сви присутни помолили Господу.

Након прочитаног Јеванђеља, протојереј ставрофор др Зоран Крстић је честитао славу Епископу Јовану: „Наш Владика Јован предстоји евхаристијском заједницом у Шумадији и моли се за све нас. Па тако исто да и ми данас њему пожелимо да се његов заступник и заштитник пред Господом, Свети Георгије, непрестано моли за њега. И оно што бих могао ја, а и сигурно у име свих вас и у име свих свештеника, да му пожелим јесте добро здравље, а надасве да му пожелим да правилно управља речју истине Очево. То је оно, браћо и сестре, што је нама највише потребно. Дакле, да пројављујемо сви ми вољу Божију, не нашу вољу и не онако како бисмо ми то желели, него, како то у Господњој молитви кажемо, да буде воља Очева“.

У наставку Свете Литургије Владика је са верницима прело-
мио славски колач.

У складу са древном традицијом, у поподневним сатима
Епископ је приредио трпезу љубави за своје госте међу који-
ма су били Епископ врањски Г. Пахомије и Епископ брани-
чевски Г. Игнатије.

Топлини славске трпезе допринео је и Епископ браничевски
Г. Игнатије који је добром домаћину честитао крсну славу и
том приликом нагласио да је дивна трпеза, коју је Епископ
Јован приредио, проистекла из јеванђељских обичаја и да је
то суштина славе – угостити другог човека, угостити путни-
ка, угостити Господа.

„Заиста, немам речи да изразим захвалност нашем домаћи-
ну. Желим му дуг живот и благослов Господњи, да и идућа
година буде берићетна и благословена. Благодарим Господу
преко нашег домаћина. Желим вам дуг живот и свако до-
бро од Господа. Живели, Владико, на многоја лjeta“, биле су
речи благодарности Епископа Игнатија.

„Браћо и сестре, од срца се захваљујем Епископу Игнатију,
мом комшији, а наш народ каже да је комшија пречи него
ли брат на страни. Хвала и Епископу врањском Господину
Пахомију и свима вама који сте дошли. Поновио бих ону
народну изреку: 'Тешко кући којој нико не долази'. Радујем
се што сте ви данас дошли овде у средиште Цркве Божије
у Шумадији. Мислим да треба што чешће да се састајемо,
наравно и на ручку и уопште у разговорима, јер где има раз-
говора има и разумевања. Нека нам свима Свети Георгије
помогне, а вама од срца хвала, јер надам се да нисте волели
не бисте дошли, а ја вас од срца све поздрављам и волим
вас. Бог вас чувао“, поручио је Епископ Јован на крају ово-
годишње прославе Ђурђица.

Урош Костић, ђакон

СВЕТИ ЈОВАН ЗЛАТОУСТИ – СЛАВА БОГОСЛОВИЈЕ

У понедељак 25. новембра свечаним и празничним ве-
черњим у школском храму одпочела је прослава патрона
Богословије „Светог Јована Златоуста“. Вечерњим богослу-
жењем је начествовао високопреосвећени Митрополит за-
гробачко-љубљански Г. Порфирије. Анђeosки образ на себе
је примио професор Новог Завета и Литургије Јован Про-
кин, добивши име небеског заштитника наше Богословије
– Светог Јована Златоустог.

На дан празника, 26. новембра Митрополит Порфирије
начествовао је евхаристијским сабрањем, уз саслужење
Епископа шумадијског Г. Јована и гостију из сестринских
богословија, ректора богословије у Сремским Карловци-
ма, протојереја Јована Милановића и ректора богословије
у Фочи, јереја Љубомира Пријовића, те професора из бо-
гословије у Призрену, јереја Јована Радића и ђаконa Бојана
Радичевића и професора богословије у Сремским Карло-
вцима, јереја Станка Лакетића. Литургији су присуствовали
и професори из београдске, цетињске и нишке богословије.
Према устаљеној пракси, на Литургији су у чин чтеца руко-
произведени ученици завршног разреда, који су клирици шу-
мадискe епархије. У приви степен свештенства ступили
су: Марко Станишић, Никола Караклајић, Александар Боја-
нић и Бошко Димитријевић.

После прочитане јеванђељске перикопе о добром пастиру,
проповедао је Митрополит Порфирије, који је рекао: „Свака
реч Јеванђеља јесте реч Божија, реч Христова, иако је у про-
шлости већ изречена, она не губи своју снагу и вечни сми-
сао. Сада смо чули реч Христову, реч Њега самога, која нам
открива да је Он дошао у свет, не да би основао неку нову
заједницу, идеолошки другачију, не да би утемељио неки
нови философски правац који би био само још један више
у ондосу на претходне, већ је Господ дошао искључиво и
само да спасе људски род. Истовремено, основао је Цркву

своју, да она буде радионица спасења, да она буде преду-
кус Царства Божијег, да она буде Царство Божије међу нама
управо кроз овај моменат, кроз Свету Литургију. Тако и у
причи коју је Господ изрекао, а записао је апостол Јован, Он
позива све нас да се угледамо на Њега, да нам Он буде об-
разац и узор. Ми данас славимо таквог пастира Христовог,
кроз чије дело се пројавила служба Христова. Тај пастир
јесте Јован, прозван Златоустим. Тако је назван због златних
и спасоносних својих речи, али те речи нису биле само див-
но изречене, нису биле пука реторика, већ су биле испуње-
не Духом Светим и у себи носиле снагу која се није само
дотичала срца свих људи који су га слушали, већ дотиче и
наша срца, срца савремених хришћана. Та снага речи про-
поведника речи Божије није у стилу, није у начину на који
је та реч изречена, него је у унутрашњем односу са Богом и
Христом. Ма колико Свети Јован Златоусти имао спасоносу,
златну и убедљиву реч, пре свега има спасоносни, врлински
живот. Зато сада када славимо светог Јована Златоустог, мо-
рамо знати да наша реч има снагу само ако живимо светим
животом каквим је он живео“.

Током празничне Литургије владика Јован је рукоположио
монаха Јована (Прокина) у чин јерођаконa.

По завршетку свете службе уследила је свечана академија
посвећена јубилеју осамстогодишњице аутокефалности
Цркве Српских и поморских земаља коју је отворио хор
Богословије под вођством професора појања Немање Ста-
ровлаха, а затим је ректор Богословије протојереј став-
рофор др Зоран Крстић свима пожелео добродошлицу.
Професор богословије јереј Владан Костадиновић, про-
читао је своје излагање о историјским приликама у време
добивања аутокефалије Српске православне цркве, на кога
су се изабраним текстом надовезали рецитатори ученици
Богословије Милан Јеличић, Марко Станишић и Павле Лу-
ковић.

У наставку ученици Дејан Костић (на гитари) и Стефан
Стојановић (на фрули) извели су песму „Зајди, Зајди“. За
крај програма хор је уз инструменталну пратњу ученика
отпевао песму „Играли се врани коњи“.

Као и свих претходних, и ове године у прослављању школ-
ске славе учествовао је велики број бивших ученика ове
богословије. Прослава је настављена свечаним ручком у
школској трпезарији.

Милан Јеличић, ученик петог разреда

Снежана Савић

ПРОТА ПАНТА Л. МАЈСТОРОВИЋ (1868 – 1931)

Суди ми Господе јер ја право идем, у Господа се уздам, не колебам се (Псалм 25).

Сећање на свештеника Панту Мајсторовића ни након 90 година од његове смрти није ишчезло. Спомен на њега и његова дела, сећање је на карактер читаве једне генерације изузетних људи, као и на трпељивост, пожртвовање и љубав међу браћом. Пишући о проти Панти у Летопису цркве у Азањи, свештеник Коста Мајсторовић записао је следеће: „Живот и рад покојног Проте може да служи као пример у сваком погледу, а нарочито као пример како се одано и верно служи Богу и Божијем Олтару“.¹

Панта Л. Мајсторовић рођен је 21. фебруара 1868. године у селу Голобоку у свештеничкој породици. Његов отац био је тадашњи голобочки, а потом и азањски парох Лука С. Мајсторовић.² Пантина мајка Анђелија Банковић била је из Кусатка, чији је рођени брат свештеник кусачки прота Панта П. Банковић.³ Анђелија се упокојила 1880. године и сахрањена је на гробљу у Азањи, прота Лука преминуо је 1886. године и сахрањен је уз цркву Светог Архангела Гаврила манастира Пиносаве у Кусатку.⁴

Будући да је Панта у моменту смрти свога оца, проте Луке, био тек на другој години богословије, парохiju у Азањи опслуживаће свештеник Михаило И. Поповић, дотадашњи ђакон Саборне цркве у Београду. Млади свештеник који је заменио проту Луку у Азањи био је супруг његове најстарије кћери Милеве. Осим парохije, зет проте Луке, са супругом, преузима бригу о читавој породици, старајући се о Панти као и његовом брату и сестрама.

По свршетку богословије 1887. године, Панта је привремено постављен за учитеља у селу Ратаре. Ожењено се 1890. године Милевом Ивановић. Милева, рођена 1870. године у селу Голобок, била је кћи председника општине у Голобоку Ђорђа С. Ивановића.

За ђакона цркве у Азањи Панта је рукоположен 29. јуна 1894. године, док ће истовремено обављати позив учитеља у сеоској школи. У децембру 1897. године рукоположен је за свештеника када му је додељена парохija у селу Јагњилу.⁵ Већ наредне 1898. године, 29. новембра, отац Панта добија премештај на парохiju у селу Глибовац. На тој парохiji остаје све до средине новембра 1900. године када долази до упражњења парохije у Азањи на којој је некада служио његов отац, прота Лука. Наиме, поменуто другу азањску парохiju напушта његов зет, јереј Михаило И. Поповић који тада бива изабран за члана Духовног суда, те одлази на дужност у Београд.⁶ Исте године митрополит београдски Инокентије одликовао је свештеника Панту црвеним појасом.⁷

Отац Панта ће до краја живота остати на овој парохiji, те га ни величанствени сјај Париза неће поколебати да се врати у Азању. У томе се огледа изузетност његове личности, послушност и преданост свом позиву, отаџбини и народу. Из породице Мајсторовића, он ће бити трећи свештеник који је служио у Азањи, док ће их до данас у поменутој цркви служити шесторица.⁸

Од доласка, или боље речено повратка у Азању, отац Панта је ревностно обављао своју службу о чему сведочи

бројна архивска грађа, а пре свега службена преписка сачувана у Архиву у Смедеревској Паланци. Поред тога, био је укључен у живот села као угледна личност још виђенијих предака. Тако је рецимо свештеник Панта био један од оснивача Земљорадничке задруге у Азањи 1894. године.⁹

Године 1907. преминула је Пантина супруга. Током седамнаест година брака, Милева је родила осморо деце, од којих је преживело петоро. Иза ње остали су синови Жарко, Бранислав, Борисав, новорођени Душан, и кћери Слобода и Славка. Тада рођени Душан преминуо је након две године живота.

Године Балканских ратова провео је у Азањи, али су Први светски рат и дешавања 1915. године одвели оца Панту путем „Српске Голготе“. Непријатељски терор посебно је био окрутан према православном свештенству, велики број свештеника био је брутално и за пример осталима мученички убијан, или интерниран у логоре. Мукотрпни пут преко Албаније прошао је Панта у 47. години живота, скупа са својим синовима Жарком и Браниславом, који су тада били млади официри, као и Борисавом који је био гимназијалац. Преживевши сав ужас ледених албанских планина, Панта је 28. децембра 1915. године стигао у Драч.¹⁰ Из Албаније упутио се у Француску, наставивши се најпре у Оранжу, а потом у

Паризу. Велики број српских избеглица тада је нашао уточиште широм Француске.

Готово три године провео је у Француској вршећи своју пастирску мисију. Положај свештеника у избеглиштву нимало није био лак, о чему поново сведочи

ма бисквита, килограм пиринча, литар млека, паковање чаја и кафе и килограм макарона.

Први светски рат окончан је потписивањем примирја 11. новембра 1918. године. Већ 15. новембра отац Панта тражи дозволу од Главног комесара да напусти дужност

у Паризу и врати се у Србију.¹⁴ И заиста, крајем фебруара 1919. године лађом преко Дубровника вратио се у Србију. Његови синови преживели су, али једна од његових кћери, Слобода, није дочекала крај рата.

У годинама након рата ревносно је радио на обнови цркве у Азањи¹⁵, као и осталих храмова у намесништву, будући да је и пре рата постао намесник јасенички. Свети синод Српске православне Цркве, а поводом устоличења новог Српског патријарха Димитрија, одлковао га је децембра 1920. године протојерејским чином.¹⁶

Након више од 35 година службе, у 61. години живота, упокојио се на Васкрс 31. марта/13. априла 1931. године. Сахрањен је у породичној гробници на гробљу у Азањи. На вечни починак испратило га је братство намесништва јасеничког, председник Духовног суда, чланови Свештеничке задруге и мештани његове вољене Азање и Паланке.

архивска грађа тог периода.¹¹ Током тих година имао је битну улогу међу Србима у избеглиштву, док је, такође, посебно био поштован и међу Французима. Колико је ангажовање оца Панте, као и његово мишљење било битно, сведочи и писмо које на његову адресу пристиже 5. октобра 1917. године:

„Познавајући Вас као осведоченог пријатеља српског задругарства извештавамо Вас: да је Савез Српске Земљ. Задруге обновио свој рад 7. септ. т. г. у Паризу и да ће суделовати у раду на општој припреми за привредну обнову Србије. Достављајући Вам ово Савез рачуна и на Вас да ћете му помоћи у раду и као таквом учтиво Вам ставља следећа питања...”¹²

Мноштво писама, дописница, личних, породичних и службених, сачувано је у Архиву у Смедеревској Паланци. Ни једно од њих упућено на његову адресу није остало без одговора. Ишчитавајући их, видимо сав чемер нашег народа током тих тешких ратних година, као и пожртвовање оца Панте да помогне свом народу, како у Србији, тако и у заробљеништву и избеглиштву. Мноштво породица расејано је по свету, изгубљено у вихору рата, те приличан број молби и питања свакодневно пристиже оцу Панти. Једна таква поштанска карта за одговор заробљеника 1918. стиже оцу Панти из Цегледа (данас Мађарска) у који су интернирани заробљени војници и цивили:

„Мили брате Панто,

Пре извесног времена известио сам Проту Мићу да сам послати пакет примио и са истим потпуно сам задовољан. Овом приликом ја те искрено молим гледај да и у будуће тачно добијам пакете. У исто време ја те молим Панто, гледај да и моја породица добија помоћ пошто јој је то једина потпора, јер са друге стране нема. Поздрави Проту Мићу и осталу нашу браћу. Пиши, увек ћу ти одговорити. Твој брат, Поп Љуба.”¹³

Пакет који помиње свештеник Љуба Поповић, иначе парох катунски (Алексинац), садржао је пола килогра-

напомене:

¹ Летопис Цркве Светих бесребреника Козме и Дамјана у Азањи. За могућност увида, захвалност свештенику Дејану Ненадовићу на изузетној сарадњи.

² Подаци о свештенику Луки С. Мајсторовићу преузети су из необјављених мемоара Жарка Мајсторовића, Архив *Верослава Вељашевић* у Смедеревској Паланци (у даљем тексту АВВ).

³ Свештеник кусадачки највероватније од децембра 1863. године, МКР 1861-1869, АВВ.

⁴ До подизања Цркве Светих Козме и Дамјана 1889. године у Азањи, служено је у цркви манастира Пиносаве. Највероватније, јереј Лука Мајсторовић овом храму 1867. године поклања *Служебник* (штампан 1838), а потом исти доноси у новоподигнуту цркву у Азањи, *Храм Светих бесребреника Козме и Дамјана*, М. Цуњак – Н. Гвоздић, Азањска црквена општина, 2005, 14.

⁵ Прецизни подаци о времену рукоположења, постављења и премештајима на парохије преузети су из Свештеничке уложне књижице Удовичког фонда, 1898, Збирка Варија 27, АВВ.

⁶ Отац Михаило И. Поповић касније ће постати председник Духовног суда.

⁷ Летопис Цркве Светих бесребреника Козме и Дамјана у Азањи.

⁸ Исто.

⁹ *Азања*, Н. Владисављевић – Б. Живковић, С. Паланка, 1984, 111.

¹⁰ Необјављени мемоари Жарка Мајсторовића, АВВ.

¹¹ Радован Пилиповић, *Српска Православна Црква у Првом светском рату*, Историјске свеске 21, Анрићград, 2015, 1-7.

¹² Збирка Варија 27, АВВ.

¹³ Исто.

¹⁴ Исто.

¹⁵ Колико је поменути храм страдао сазнајемо из извештаја о ратној штети, Збирка Варија 27, АВВ.

¹⁶ Грамата са потписом Његове светости Патријарха српског Димитрија, Исто.

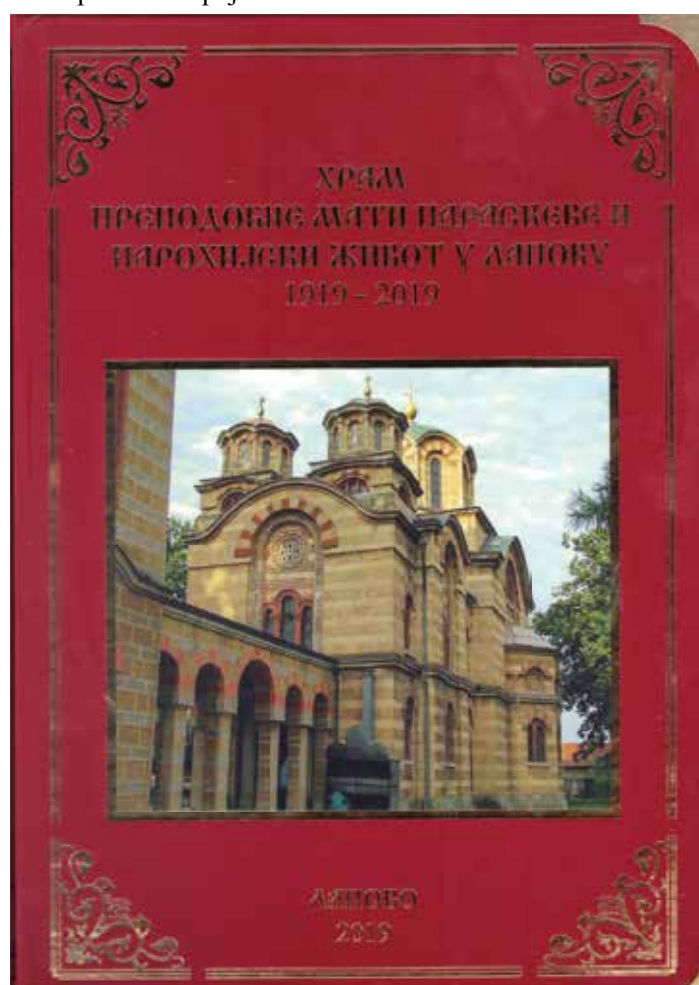
ХРАМ ПРЕПОДОБНЕ МАТИ ПАРАСКЕВЕ И ПАРОХИЈСКИ ЖИВОТ У ЛАПОВУ, 1919 – 2019

Црква свете Параскеве у Лапову је освештана 8. августа 1919. године од стране тадашњег српског Митрополита Димитрија, те је прослава њене стогодишњице уприличена у недељу, 11. августа ове године. Том приликом Епископ шумадијски Господин Јован је са свештенством служио Свету архијерејску Литургију, а затим је изведен пригодан културно-уметнички програм и припремљен свечани ручак. Први српски Патријарх после уједињења Срба, Хрвата и Словенаца, Димитрије Павловић, једно време био је парох лаповски и сабрат свог тадашњег таста, проте Луке Радовановића. Он је јако волео Лапово, често га је посеђивао и био је иницијатор градње садашњег храма, и то на месту брвнаре која је срушена 1910. године.

Поводом овог за лаповце значајног јубилеја, са благословом Епископа шумадијског Господина Јована, написана је монографија овог дивног храма и одштампана на квалитетном кунздрук папиру. Црквена општина лаповска дугује велику захвалност Срђану Којићу, власнику штампарије Колор Прес који је бесплатно одштампао импозантан тираж од 400 примерака. Монографија је написана на 352 стране, а писали су је следећи аутори: мр Небојша Ђокић, др Момчило Исић, др Предраг Драгојевић, др Иван Бецић, др Оливера Думић, протојереј Саша Антонијевић, протонамесник Горан Живковић и Дејан Радисављевић. Прилоге су написали протонамесник Дејан Шишковић, ђакон Марко Арсенић и Дејана Банковић. Уредник је историчар уметности и редовни професор на Филозофском факултету Универзитета у Београду, др Предраг Драгојевић. Ова књига је додатно значајна јер монографију овог обима још немају многе цркве, како у шумадијској Епархији, тако и шире. Уводни текст о значају храма за духовни живот Лаповаца је написао протонамесник Горан Живковић, парох четврте лаповске парохије. Он је изнео мноштво детаља из црквеног живота, поменувши манифестацију Дани свете Петке, црквени хор, занатлијску славу, запис посвећен Светом владики Николају, свештенике који су служили при овом храму, општинску структуру која годинама помаже црквеној општини, рад вероучитеља као и сва удружења са којима свештенство има веома добру сарадњу. Поменут је и фрескопис којим је храм украсио баточински фрескописац Драган Милојевић у последњих неколико година, а све уз обилну финансијску помоћ верујућег народа Лапова.

Аутори монографије су признати стручњаци у својим областима. Небојша Ђокић је познат као црквени историчар, аутор је многих текстова везаних за локалне храмове и велики је ентузијаста у области којом се стручно бави. Дугогодишњи је сарадник часописа Каленић, а за писање о лаповском храму је био додатно мотивисан јер је један део свог живота провео у овом месту. Он се осврнуо на историјски период пре изградње цркве брвнаре која је постојала на истом месту где је садашњи храм, а срушена је да би се исти саградио. Пре брвнаре је парохијски храм Лапова био у ствари манастир Грначарица, те је и ова тема детаљно обрађена у монографији. Током истраживања везаних за писање овога дела

наилазио је на многе интересантне податке, као што је чињеница да је пројекат лаповског храма освојио сребрну медаљу на једној изложби у Лондону пре Првог светског рата. Занимљива је и чињеница да су Аустријанци срушили споменик Карађорђу на Калемегдану у току истог тог рата, а пројектант тог споменика је био Пашко Вучетић који је насликао иконостас лаповског храма. Једна занимљивост је везана и за најзначајнијег пароха који је службовао у овом месту, а то је каснији Митрополит, а и затим Патријарх Димитрије. Наиме, он и његов таст су били посвећени сточари и редовно су били у највишем рангу када су се организовала такмичења сточара овога краја.

Др Момчило Исић се годинама успешно и студиозно бави једном потцењеном граном историје – локалном историјом. Његов допринос је везан махом за историју просвете у лепеничком срезу коме је Лапово припадало. Наиме, замисао аутора монографије је била да се обраде сви детаљи везани за живот парохијана Лапова, како они световни у које спадају нпр. привреда и просвета, тако и духовни.

Др Иван Бецић из Института за српску културу у Лепосавићу је обрадио привредни и финансијски живот у новијој историји Лапова. Приватно банкарство је имало значајног удела у привреди овог места између два светска рата и овај аутор се веома опсежно бавио том темом.

Наравно, један део књиге је посвећен архитектури храма који је триконхосан са три куполе, саграђен у српско-византијском стилу по плановима архитекте Јована Станојевића. Такође, писци монографије су се осврнули и на иконостас који је урађен под утицајем европских модела тог доба. Присутни су утицаји немачког и италијанског сликарства као и прерафаелита. Главни аутор фрескописа, поменути Вучетић, обилазио је многе манастире у Србији тако да је и то могло да обликује његов црквено-уметнички израз. У монографији се налазе и његова кратка биографија, што је значајно јер се ради о потцењеном и скоро па заборављеном уметнику, као и биографија другог сликара иконостаса – Љубише Валића. О значају Пашка Вучетића као сликара довољно говори чињеница да је он радио два сецесијско-симболистичка портрета краља Петра, а то је привилегија коју је имало мало уметника. Међутим, због оданости краљевској династији он је пао у заборав, тако да је ова монографија дала један мали допринос његовом заслуженом актуелизовању. Један лаповски парох је такође пао у заборав и овом приликом је написана прва његова озбиљна биографија, а заслуге за то припадају црквеном историчару, протојереју Саши Антонијевићу. У питању је велики прота Живан Маринковић који је службовао при лаповском храму Свете Параскеве од 1921. до 1928. године, а касније је био ректор Призренске богословије у вероватно најтежем периоду њеног постојања. Прота Саша је изнео мноштво занимљивих података о овом великом свештенику СПЦ, почевши од рођења у Пајазитову код Крагујевца па све до упокојења, нарочито се осврћући на његово крстоносно службовање у Призрену. Од проте Живана је остао диван летопис пун занимљивих података и биографија дотадашњих свештеника, који данас краси библиотеку лаповског храма. Дobar допринос монографији је дала и др Оливера Думић, оријенталиста-турколог по професији, која је обрадила период историје Лапова до ослобођења од османске власти. Такође, својим трудом је обогатио садржај ове књиге и Дејан Радисављевић, етнолог-антрополог при Српском научном центру.

Лапово је било један од центара некада веома живог богомољачког покрета, те је приликом писања монографије урађен осврт на овај значајни феномен СПЦ у првој половини двадесетог века, који је водио Свети владика Николај. Такође, протонамесник Горан Живковић је написао кратке биографије свештеника који су служили у Лапову почевши од изградње новог храма, али је уједно обрадио биографије и оних свештеника који су рођени лаповци, а служили су ван свог родног места. Написане су и краће биографије богослова који се спремају за свештенички позив, а диригенткиња Дејана Банковић се осврнула на садашњи црквени хор „Свети Јован Дамаскин“.

На крају монографије изнет је летопис парохијског живота у Лапову у последњих неколико година који се састоји од свих оних извештаја који су написани за сајт шумадијске Епархије, а везани су за храм Свете Параскеве. Поводом писања ове дивне књиге са благословом Епископа шумадијског Јована, организован је 28. и 29. октобра научни симпозион на којем су учествовали аутори са својим излагањима. Свакако да ова монографија има и својих недостатака, али труд и ентузијазам са којим је написана су очигледни свакоме ко буде ишчитавао њене странице.

Горан Живковић, протонамесник

Дела хришћанске књижевности у издању Шумадијске епархије

УСКРО!

Јекатерина Ткачова

БЕЛЕШКЕ СА ОБАЛА НЕВЕ

Када се слегне узбуђење од празничног сусрета са Петербургом, када број покушаја да стигнете „кући” пре расклапања мостова прелази седам, а број чуда – десетак, када бол у ногама – од незамисливих пространстава – изгуби оштрину и постане слadak, треба постати посебно пажљив. Да бисте чули шта овај град хоће да каже управо вама, важно је на време „искључити туристу”. Одложите карту града, узмите у руку папир и оловку или књигу...

Честертон је приметио да код лоше књиге свуда постоји морал, а добра је морал сама по себи. У том смислу Петербург се чита као генијална књига са мноштвом поглавља. Град Светог Петра – симфонија саборних цркви, од којих свака може постати катедрала у било ком другом граду. Прозрачни Петропољ, који провирује из вртова са античким скулпурама. Церемонијални Санкт-Петербург холандског сјаја и италијанског декора. Мрачни Петроград три револуције, у којем крајзер снива „Аурору”. Град-херој, град-камен – ратном блокадом несломљени Лењинград... И у међувремену, мимо хронологије нестални Питер – хипертекст књижевних салона, архитектонских мансарди – антисовјетски и антикласни. Истовремени наук историје, књижевности, историје уметности, од које не одлази и страшно је помислити да само што није позвонило звонце.

Град светлости, камена и воде

Савршенство је недостижно, али њему треба стремити. Већ сам пожелела да спустим тежак фотоапарат, који је три часа непрекидно ловио косе зраке сутона. Град над Невом сатима не пушта уморно сунце из хоризонта. Овако мекана, златна светлост у јунском Кијеву присутна је тек пола часа. За пола сата предмети и лица попримају дубину и носе печат далеке, неовдашње боје. У овом трену чини се као да је свет био замишљен од стране Творца управо оваквим – прожет тихим вечерњим зрацима. Али током северног питерског лета преображавање материје светлошћу траје невероватно

дуго. Савршенство нам допушта да му приђемо сасвим близу. Губи се осећање времена и унутар тебе су непрестано седам вечери. И за све ове дане ни један кадар није одражавао прелести виђенога. Савршенству треба стремити. Али оно је недостижно.

Културни кодови

Овде је тешко испунити завет класика – волети уметност у себи, а не себе у уметности.

Од прве је делимично јасно: чак и после посете у пролазу, неизбежан је „Петербург у себи”. Не може се отићи из овог града, не улазећи у домовину своју, „унутрашњи” Питер. Његово лице, скројено геометријски, као комад одела који на све гледа подједнако. Али наличје је за сваког његово. Из каквих vremских и културних слојева долазе комади утисака – питање је укуса. Према коме журиш у Ермитажу, док су платна још „помешана” у очима. Рембранту, или импресионистима или, можда, византијској сали са иконама, сличним прозору у Небо. Ко ће бити твој сабеседник у Летњем врту – Андреј Бели, Саша Черни или бруцош из Нахимовског. Чиме поражава Исакије – полетом размера, нежношћу мозаика – или панорамом града са колонадама и удубљењима од бомбардовања „четрдесетих, фаталних”... Сфинга из древне Тебе просто напросто лежи на каменој обали Неве, коњи Аничковог моста, крилати грифони – галерија ликова једне звери по имену Црни Пас Петербург.

Једноставно је навести хиљаду и један разлог да га заволите. Чини се да су ови проспекти и канали просечени под правом линијом по твојем срцу. Тешко је избећи искушењу да волите „себе у Петербургу”. Ослушни себе и изненадићеш се како другачији можеш бити у овом складном, отменом граду. Какве те моћне мисли посете. Колико сујете и љуске остаје по страни, како лако и по тангенти решавају питања „шта да нађете?”, „чиме да се поткрепите?” Одгонетка није у феномену одсуства, него у феномену места. Чак високо у планинама остајеш насамом са својим несавршенством. А Пе-

тербург као да те сам чини бољим. Град, од настанка се вечно налази у стању одолевања, као да сам за тебе одолева сили притиска радног дана.

Живот и постојање

Изграђен на блату, оплакан хиљадама живота, измишљен и измаштан, Петербург се од почетка градио као град контраста. Једном прекоморском архитекти били су наручени пројекти кућа за „подле” (незнатне) људе, другоме – за „веома познате”. Али данас се двојност града, описана од стране Пушкина, Гогоља, Достоевског, предаје као чудо органско – бљесак и ништавило, као да су вршњаци и питерски староседеоци, трају међусобно, живе заједничком прошлошћу и, слично, њихова будућност биће такође заједничка.

Дворци, налик ремек-делима посластичара, изванредни мостови и гвоздене ограде – светlucaјући, очишћена су страна медаље. Крећући се градом лако се пробијаш из света виспрено-парадне раскоши у рејоне „јадних људи”, „понижених и увређених”. На заокрету широких отмених улица налазе се камене, празне шупљине дворишта. Мачке, сметларке баке и глуви одјек сачињавају сиромашан закулисни антураж. Живот налик на намргођени жути зид – удео је многих обитељи старинских рејона.

У питерској типографији присутна је њена магија. Не без разлога град се зове северном Венецијом – вода река

и канала обара небо под ноге, и постаје двапут већи. Претходно планирање разместило је акценте, напаја град ваздухом и перспективом. Становници Петербурга често говоре о феномену градских проспеката: чак и ако ти је познат сваки дом и ти знаш све који живе у овој улици свеједно је тешко избавити се од осећања нечег невидљивог и предивног, што чува у себи перспектива проспекта. Као и сваки град, Петербург се не открива у лажном сјају главних улица, него далеко од туристичких гужви. Парцеле Васиљевског острва, конгломерат модерне на петроградској земљи, улице са именима декабриста... Са овдашњим кућама могуће је општити као са људима. А имајући доста времена, боље је упознати се са градом „од периферије ка центру”, чврсто се држећи очима за каблове, којима је испресецано небо.

Загледајући се у прозоре, чудиш се како је мало Питерцима стало до свакидашњег живота. Некадашњи рентабилни домови, претворени у комуналне совјетске кошнице, доживели су нове дане, не изгубивши артефакте прошлих епоха. У свакој кухињи су изрезбарене спирале креденаца, као из Павловског дворца, и лако се налазе у суседству са коматозним фрижидером „Ока”. Природни талог културног слоја.

Кришом гледати у прозоре је непристојно, а стално се веома жели знати: ко данас обитава у дому Раскољникова, дому старице каматарке? Које су припали квадратни метри, куда су одвели на мучилиште цвет петроградске интелигенције Великог дома? Некадашњи тешки камен упao је у реку, вода се затворила – и нови живот потекао је по глаткој површини. Тек понегде скупе мермерне даске, као крхотине, испливају на њеном путу.

Чувари

У срцима бачених речи – „Биће Петербург пуст!” – неједном су се споменули грађани у време испитивања. За три века град је преживео рушилачке ратове, пожаре и поплаве, опустошујућу блокаду. Али, чуван молитвама апостола Петра, није опустео и није се предао. Одговор Петербурга на љубав и милост Божију јесу свети који су ходали по његовим улицама и дисали његов ваздух.

Можемо ли да представимо како се то сачувао разум, правећи се безумним, не за дан, не за годину, већ за сав живот? Јуродивост Христа ради је подвиг несместив у људски разум. Ради спасења душе, изненадно изгубивши мужа, блажена Ксенија је оставила свој дом, своје име, познати систем координата. Од једне свеће – пожртвоване љубави према супругу – разгорео се пламен свеоухватне Христове љубави. У овом огњу је за једну ноћ над гробом вољеног, сагорело сво световно мудровање, сво ишчекивање земаљских блага. „Ксенија је умрла” – непрестано је тврдила удовица. Како би умолила Бога за помиловање Андреја Фјодоровича, Ксенија је постала Андреј Фјодорович, обукла је његову одећу и кренула се да „странствује”. Одазивала се само на његово име, у његово име разделила је сав свој иметак.

Убрзо су плодови живота блажене били јављени и житељима града. Њој је била откривена будућност, често је наговештавала будуће догађаје. Ноћима се Ксенија молила изван града, а када су на Смоленском гробљу почели да подижу храм, света је, као помоћ зидарима, теглила тешке камене блокове. По пророштву блажене, црква посвећена Смоленској икони Мајке Божије преживела је пустошећу поплаву 1724. године и сачувала се до наших дана. Окончавши земаљско странство-

вање, Ксенија се упокојила недалеко. Након три века, уливајући се у поток ходочасника који носе „Ксењушки” своје невоље и радости, сасвим на нов начин схваташ речи: „Љубав не умире”.

Доспевши у Петербург, сваки ходочасник хита на петроградску страну, у манастир који је основао Свети праведни Јован Кронштатски. Поклониће се светим моштима и својим очима погледати на место у које је велики чудотворац уложио толико снаге и молитве.

Свештеник је војник Цркве: бирати себи паству не приличи. После богословије баћушка је, маштајући о мисионарству на Аљасци, био одређен у Кронштат. Град је у то време био место прогонства „непоузданих”. Као удео оцу Јовану допали су људи убоги, пијанице и најчешће неверујући. Млади јереј брзо је схватио да и овде, међу „својима”, недостаје мисионарског рада. Његово добротворство почело је без сакупљања средстава и тражења спонзора. Отац Јован је даноноћно посећивао убоге страћаре, предајући обитељима „дна” последње што је имао, даривао је себе без остатка. Од такве љубави се чак у помрчини најочајнијих душа распаљивала светлост наде и вере. Бачена семена давала су изданке и глас о чудесном баћушки достигао је најудаљеније куткове Русије. Њему су се радовали у земуницама и царским палатама, и за сваког је имао поуздану реч. Фигура оца Јована уздигла се изнад стереотипова. Живећи у свету, међу људима, бавећи се уређењем обитељи, имајући бригу о хиљадама душа, отац Јован је достигао истинске монашке висине, стекавши пламену молитву и дар чудотворства. Равнодушан према раскоши, праведник из љубави могао је да прима богате дарове својих поштовалаца – скупе одежде, кочије, потрепштине – и такође лако раздавао ове покло-

не сиромашнима. Светли, нежни лик оца Јована заувек је повезан са Кронштатом и Петербургом. Баћушка је у целом свету прославио скромну обитељ на речици Карповки, где мирују његове мошти.

Као унапред утврђена престоница, Петербург је увек пружао могућност да „нестане у људима”. Многе је он искушао у чврстини, свргавајући у провалију и узносећи до звезда. У узрасту десетогодишњака у престоницу је стигао Васја Муравјов – будући чудотворац Серафим Вирицки, „други руски Серафим”. После очеве смрти на малишанова плећа легла је брига о болесној мајци, и

да ће њихов иночки пут почети у време великих потреса и гоњења за веру. И стварно, убрзо после револуције Василије Муравјов је примио постриг у Александро-Невској Лаври, а његова супруга је постала монахиња Новодевичјег манастира. Без обзира на несигуран положај религије, Лавра је постала у тим годинама прави центар црквеног живота – просторије обитељи биле су одвојене за ратне инвалиде, одвијало се прикупљање потрепштине ради помоћи гладнима, издржавања сиротиње, радио је пункт снабдевања. На манастирским послушањима монах почетник служио је ближем као добри Самарјанин. Примивши свештенички чин, он је већ након пет година био пострижен у велику схиму и убрзо је постао духовник Лавре. За савет оцу Серафиму ишли су и прости људи и архијереји. Према речима светитељских познаника, његови подвизи били су изван граница људских могућности. Крајем двадесетих година појавило се сведочанство о дару исцељивања, којим је Господ наградио свога слугу. У то време здравствено стање старца се нагло погоршало и, покоран вољи свештене управе, прешао је у Вирицу.

Тамни облаци су се надвијали: крајем 1933. године број активних цркава у Петербургу смањено се са 495 на 61, хиљаде монаха и свештенослужитеља били су стрељани и репресирани. Оца Серафима крвници нису чудом дирали. Побеђујући мучне болове, примао је бескрајне реке ходочасника, а ноћи је проводио у молитви за цео свет.

Подражавајући свог небеског покровитеља, болесни старац је узео за правило да се дуго моли на камену. У годинама Другог светског рата из дана у дан, по зими и у зноју, вршио је свој незамисливи труд – узносио је молитву за помиловање отаџбине. „Један молитвеник за земљу може спасити све градове и села”, веровао је преподобни и отворено говорио о будућој победи. У самој Вирици, као што је и предсказао старац, није погинуо ниједан човек. О борбама за Вирицу и чудесном отварању цркве треба прочитати у житију преподобног.

Очевици су говорили да је општење са старцем испуњавало душу небеском радошћу и на том фону жалости и тешкоће су одступале. Многима се чак у ћутљивом присуству баћушке откривала целокупна њихова беда, толико очигледна поред бљештеће ризе душе оца Серафима. Али и после своје смрти старац, који је с таквом љубављу плакао за цео свет, није оставио оне којима су потребне његове молитве. Вирица је на свега седамнаест километара од Петербурга, и у капели над хумком преподобног као и раније очекује нас утеха и шанса да уочимо своје немоћи у неугасивој светлости чистоте угодника Божијег.

Нема смисла говорити о осећањима која доживљава ходочасник. Али нема сумње: оне ко хоће да чује како куца срце православног Петербурга, он се открива као град светих и праведних, град, чуван чудотворним ликом Божије Мајке, заступништвом Светог благоверног кнеза Александра Невског, молитвама хиљада новомученика и исповедника XX века, који су својом крвљу осветили земљу. Од оног који иште Господ не скрива своју славу. И уместо дугих прича о ономе чиме су нас потресле светиње Петербурга, ми говоримо једни другима речи апостола: „Дођи и види!”

Предео са руског Горан Дабетић

у Петербургу га је очекивао тежак рад. Пре четрнаесте године жеља да прими монаштво одвела је Василија у Александро-Невску Лавру. Овде је чуо пророчке речи старца-схимника: „До неког времена останите у свету, творите богоугодна дела, створите благочестиву породицу, васпитајте децу, а затим, по обостраној сагласности са супругом, примите монаштво”. Ретко ће коме успети да на делу повеже световне бриге са високим духовним стремљењем, нарочито ако Господ искушава богатством. Ступивши у брак и бавећи се трговином, Василије није предавао срце новцу, богато је помагао манастире и храмове, заједно са супругом посећивао сироте, убоге и старе. Пар је водио строг духовни живот, пун молитве и труда. Василију је идеал био преподобни Серафим Саровски, који је у младости такође био трговац, а затим се удаљио од света ради вишег циља – стицања Светог Духа. Духовник је супружницима говорио

НАЈСТАРИЈА ИЛУСТРОВАНА КЊИГА

Codex Purpureus Rossanensis, или Росанско Јеванђеље – илустровани рукопис Новог Завета успешно је рестаурисан и представљен на изложби у Калабрији (Италија).

Приближно се датира у период V–VI века, у епоху када је Источна римска империја успешно освојила италијанско полуострво захваљујући командовању Велијазара. Полазећи од историјске перспективе, многи научници признају Јеванђеље Росано најстаријим илустрованим рукописом, чија је старост око 1600 година. И сада, после три године рестаурације, велелепни манускрипт је представљен на изложби на месту проналажења 1876. године – у ризници катедралне цркве Росано у Калабрији (Италија). Формат кодекса је 300 x 250 мм. То је углавном текст Јеванђеља од Матеја и Јеванђеља од Марка, написан на грчком језику златним и сребрним мастилом. Текст кодекса писан је на обојеном пурпуром пергаменту (то јест, односи се на пурпурни уницијални рукопис) и попраћен је илустрацијама библијских епизода типичним за византијску културу. Веома је интересантно чини да је, без обзира на постојање рестаурисаних 188 страница, прихватљиво сматрати да код Јеванђеља Росано постоји и други, досад непронађен том.

Сада о пореклу кодекса. Иако га смештају у епоху обнављања Источне римске империје у Европи, сама књига, по свој вероватноћи, написана је (од стране непознатог анутора) у Сирији (можда у Антиохији). Али оваква тачка гледишта у односу на порекло рукописа поставља питање: како је рукопис доспео у јужну Италију? Као одговор можемо понудити само хипотеза. Једна од њих каже да се рукопис обрео у јужној Италији у време имиграција грчких монаха. Сагласно другој хипотези, текст је био донесен од стране непознатог аристократе византијског двора.

Враћајући се питању о савременој рестаурацији треба рећи да је соба у којој је постављен рукопис опремљена апаратима високе технологије, укључујући контролу

температуре и регулатор влажности, ради умањивања спољашњих разорних деловања на књигу. Представник дијачезе Росано, Ана Русо, приметилa је овим поводом: „Ова књига у својој врсти апсолутно је јединствена, она је једина у свету, како у религиозном, тако и у историјском и културном аспектју”.

Превео са руског Горан Дабетић

ХИЛАНДАР

од поноћи до свитања

Света Гора у спокоју и миру,
као плашт, ноћ се прострла тамна,
звезде као паљенице на небу,
чувају успомену на времена давна.

Само ђук својим гласом пара тишину,
таласи мора омивају стене,
као умиљато дете, занешено игром,
када грли мајци скуте њене.

У Светој тишини, као неми сведок,
Хиландар поносито стоји,
све туге и радости Српскога рода
у дане, године и векове броји.

Све је тако тихо, чемпреси, маслине,
чак и дивље звери утонуле у сан,
чекају прве на обзору зраке,
да небеским сјајем најаве нови дан.

Само кандила у Светињи горе,
по зидовима лелујави остављају траг,
у тишини савршеној,
монаси припрати Лазаревој ступају на праг.

Нечујно, молитвено и тихо,
за монасима у Храм, улазе и ходе
пристигла браћа из српских земаља,
Светињи у походе.

У наосу храма, на игуманском трону,
наша Пресвета Мајчица,
у величанственој лепоти и сјају,
Богородица Тројеручица.

Пред Владичицом на колена се пада,
молећи за благослов, утеху и помоћ,
велика метанија пред неугасивим кандилом,
необоривом стубу и вере моћ.

Сваку муку, јад и тугу
раб Божији пред Пресветом излива,
пред Заштитницом,
скрушено моли за милост Бога жива.

„Пресвета Мајко Богородице,
Пречиста Владичице и Мајчице наша,
Моли Сина Твога да услиши молитву моју,
јер грехова је моја препуна чаша.

Теби се поверавамо, Теби срце предајемо,
у Теби тражимо спас,
молимо те и преклињемо,
Пресвета Богородице, спаси нас.“

Дамари бију, уздаси, грло се стеже,
то покајања ниска бисера се ниже,
кроз ноћ тамну, невештаственом стазом
молитва до Небеса стиже.

Чује Господ јауке срца многе,
из перивоја Пресвете Мајке Своје,
то се блудни син своме Небесном Оцу враћа,
вапај за опроштајем то је.

Грли Отац сина свога, облачи му хаљину нову,
прстен ставља му на руку,
на ноге обућу, утешно му сузе брише,
са грешних плећа тешку скида муку.

Док јутарњег сунца зраци
упловљавају кроз прозоре Светог манастира,
Небеска литургија се служи,
предукус вечите среће, лепоте, спокоја и мира.

Светом тајном покајања и исповешћу очишћен,
раби Божији у себе Светињу примају,
Свето причешће, то је Васкрс душе,
то покајани поново Живога Бога у себи имају.

„Мртав беше и оживе, изгубљен беше и нађе се“,
хорови анђела и људи поју,
то небо и земља славе победу душе Хришћанске
над грехом у страшном боју.

Свети Хиландар у непрестаној вековној молитви,
тајну свачије душе крије,
под своје окриље, велике и мале,
преведне и грешне, испраћа и дочекује.

Многе су стазе светогорске,
по којима су ходили знани и незнани и оци свети,
сада њима ми корачамо,
то је благослов Божији, што крила души даје да полети.

О, Господе Исусе Христе, Боже наш,
Свемиловити, Човекољубиви и Благии,
подај нам још сусрета са светињама светогорским,
те сусрете души драги.

Да нам срца затрепере, у грудима стане дах,
да иштемо лепоту Царства небеског,
да нам стазе Светогорске буду пут
ка Царству вечитог и непролазног.

*Мирослав Ђорђевић, председника Црквене општине
јагодинске, након посете манастиру Хиландару*

СЛУЖБЕНИ ДЕО – ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Његово преосвеиштенство Епископ шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. октобра 2019. године до 30. новембра 2019. године:

Осветити:

Новоподигнути храм Рођења Светог Јована Крститеља у Поскурицама, Архиепископско намесништво крагујевачко, 5. октобра 2019. године;

Иконостас за новоподигнути храм Рођења Светог Јована Крститеља у Поскурицама, Архиепископско намесништво крагујевачко, 5. октобра 2019. године;

Новоподигнути храм Покрова Пресвете Богородице у Гунцатима, Архиепископско намесништво беланичко, 13. октобра 2019. године;

Иконостас за новоподигнути храм Покрова Пресвете Богородице у Гунцатима, Архиепископско намесништво беланичко, 13. октобра 2019. године;

Фрескопис и порталну икону за храм Светог Николе Мирликијског у Мироталцима, Архиепископско намесништво колубарско-посавско, 10. октобра 2019. године;

Темеље за конак манастира Светог Николе – Грнчарице, 15. октобра 2019. године;

Палионицу свећа при храму Светог пророка Јеремије у Милошеву, Архиепископско намесништво беличко, 20. октобра 2019. године;

Крстове за храм Светог архангела Гаврила у манастиру Пиносави, 23. октобра 2019. године;

Иконостас за капелу Пресвете Богородице манастира Светог архангела Гаврила у Пиносави, 23. октобра 2019. године;

Икону Светог Нектарија Егинског за храм Светих апостола Петра и Павла у Јагодини, Архиепископско намесништво беличко, 25. октобра 2019. године;

Крстове и звона за храм Силаска Светога Духа на апостоле у Барзิโลвици, Архиепископско намесништво колубарско-посавско, 29. октобра 2019. године;

Палионицу свеће при храму Богородице Тројеручице у Малим Пчелицама, Архиепископско намесништво крагујевачко, 3. новембра 2019. године;

Парохијски дом при храму Вазнесења Господњег у Сопоту, Архиепископско намесништво космајско, 10. новембра 2019. године.

Рукоположити

Монаха Јована (Прокина) у чин ђакона 26. новембра 2019. године у капели богословије Светог Јована Златоуста у Крагујевцу, Архиепископско намесништво крагујевачко.

Рукопроизвести у чин чтеца:

Дејана Јоксимовића из Неменикућа;

Станка Станковића из Неменикућа;

Александра Бојанића из Корените;

Марка Станишића из Крагујевца;

Николу Караклајића из Крагујевца;

Бошка Димитријевића из Јагодине;

Бојана Тодоровића из Јагодине.

Одликовати

Чином протојереја

Јереја Милана Петровића, привременог пароха грбичке парохије при храму Светог пророка Илије у Грбичама, Архиепископско намесништво крагујевачко;

Јереја Игорa Обрадовића, привременог пароха друге баћевачке парохије при храму Силаска Светога Духа на апостоле у Баћевцу, Архиепископско намесништво беланичко;

Протонамесника Милисав Радовића, привременог пароха дубонске парохије при храму Преподобног Симеона Столпника у Дубони, Архиепископско намесништво младеновачко.

Орденом новомученика крагујевачких I степена

Синишу Малог из Београда;

Проф. др Радета Николића из Крагујевца;

Борисава Јелића из Смедеревске Паланке.

Орденом новомученика крагујевачких II степена

Гордану Стевић из Лазаревца;

Градску општину Лазаревац.

Орденом Војска Карађорђа

Радоса Цветковића из Гунцата;

Младена и Радмилу Стојановић из Милошева;

Борисава Матијашевића из Барзิโลвице;

Горана Поповића из Барзิโลвице;

Милана Поповића из Барзิโลвице.

Архиепископском грамотом признања

Драгослава и Мирјану Савић из Гунцата;

Јована Мирчетића из Барајева;

Градску општину Барајево;

Миломира Стевановића из Гунцата;

Светомира Јовановића из Гунцата;

Дејана Николића из Гунцата;

Ненада Петровића из Гунцата;

Драгана и Марка Стевановића из Гунцата;

Милана Инђића из Гунцата;

Бранка Јасића из Гунцата;

Миодрага Илића из Гунцата;

Драгана Николића из Гунцата;

Породицу Влајковић из Гунцата;

Синишу Чолаковића из Гунцата;

Миодрага Стевановића из Гунцата;

Милину Вукмировић из Гунцата;

Протојереја ставрофора Славка Божића из Београда;

Протојереја ставрофора Вида Милића из Барајева;

Горана Јовановића из Гунцата;

Предрага Арсенијевића из Гунцата;

Зорана Шашића из Гунцата;

Радана Тешића из Гунцата;

Славицу Стевановић из Гунцата;

Предрага Јовановића из Гунцата;

Породицу Давидовић из Гунцата;

Геодетско-пословну агенцију *Гео-Драгиша* из Барајева;

Драгана и Слободана Илића из Гунцата;

Владана Иванчевића из Барзิโลвице;

Александра Иванчевића из Барзิโลвице;

Александра Јовановића из Барзิโลвице;

Петра Вуковића из Београда;

Вукашина Јањевића из Лазаревца;

Александра Булатовића из Лазаревца;

Милана Мишковића из Лазаревца;

Предузеће *Арт ауто лим* из Чибутковице;

Месну заједницу Барзิโลвица;

Црквену општину чибутковачку;

Владана Миленковића из Ковачевца;

Томислава Марића из Ковачевца;

Предрага Марића из Ковачевца;

Срећка Иванчевића из Ковачевца;

Градску општину Младеновац;

Слободана Симића из Варварина;

Драшка Нешковића из Крагујевца.

Архијерејском граматом захвалности

Новицу Невенкића из Селевца;

Александра Краговића из Крагујевца;

Ауто кућу *Француз* из Јагодине.

Архијерејском захвалницом

Миту Рајковића из Милошева;

Миодрага Лукића из Милошева;

Радосава Милојевића из Милошева;

Драгана Миладиновића из Милошева;

Невену Величковић из Милошева;

Александра Орлова из Барзиловице;

Велибора Матовића из Малих Пчелица;

Драгана Милосављевића из Малих Пчелица;

Снежану Митровић из Малих Пчелица;

Манојла Милосављевића из Дубоке;

Стаменка Љубисављевића из Дубоке;

Слободана Томића из Дубоке;

Зорана Милорадовића из Дубоке;

Градску општину Младеновац;

ЈКП Младеновац из Младеновца;

Ненада Јевтића из Драгоцвета;

Златка Ђузића из Драгоцвета;

Зорана Ђузића из Драгоцвета;

Предузеће *Агро Боле* из Драгоцвета;

Црквену општину из Драгоцвета.

Замонашити по чину мале схиме:

Јована Прокина, професора приправника у богословији Светог Јована Златоуста у Крагујевцу давши му монашко име Јован.

Поставити:

Јереја Мирољуба Блажића на дужност привременог пароха сарановачке парохије при храму Успења Пресвете Богородице у Саранову, Архијерејско намесништво рачанско;

Јереја Марка Вуксановића на дужност привременог пароха

прве сушичке парохије при храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко.

Причислити:

Јерођакон Јована (Прокина) братству манастира Светог архангела Гаврила – Тресија на Космају.

Преместити:

Протојереја Велибора Јовановића, привременог пароха сарановачке парохије при храму Успења Пресвете Богородице у Саранову, на дужност привременог пароха друге рачанске парохије при храму Светих апостола Петра и Павла у Рачи, Архијерејско намесништво рачанско.

Поверити у опслуживање:

Јереју Мирољубу Блажићу, привременом пароху сарановачке парохије при храму Успења Пресвете Богородице у Саранову, упражњену парохију ђурђевачку при храму Рођења Пресвете Богородице у Ђурђеву, Архијерејско намесништво рачанско.

Разрешити:

Протојереја Велибора Јовановића, привременог пароха сарановачке парохије при храму Успења Пресвете Богородице у Саранову, даље дужности опслуживања упражњене парохије ђурђевачке при храму Рођења Пресвете Богородице у Ђурђеву, Архијерејско намесништво рачанско; Братство храма Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу даље дужности опслуживања упражњене прве парохије сушичке при храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу, Архијерејско намесништво крагујевачко.

Пензионисати:

Протојереја Ненада Савића, досадашњег привременог пароха друге рачанске парохије при храму Светих апостола Петра и Павла у Рачи, Архијерејско намесништво рачанско.

СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДНЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. октобра до 30. новембра 2019. године

ОКТОБАР 2018. ГОДИНЕ:

1. октобар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Георгија на Опленцу – прослављање осамстогодишњице аутокефалије Српске православне Цркве.

2. октобар 2019:

Учествовао у раду Патријаршијског управног одбора и Светог архијерејског синода СПЦ.

3. октобар 2019:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви; Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

4. октобар 2019:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;

Посетио манастир Тресије ради надгледања радова на живописању манастирске цркве; посетио оболелог игумана тресијског Јована;

Учествовао у прослављању деведесетогодишњице постојања крагујевачке компаније *Сунце*.

5. октобар 2019:

Освештао новоподигнуту цркву Зачећа Светог Јована Крститеља у Поскурицама у којој је служио Литургију; надлежног свештеника Милана Петровића одликовао протојерејским чином;

Учешће на средишњој прослави осам векова аутокефалије Српске Цркве, вечерња служба у манастиру Жичи.

6. октобар 2019:

Саслуживао са архијерејима наше Цркве на Литургији у манастиру Жичи коју је служио Његова светост Господин Иринеј, патријарх српски – прослављање осамстогодишњице аутокефалије СПЦ.

7. октобар 2019 – Преподобни Симон Монах:

Служио Литургију у манастиру Прерадовцу и пререзао славски колач поводом славе манастирске цркве.

8. октобар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Учествовао на свечаној академији у *Сава центру* у Београду поводом осам векова аутокефалије Српске Цркве.

9. октобар 2019:

Служио, уз саслужење Његовог преосвештенства Господина Јоаникија, епископа будимљанско-никшићког, Литургију у Опленачкој цркви и парастос краљу Александру Карађорђевићу поводом годишњице смрти;
Учествовао на свечаном отварању изложбе поводом осамстогодишњице аутокефалије Српске Цркве у Музеју СПЦ.

10. октобар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Николаја Мирликијског у Миросавцима и освештао црквени живопис.

11. октобар 2019:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Посетио оболелу Бранку у болници.

12. октобар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Симеона Столпника у Дубони; надлежног свештеника Милисав Радовића одликовао протојерејским чином;
Посетио манастир Сибницу, у пратњи др Милете Радовића, директора Управе за сарадњу са црквама и верским заједницама, ради надгледања текућих радова на манастирској цркви;
Освештао на гробљу Бозман надгробни крст Стаки, мајци др Недељка Везмара, и служио парастос.

13. октобар 2019:

Освештао новоподигнуту цркву Покрова Пресвете Богородице у Гунцатима у којој је служио Литургију; надлежног свештеника Игора Обрадовића одликовао протојерејским чином;
Посетио манастир Тресије ради надгледања завршних радова на живописању манастирске цркве; посетио оболелог игумана тресијског Јована;
Посетио манастир Павловац ради надгледања радова на манастирском конаку;
Посетио цркву Светих Јоакима и Ане у Међулужју ради надгледања радова на живописању ове цркве.

14. октобар 2019 – Покров Пресвете Богородице:

Служио Литургију у Покровској цркви у Барошевцу у пререзао славски колач поводом црквене славе.

15. октобар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Крстио у Старој крагујевачкој цркви Исидору, кћерку свештеника Драгише Богићевића;
Освештао у манастиру Грнчарици темеље новог манастирског конака.

16. октобар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Давичког у Крагујевцу – Бресница;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

17. октобар 2019:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

18. октобар 2019:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Примио проту Дана Поповића и протиницу Милицу из Сакраманта.

19. октобар 2019:

Служио Литургију у цркви Силаска Светог Духа у Селевцу током које је крстио Атанасија, сина свештеника Ненада Петровића;
Служио у Брајиновцу четрдесетодневни парастос Драгињи, мајци проте Љубише Смиљковића;
У Сиљевици учествовао на донаторској вечери за обнову цркве;
Учествовао у Београду на академији поводом обележавања 75 година од ослобођења Београда.

20. октобар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог пророка Јеремије у Милошеву.

21. октобар 2019:

Служио Литургију у цркви Светих новомученика Крагујевачких у Шумарицама и молебан пострадалим 21. октобра 1941. године у Крагујевцу – Велики школски час;
Рад у Патријаршији СПЦ у Београду.

22. октобар 2019:

Учествовао у раду Патријаршијског управног одбора и Светог архијерејског синода СПЦ; присуствовао у Патријаршији додели ордена Светог Саве Момиру Крсмановићу;
У Јагодинском завичајном музеју отворио изложбу *Ars sacra*.

23. октобар 2019:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви и парастос првом епископу шумадијском Валеријану поводом 43 године од смрти;
Освештао у манастиру Пиносави крстове за манастирску цркву и иконостас капеле;
У крагујевачком позоришту *Јоаким Вујић* присуствовао представи *Ћирилица*.

24. октобар 2019:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

25. октобар 2019:

Учествовао, као члан делегације СПЦ, у разговорима са делегацијом Васељенске патријаршије;
Освештао у јагодинској цркви Светих апостола Петра и Павла велику икону Светог Нектарија Егинског коју је поклатио Слободан Симић из Варварина.

26. октобар 2019:

Служио Литургију у цркви Светих апостола Петра и Павла у Неменикућама;
У цркви Светих апостола Петра и Павла у Грошници венчао дипломираног теолога Марка и Драгану Урошевић;
Служио бденије у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради.

27. октобар 2019 – Света Петка:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради и пререзао славски колач поводом црквене славе; Посетио у болници оболелу Бранку.

28. октобар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Учествовао у крагујевачкој Богословији јавном представљању књиге *Младачки дневници* Владете Јеротића.

29. октобар 2019:

Служио Литургију у цркви Диласка Светог Духа у Барзиловици и освештао два крста и два звона за ову цркву; Посетио манастир Ћелије ради надгледања текућих радова.

30. октобар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Давичког у Крагујевцу – Бресница;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

НОВЕМБАР 2019. ГОДИНЕ:

1. новембар 2019:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

2. новембар 2019:

Служио Литургију у цркви Силаска Светог Духа у Церовцу код Смедеревске Паланке;

Посетио цркву у Поповићу ради надгледања текућих радова; Присуствовао у Сопоту *Фестивалу фруле*.

3. новембар 2019:

Служио Литургију у Преображенској цркви у Жабарима код Тополе;

Освештао у Малим Пчелицама при цркви Чудотворне иконе Тројеручице палионицу свећа.

4, 5. и 6. новембар 2019:

Боравак на Војно-медицинској академији у Београду ради клиничких испитивања.

7. новембар 2019:

Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви током које је крстио Давида, сина Илије и Невене Крстић;

Служио беденије у цркви Светог Димитрија у Крагујевцу – Сушица.

8. новембар 2019 – Митровдан:

Служио Литургију у цркви Светог Димитрија у Лазаревцу и пререзао славски колач поводом црквене славе; током Литургије крстио Николу, сина свештеника Владе Димитријевића;

Посетио протојереја ставрофора мр Рајка Стефановића поводом крсне славе.

9. новембар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Николаја Мрликијског у Ковачевцу;

Посетио фестивал вина у Лазаревцу.

10. новембар 2019:

Служио Литургију у Вазнесењској цркви у Сопоту;

Одредио у селу Губеревцу место за подизање нове цркве.

11. новембар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Посетио др Радета Николића поводом одласка у пензију.

12. новембар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији;

Рад у Патријаршији СПЦ.

13. новембар 2019:

Учествовао у раду Патријаршијског управног одбора и Светог архијерејског синода СПЦ.

14. новембар 2019 – Врачеви:

Служио Литургију у капели КБЦ Крагујевац и пререзао славски колач; презао славски колач у Хитној помоћи у Крагујевцу; у Заводу за збрињавање одраслих у Малим Пчелицама пререзао славски колач Српског лекарског друштва;

Посетио Његово преосвештенство Господина др Игнатија поводом крсне славе.

15. новембар 2019:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;

Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

16. октобар 2019 – Ђурђиц:

Служио Литургију у Саборној крагујевачкој цркви; приредио свечани ручак поводом крсне славе.

**Продајни
центар
Епархије
шумадијске**

**Интернет продавница
црквених предмета за
цео свет**

www.eparhija.com

**Опрема за храмове
Опрема за свештенство
Иконе, крстови, тамјан
Филигрански програм
Јеванђеља, књиге
Црквени артикли**

www.eparhija.com

17. октобар 2019:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Јагодини;
Посетио цркву Светог архангела Гаврила у Рабеновцу ради надгледања живописања олтара.

18. октобар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

19. октобар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

20. новембар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог Јоаникија Давичког у Крагујевцу – Бресница;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви.

21. новембар – Аранђеловдан:

Служио Литургију у цркви Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу; пререзао славски колач проти Мићи Ђирковићу;
Посетио породицу Радише Пљакића поводом крсне славе;
Посетио проту Саву Арсенијевића поводом крсне славе.

22. новембар 2019 – Свети Нектарије Егински:

Служио Литургију у манастиру Дивостину и пререзао славски колач.

23. новембар 2019:

Служио Литургију у цркви Светог великомученика Георгија у Дрену код Лазаревца;
Учествовао у прослављању 65. годишњице оснивања Ватрогасног друштва у Тополи;
Освештао у манастиру Липару Чудотворну икону Богородице Иверонске и икону Светог Јована Шангајског.

24. новембар 2019:

Служио Литургију у цркви Вазнесења Господњег у Драгобраћу;
Рад у Патријаршији СПЦ.

25. новембар 2019:

Учествовао у раду Патријаршијског управног одбора и Светог архијерејског синода СПЦ;
Замонашио по чину мале схиме у школском храму Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу, током вечерње службе коју је служио Његово високопреосвештенство Господин Порфирије, митрополит загребачко-љубљански, Јована Прокина, професора ове школе, оставивши му име Јован.

26. новембар 2019 – Свети Јован Златоусти, слава Крагујевачке богословије:

Током Литургије, коју је служио Његово високопреосвештенство Господин Порфирије, рукоположио у чин јерођакон монаха Јована (Прокина), професора Крагујевачке богословије; рукопроизвео у чин чтеца Александра Бојанића из Коренице, Марка Станишића из Крагујевца, Николу Караклајића из Крагујевца и Бошка Димитријевића из Јагодине, ученике Богословије.

27. новембар 2019:

Служио Литургију у крагујевачкој Богословији и парастос ктиторима ове богословске школе;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

28. новембар 2019:

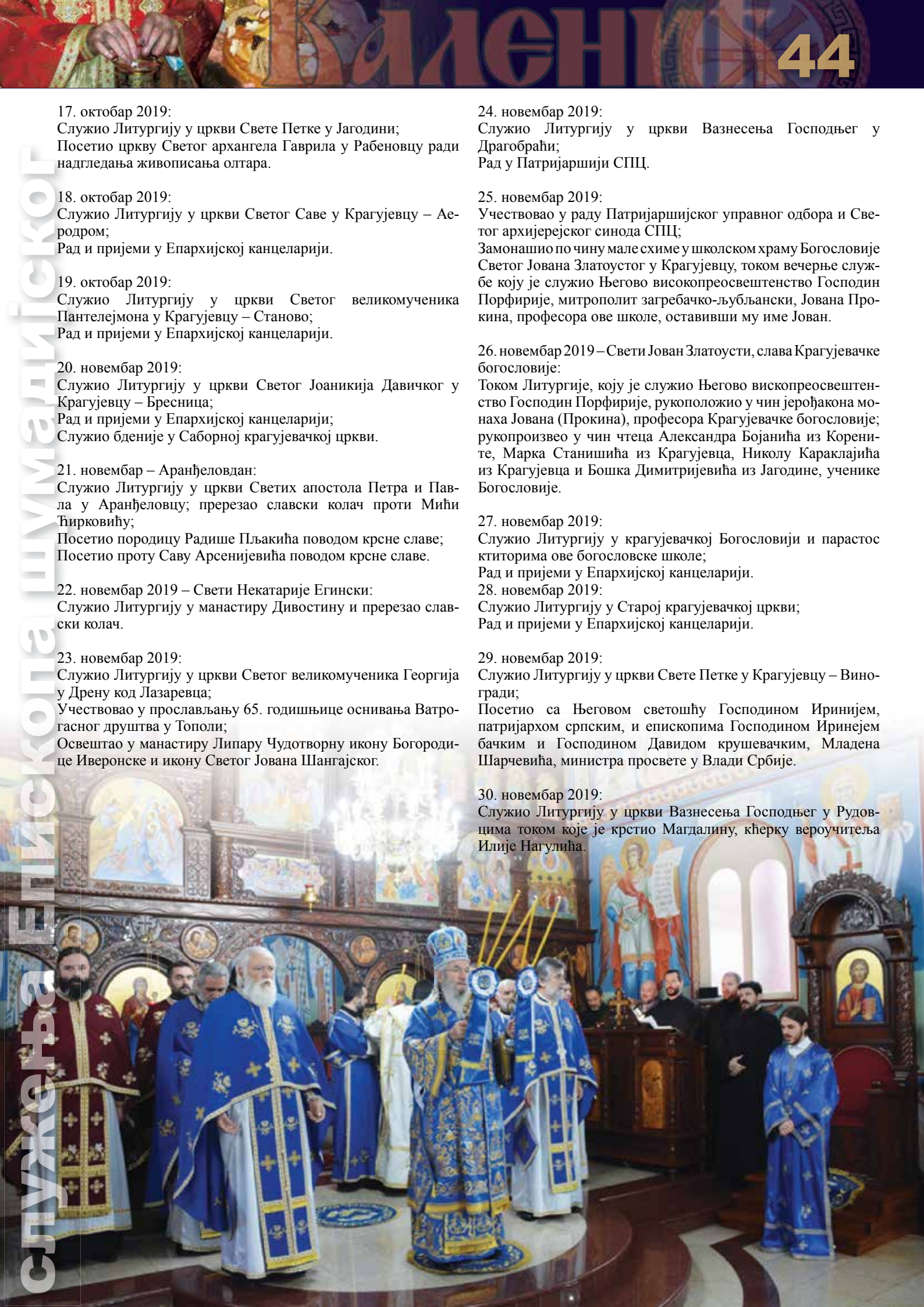
Служио Литургију у Старој крагујевачкој цркви;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

29. новембар 2019:

Служио Литургију у цркви Свете Петке у Крагујевцу – Виногради;
Посетио са Његовом светошћу Господином Иринејем, патријархом српским, и епископима Господином Иринејем бачким и Господином Давидом крушевачким, Младена Шарчевића, министра просвете у Влади Србије.

30. новембар 2019:

Служио Литургију у цркви Вазнесења Господњег у Рудовцима током које је крстио Магдалину, кћерку вероучитеља Илије Нагулића.

ДЕЧИЈА СТРАНА

“КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕЋЕ УЋИ У ЊЕГА”

МУДРАЦИ СА ИСТОКА

(Мт. 2, 1-12)

Рођење Твоје, Христe Божe наш, засија свету светлост разума, и у њему се они који звездама служашу од звезда научише да се клањају Теби, Сунцу Правде, и да познају Тебе, Исток с висине. Господe, слава Теби.

(Тропар Божића, глас четврти)

Могло би се рећи да су Мудраци са истока, који су се у божићној ноћи поклонили Богомладенцу Исусу, били научници древног света. Долазећи са истока (Персија, Сирија, Месопотамија), они су били представници високо развијених цивилизација, где је познавање наука тада било веома развијено, па тако и познавање астрономије.

Они су приметили да се на небу појавила нова звезда и то им је открило да се родио Цар код Јевреја. Постојало је пророчанство да ће изненадна појава звезде указати да ће то Дете имати велику будућност. Мудраци су веровали том пророчанству, те су стога кренули да се поклоне том узвишеном новорођенчету.

Постоје бројне ликовне представе ових личности високог положаја које долазе из далека да се поклоне малом сиромашном Детету. Они не даривају Дете само материјалним поклонима, већ под Дететове ноге остављају и све своје знање, јер тиме славе Онога којег препознају као Бога Истинитога.

Мудраци са истока, као поштоватељи Бога Истинитога,

везани су за старозаветно предање. Неколико библијских текстова предочава њихов пут, поклоњење и обожавање Бога, а то су симболи поклоњења и обожавања Бога од старане не-јеврејских народа, то јест симболи откривења Истине свим народима.

О, Господе, Ти се појави као звезда Јаковљева, преиспунивши радошћу оне који знађаху звезде, који мудро протумачише речи пророчанскога Валаама.

Они ти дођоше као првина (незнабожачких) народа и Ти си их примио, јер Ти принесоше дарове добре.

(Канон јутрења, песма 4, тропар)

Мудраци са истока долазе вођени звездом. Они долазе из своје постојбине да би нашли Исток истинити – истински извор светлости.

Посети нас с Небеса Спас наш, Исток истока, и ми који бејасмо у тами и сјени, обретосмо истину, јер се Господ од Дјеве роди.

(Свјетилен Рождества Христовог)

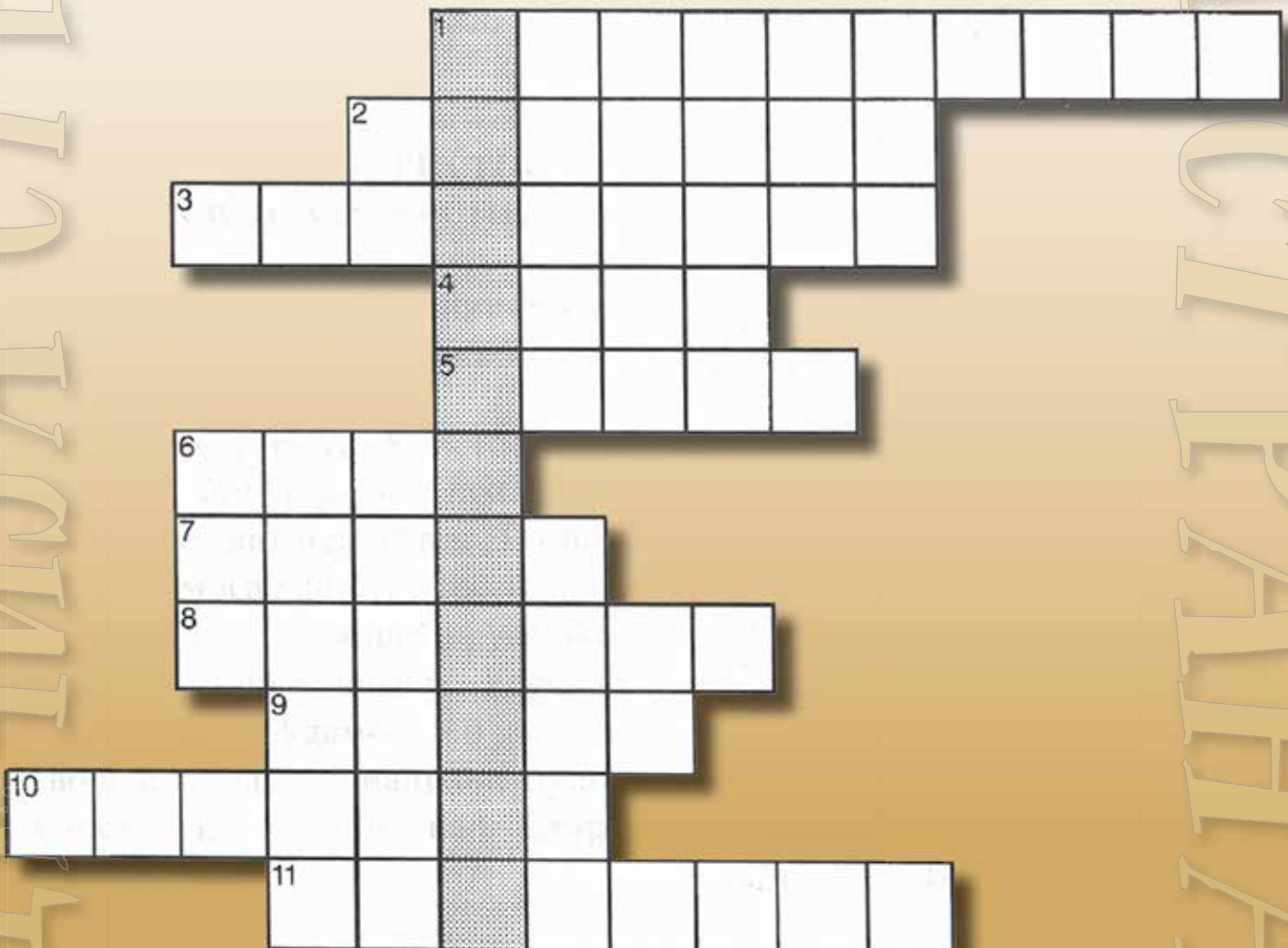
УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно:

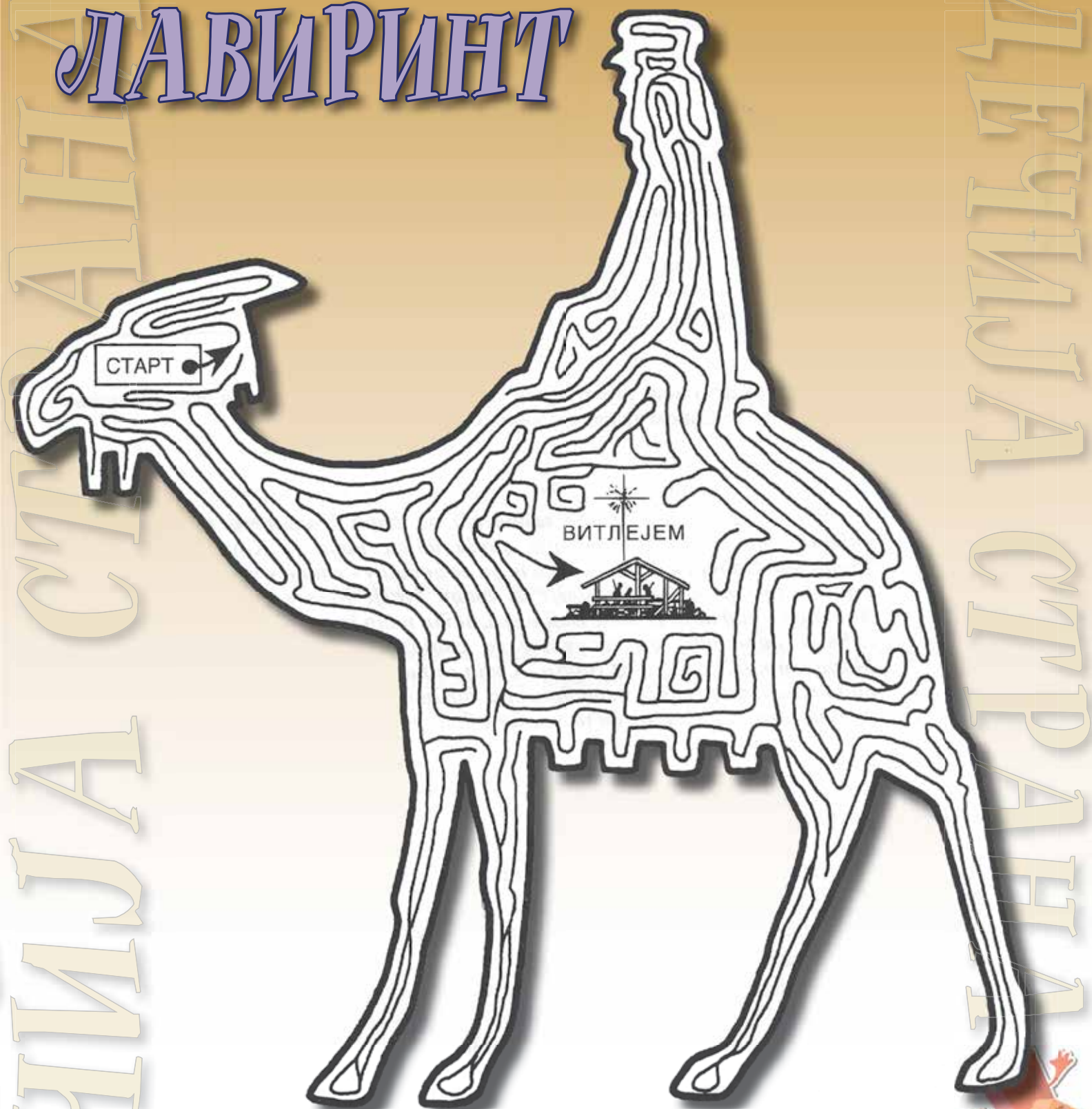
- 1) Марија је _____.
- 2) Господ Исус Христос је крштен у реци _____.
- 3) Господ Исус Христос је дао свој _____ води.
- 4) Бог _____ је рекао: "Ово је Син мој љубљени."
- 5) Св. _____ Крститељ је претеча Господа Исуса Христа.
- 6) На Богојављење се сваке године освећује _____.
- 7) Ми идемо у _____ да се причестимо.
- 8) "Ово је Син мој _____ који је по мојој вољи."
- 9) Крштење нас чисти од _____.
- 10) Када се освећује вода, сваке године, прослављамо _____ Господа Исуса Христа.
- 11) _____ се у облику голуба појавио изнад Христа да потврди да је истина да је Он Син Божији.

Усправно:

Која је реч уписана у осенченим пољима?

ЛАВИРИНТ

ПРЕ НЕГО ШТО ПОКУШАШ ДА РЕШИШ ОВАЈ ЛАВИРИНТ ПРОЧИТАЈ МАТЕЈА, ГЛАВУ 2, СТИХОВЕ од 1 до 11.

Да би мудраци дошли са Истока морали су прећи дуг и тежак пут. Пођи сам на путовање до Витлејема следећи линију са старта. Остани на линији, пази да не скренеш на погрешан пут. Као што знаш, јахање камиле је веома напорно.

ВЕЛИКО АЛИ У ЈОСИФОВОМ ЖИВОТУ

У старозаветној Књизи Постања, у поглављу 39, 20-21 читамо: „И господар Јосифов ухвати га, и баца га у тамницу, где лежаху сужњи царски; и он би ондје у тамници. Али господ бјеше с Јосифом и рашири милост своју над њим и учини те омиље тамничару.“

Изгледа да је све било против Јосифа. Старија браћа су му завидела и хтела су да му одузму живот; због тога су га продали у робље у Египат. Лажно оптужен, он би бачен у тамницу. Јосиф је био странац, роб у страној земљи, затвореник, без пријатеља у том свету. А онда долази велико али Божије љубави: *Али Господ беше с Јосифом.* Господ виде да је зло над њим учињено надвладало добро. Читав свет беше против Јосифа, али Бог беше са њим.

Живот нам понекад чини лоше ствари. Патимо због неостварених нада, моралних промашаја, дубоких порицања. Али Бог је у стању да донесе добро чак и из зла онима који га воле и сарађују са Њим.

ПАЛАНАЧКИ ГИМНАЗИЈАЛЦИ НА СВЕЧАНОЈ ДОДЕЛИ НАГРАДА ЧАСОПИСА СВЕТОСАВСКО ЗВОНЦЕ

У среду 9. октобра православни часопис за децу и омладину Светосавско звонце и српско одељење Међународног фонда јединства православних народа организовали су доделу награда за све награђене учеснике овогодишњег Конкурса „Колевка“ у свечаној сали Руског дома у Београду.

Конкурс је већ традиционалан, а теме сваке године бира редакција Светосавског звонца.

Присутне је поздравила уредница часописа Радмила Мишев. Она се захвалила на радовима

свим учесницима Конкурса и њиховим менторима, као и онима који су били присутни на свечаној додели награда. Њено запажање је било да су деца у већини радова Косово и Метохију упоредили са колевком.

Међу награђеним и похваљеним учесницима Конкурса нашло се и петоро ученика верске наставе Паланачке гимназије из Смедеревске Паланке, а награђена ученица ове школе Теодора Јанчић је и отпевала песму „Ој Косово, Косово“.

Мирко Савић, вероучитељ

фото репортажа

Освештана црква Покрова Пресвете Богородице у Гунцатима

www.kalenic.rs

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

Каленик

Н О В А И З Д А Њ А

Бертран Вержели

ИСКУШЕЊЕ ЧОВЕКО-БОГА

Каленик

Василије Каљакманић

БОГОСЛОВСКИ ТОКОВИ У ВРЕМЕ ТУРСКЕ ВЛАДАВИНЕ

Каленик

ПРОПОВЕДНИК ВЕРЕ И НАДЕ У ГОСПОДА ПРОТА ЖИВОМИР МИЛОВАНОВИЋ ЖОЛЕ

Свака проповедана или изговорена реч
о Богу је ствароборачка и проповед. Јер,
Бог је стваралац и створење његово
напомена, и његов и Божији се у Богу.

Протојереј ставрофор Љубисав Д. Поповић О БАГРДАНУ И БАГРДАНЦИМА

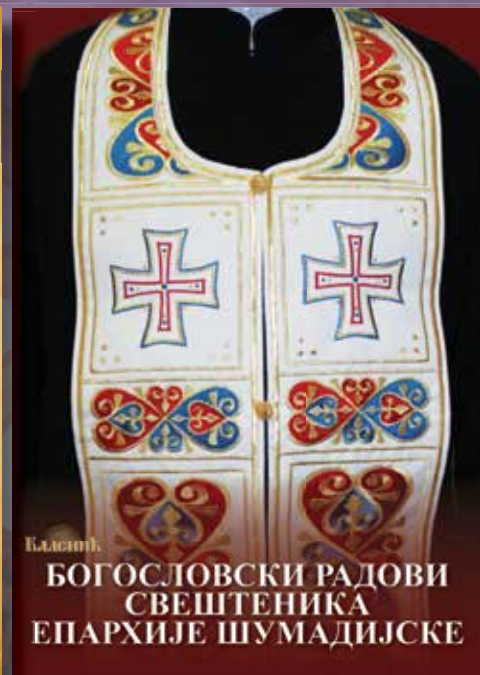

Каленик

Јован д-р Илија Чапоровић Протојереј Миломир Томоровић СЛУЖЕЊЕ И СВЕДОЧЕЊЕ ПРОТОЈЕРЕЈА ЉУБИСАВА Д. ПОПОВИЋА (1881-1966)

Каленик

Каленик

БОГОСЛОВСКИ РАДОВИ СВЕШТЕНИКА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

www.eparhija.com